

**Гаврилов О.В., Гаврилова Н.С., Глоба О.П., Константинів О.В.,
Мілевська О.П., Ткач О.М.**

**Програми та методичні рекомендації до практик
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія**

Навчально-методичний посібник

**За редакцією кандидата психологічних наук,
доцента Гаврилова О.В.**

Кам'янець-Подільський – 2022

УДК 378.147.091.33-027.22:376.011.3-051-056.264(073)

ББК 74.37я73

Г12

Рекомендована до друку вченою радою факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, протокол № 2 від 22 лютого 2022 року

Рецензенти:

Федоренко С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри логопедії і логопсихології НПУ ім. М.П. Драгоманова

Скрипник Т.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри Київського університету імені Бориса Грінченка

Гончарук Н.М., доктор педагогічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Гаврилов О.В., Гаврилова Н.С., Глоба О.П., Константинів О.В., Мілевська О.П., Ткач О.М.

Г12 - Програми та методичні рекомендації до практик здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія : навч. метод. посб. / укл. Гаврилов О.В., Гаврилова Н.С., Глоба О.П., Константинів О.В., Мілевська О.П., Ткач О.М.. Кам'янець- Подільський: Видавець Ковальчук О.В. 2022. 196 с.

ISBN 978-617-8105-02-0

Практика є невід'ємною складовою підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до галузевих стандартів. У навчально-методичному посібнику розкрита мета – закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за спеціальністю 016 Спеціальна освіта спеціалізацією 016.01 Логопедія ОП Спеціальна освіта (Логопедія). Також показані види і тривалість практик, охарактеризовані зміст практики на кожному етапі навчання. Зроблена характеристика нормативних документів, необхідні майбутньому вчителю-логопеду, висвітлено порядок проходження практики, вказані основні матеріали, необхідні для її захисту після закінчення.

Матеріал навчально-методичного посібника розрахований на здобувачів ступенів вищої світи бакалавр і магістр, які навчаються за спеціальністю 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОП Спеціальна освіта (Логопедія), практикуючих вчителів-логопедів та керівників закладів освіти.

ISBN 978-617-8105-02-0

УДК 378.147.091.33-027.22:376.011.3-051-056.264(073)

ББК 74.37я73

ЗМІСТ

1. Передмова	4
2. Навчальна психолого-педагогічна практика	8
3. Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти	20
4. Виробнича логопедична практика в закладах загальної середньої освіти	39
5. Виробнича науково-дослідна логопедична практика	59
6. Виробнича практика на посаді логопеда в інклюзивно-ресурсних центрах	73
7. Виробнича практика на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням	92
8. Рекомендована література	109
9. Додатки	114

ПЕРЕДМОВА

Наскрізна програма практики галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступенів вищої освіти бакалавр і магістр для здобувачів вищої освіти факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка розроблена у відповідності до “Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка” (нова редакція), затвердженого Вченою радою від 25 вересня 2020 р. за № 108-ОД. У даному положенні зазначається, що практика здобувачів вищої освіти є обов'язковим компонентом освітніх програм і спрямована на закріпленні теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, набуття і вдосконалення фахових компетентностей; сприяє і підвищує можливості їхнього працевлаштування на українському і закордонному ринках праці. Вона проводиться на обладнаних відповідним чином базах закладів загальної і спеціальної середньої освіти, закладів дошкільної освіти, навчально-реабілітаційних центрів, інклюзивно ресурсних центрів, закладів загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання. Зміст проходження різних типів практики здобувачів вищої освіти додається у програмі.

Логопедична практика посідає провідне місце у системі професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів. Вона виступає складовою частиною навчального процесу, забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх спеціалістів з практичною роботою в різних типах освітніх закладів, сприяє формуванню творчого ставлення до професії логопеда. Мета практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними технологіями, формами організації і відповідним інструментарієм праці в контексті підготовки за ОПП Спеціальна освіта (Логопедія), формування та розвиток у них професійних умінь та навичок для прийняття самостійних рішень під час безпосередньої логопедичної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх використовувати у процесі практичної діяльності.

У процесі проходження різних видів практики здобувачі вищої освіти, які навчаються на ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) набувають професійних знань, практичних навичок та вмінь, визначають мету і спрямованість роботи вчителя-логопеда відповідно до особливостей психофізичного розвитку дітей з порушеннями мовлення різної етіології та патогенезу, знайомляться зі стратегією корекції наявних мовленнєвих порушень та розвитку дітей різних вікових груп, особливостями

побудови навчально-виховного, корекційно-розвивального і реабілітаційного процесів в різних типах закладів освіти, з особливостями використання прийомів, засобів, організаційних форм і методів, аналізують та узагальнюють їх.

Система практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти бакалавр містить два модулі.

Перший модуль включає в себе навчальну психолого-педагогічна практика. Вона проводиться протягом 2-х тижнів. Містить 3 кредити ЕКТС (90 год.). Ця практика є першою і організовується на II курсі (4 семестр) на базі закладів дошкільної освіти для ознайомлення з діяльністю вчителя-логопеда.

Другий модуль включає в себе: 1. Виробничу логопедичну практика в закладах дошкільної освіти. Проводиться протягом 7-и тижнів. Містить 10,5 кредитів ЕКТС (315 год.). Ця практика проходить на III курсі (6 семестр) і організовується на базі закладів дошкільної освіти. 2. Виробничу логопедичну практика в закладах загальної середньої освіти. Містить 10,5 кредитів ЕКТС (315 год.), організовується на IV курсі (8 семестр), триває 7 тижнів; організовується на базі закладів загальної середньої освіти. Необхідно відзначити, що терміни і тривалість проходження практики визначаються відповідно до ОП, за якої навчаються здобувачі вищої освіти і навчального плану та можуть дещо відрізнятись.

Система практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти магістр містить два модулі.

Перший модуль включає в себе виробничу науково-дослідну практика з проведення досліджень в логопедії. Має обсяг 3 кредити ЕКТС (90 год.), триває 2 тижні і організовується в 1 семестрі першого курсу ступеня вищої освіти магістр. Організовується в закладах освіти різного типу з урахуванням теми дипломного проекту здобувача-практиканта.

Другий модуль включає в себе: 1. Виробничу практика на посаді логопеда в інклюзивно ресурсних центрах. Має обсяг 9 кредитів ЕКТС (270 год.), організовується на I курсі (2 семестр) і триває 6 тижнів. Проводиться в інклюзивно ресурсних центрах і передбачає знайомство з роботою в них вчителя-логопеда. 2. Виробничу практика на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням. Проводиться на II курсі (3 семестр)

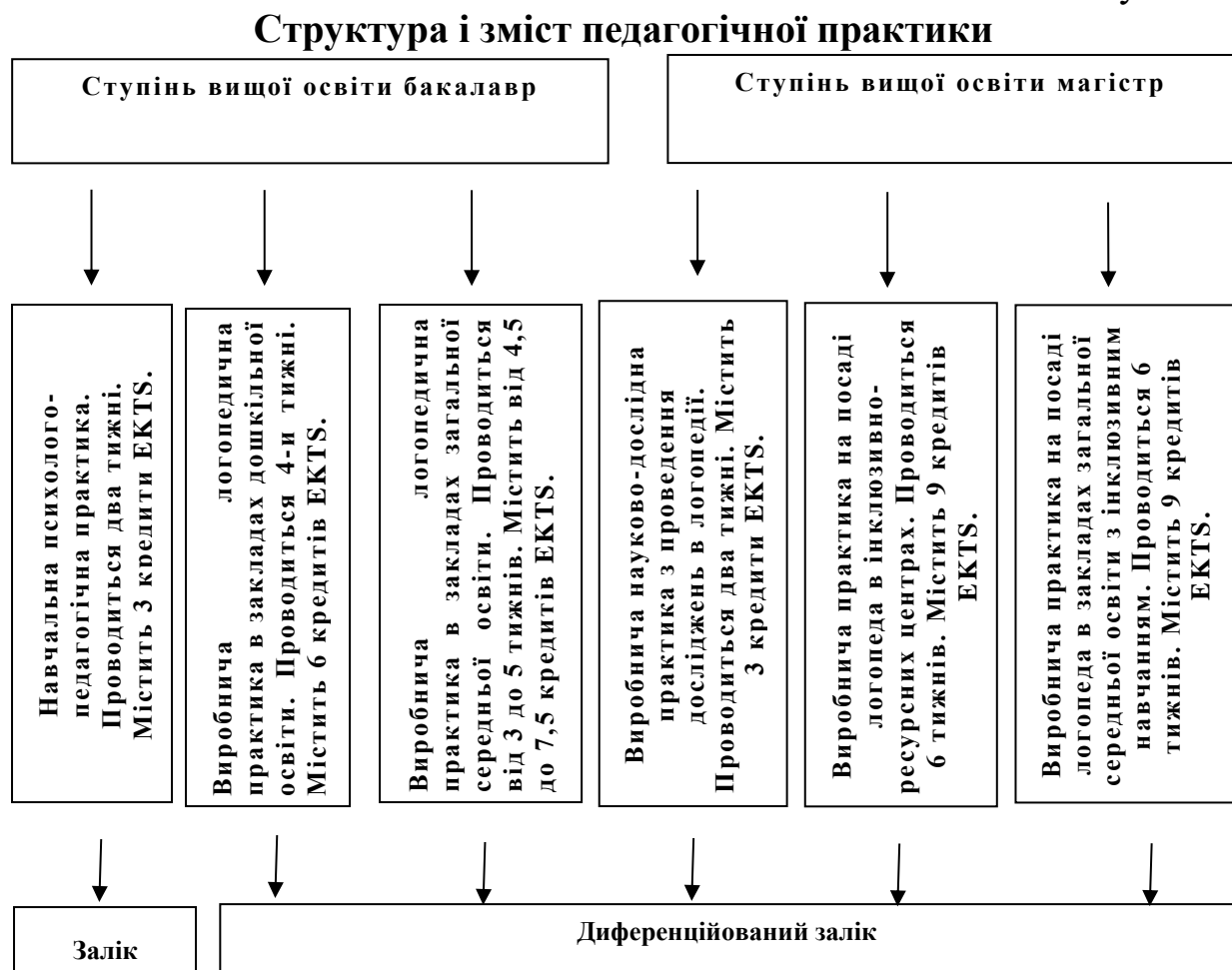
протягом 6 тижнів і включає в себе 9 кредитів ЕКТС (270 год.), Організовується у закладах загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: в усіх типах закладів загальної середньої освіти (гімназії, колегіуми), у навчально-реабілітаційних центрах для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, для дітей з порушеннями інтелекту, слуху, опорно-рухового апарату тощо і передбачає знайомство з роботою в них вчителя-логопеда.

Усі вище означені види практики мають свою відповідну мету, завдання, зміст, форму організації та заклади для проведення.

На сучасному етапі зміст практики повинен обумовлювати діяльність, яка в своїй основі містить суб'єкт-суб'єктні стосунки і сприяє розкриттю можливостей індивідуального зростання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку різної етіології і патогенезу.

Для розкриття здобувачам вищої освіти перспективи професійного становлення майбутнього вчителя-логопеда, структуру та зміст педагогічної практики можна показати у вигляді схеми (див. рис. 1).

Рисунок 1.

Запропонована схема сприятиме здобувачам вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 016 Спеціальна освіта спеціалізацією 016.01 Логопедія ОП Спеціальна освіта. Логопедія прослідкувати не лише перспективу свого професійного становлення, але й більш детально орієнтуватись в завданнях, що пропонуються з кожного виду практики.

В основу наскрізної програми з практики покладено концентричний принцип, який базується на поступовому ускладненні та розширенні діапазону набуття професійно-практичних вмінь здобувачами вищої освіти, основними серед яких є наступні:

- спостереження за навчальною, виховною, корекційною, розвивальною і реабілітаційною діяльністю вчителя-логопеда;
- вивчення, організація і проектування індивідуальної, мікрогрупової та групової роботи з дітьми з порушеннями мовленнями різної етіології і патогенезу з застосуванням принципу індивідуального та диференційованого підходу;
- організація співпраці з батьками дітей з порушеннями мовлення, педагогами, психологами, соціальними працівниками відповідних закладів освіти та іншими особами, які беруть участь у освітньому процесі, у процесі корекції наявних у них недоліків психофізичного розвитку в цілому та комунікативних навичок зокрема, в процесі їхньої соціалізації та соціальної адаптації;
- здійснення планування педагогічної діяльності в освітніх закладах;
- проведення системи пробних і контрольних індивідуальних і групових корекційних логопедичних занять на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної і спеціальної середньої та дошкільної освіти, вихователя логопедичних груп, вчителя-логопеда в закладах з інклюзивною формою навчання, вчителя-логопеда інклюзивно ресурсних центрів або інших закладів освіти;
- організація виховних заходів з дітьми з порушеннями мовлення відповідно до плану виховної роботи закладів певного типу;
- проведення наукових досліджень у руслі підготовки курсових робіт і дипломних проектів за визначеною темою;
- підготовка психолого-педагогічної характеристики на дітей різних вікових груп з порушеннями мовлення різної етіології і патогенезу.

НАВЧАЛЬНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

1. Загальні положення

Програма навчальної психолого-педагогічної практики розроблена для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти бакалавр. Програма розроблена відповідно до “Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)”, затвердженого Вченою радою 25 вересня 2020 р., наказ №108-ОД, обговорена та затверджена на засіданні кафедри логопедії та спеціальних методик Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 2 від 06 вересня 2021 р.).

Навчальна психолого-педагогічна практика є першим етапом практичного ознайомлення здобувачів вищої освіти з обраною спеціальністю, закріплення професійних знань і навичок через їхнє практичне знайомство з основними напрямками роботи вчителя-логопеда, всебічне та ґрунтовне закріплення теоретичних знань, ознайомлення з умовами надання корекційної логопедичної допомоги дітям з порушеннями мовлення в різних типах закладів освіти, де порушення мовлення виступають як первинною, ядерною формою, так і вторинними нашаруваннями.

Навчальна психолого-педагогічна практика має обсяг 3 кредити ЕКТС (90 год.), організовується на II курсі (4 семестр), триває 2 тижні. Навчальна психолого-педагогічна практика у цілеспрямованому процесі підготовки майбутнього вчителя-логопеда виступає ланкою, яка поєднує теоретичне навчання в закладі вищої освіти із самостійною роботою в освітніх установах і направлена на формування та закріплення професійних навичок фахівця зі спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія.

2. Мета практики

Метою даної практики є поглиблення психолого-педагогічних знань, формування практичних навичок і умінь проведення досліджень та діагностики порушень мовлення; ознайомлення з видами та формами роботи вчителя-логопеда і інших фахівців, які проводять корекційно-розвивальні заняття з дітьми з порушеннями мовлення різної етіології і патогенезу у закладах для дітей з порушеннями мовлення; закріплення практичних навичок організації і проведення індивідуальної роботи, спрямованої на вивчення особливостей мовленнєвого розвитку дітей; спостереження за психолого-педагогічними проявами порушень у процесі різноманітних корекційних занять, розвивальних ігор тощо.

3. Статус дисципліни

Навчальна психолого-педагогічна практика входить до циклу обов'язкових освітніх компонентів професійної підготовки.

4. Передумови для проходження практики

Програма навчальної психолого-педагогічної практики визначає обсяги знань, умінь і навичок, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти освітньо-професійного рівня бакалавр спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОП Спеціальна освіта (Логопедія) відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики; закріплює та поглиблює знання з освітніх компонентів "Логопедія", "Логопсихологія", "Спеціальна педагогіка з історією логопедії", "Пропедевтика мовленнєвих порушень" та включає в себе необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання професійно-практичних досягнень здобувачів.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів логопедії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний логопедичний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

СК 7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК 12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправні умови і клімат для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК 13. Здатність будувати гармонійні стосунки з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку, їх сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення.

6. Очікувані результати навчальної психолого-педагогічної практики

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз та синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації логопедичного супроводу в різних типах закладів

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

7. Завдання навчальної психолого-педагогічної практики

1. Познайомити здобувача вищої освіти з основними видами практичної діяльності вчителя-логопеда;

2. Провести уточнення, закріплення і збагачення знань, отриманих при вивченні освітніх компонентів;

3. Застосовувати теоретико-методологічні знання з логопедії, спеціальної педагогіки і спеціальної психології, знання суміжних наук в практичній роботі з дітьми з порушеннями мовлення;

4. Ознайомитись з реалізацією безпосередньо у практичній діяльності знань з вивчених освітніх компонентів освітньої програми;

5. Організувати і проводити психолого-педагогічне вивчення особливостей розвитку дітей з порушеннями мовлення, аналізувати його результати й діагностувати виявлені відхилення в розвитку мовлення;

6. Проводити методичнообґрунтований і адекватний ситуації вибір словесного матеріалу, наочних і технічних засобів, сучасних комп'ютерних технологій, програм для вивчення дітей з мовленнєвими

порушеннями;

7. Опанувати прийомами організації спільної роботи з психологами, вихователями, музичним керівником і іншими співробітниками, які працюють з дітьми з порушеннями мовлення та іншими дітьми з особливими освітніми потребами

8. Організовувати спілкування з батьками дітей з порушеннями мовлення і адекватно оцінювати їхні можливості в процесі проведення корекційно-розвивальної роботи;

9. Сформувані основи складання індивідуального плану розвитку дітей з порушеннями мовлення з урахування їхніх психофізичних і соціальних складових, особливостей етіології та патогенезу перебігу мовленнєвих порушень.

8. Вимоги до організації і контролю проходження здобувачами вищої освіти навчальної психолого-педагогічної практики

Направлення здобувачів вищої освіти на практику здійснюється відповідно до навчального плану ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) і підтверджується наказом по університету не пізніше, ніж за 10 днів до початку практики. Загальне керівництво й контроль за проходженням здобувачами вищої освіти практики проводить методист по практиці від закладу вищої освіти. Розподіл студентів по базах практики проводиться методистом спільно з завідувачем кафедри. Безпосереднє керівництво й контроль за виконанням плану проходження практики здобувачем вищої освіти і оцінювання її результатів здійснює керівник практики – науково-педагогічний працівник, призначений на кафедрі.

Вимоги до здобувачів вищої освіти, які проходять практику

1. Перед виходом на практику здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з робочою програмою практики, отримати необхідну документацію й завдання у керівника практики, розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.

2. Систематично відвідувати заклад освіти, проводити спостереження за роботою фахівців на заняттях та інших навчально-виховних заходах і вести щоденник практики, працювати над виконанням індивідуального завдання і закінчити його до кінця практики.

3. Активно включатись у навчально-виховний процес закладів, до яких направлені і дотримуватись вказівок вчителя-логопеда та інших відповідальних фахівців.

4. Надавати практичну допомогу педагогічному персоналу закладу освіти.

5. Ознайомитись і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки й виробничої санітарії.

6. Нести відповідальність за виконувану роботу і її результати нарівні з штатними працівниками.

Вимоги до керівника практики від закладу вищої освіти

1. Познайти здобувачів вищої освіти з програмою і комплексними завданнями практики.
2. Охарактеризувати план проходження практики та організацію індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти.
3. Провести детальний аналіз звітної документації, яку необхідно підготувати під час проходження практики.
4. Перевірити та оцінити рівень підготовки здобувачів вищої освіти до практики.
5. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникають у процесі діяльності здобувачів вищої освіти.

9. Зміст практики

Робочий день здобувача-практиканта триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується з адміністрацією закладу і вчителем-логопедом. Щоденний зміст виконаної роботи фіксується практикантом у щоденнику практики. Здобувачі-практиканти розподіляються по базових закладах освіти (по класах або дошкільних групах в межах одного освітнього закладу) у кількості не більше 3-х осіб. У перші дні проходження практики здобувачів вищої освіти знайомлять з графіком роботи закладу, розкладом уроків (режимом дня і розкладом занять у дошкільній групі), з урахуванням чого складають індивідуальні плани проходження практики та узгоджують їх з керівництвом закладу, педагогами, які задіяні в роботі, вчителем-логопедом і керівником практики від закладу вищої освіти.

10. Структура практики

1-й етап – підготовчий. Здобувачі вищої освіти ознайомлюються з особливостями практики, її метою і завданнями, змістом практичної діяльності, отримують вказівки щодо підготовки звітної документації та вимоги до її оформлення, консультуються з керівником і методистом закладу вищої освіти з питань організації індивідуальної роботи під час проходження практики, розподіляються за базовими закладами освіти.

2-й етап – основний. Він включає в себе ознайомлення з навчально-виховною, логопедичною та корекційно-реабілітаційною роботою закладу, в якому здобувач вищої освіти проходить навчальну психолого-педагогічну практику, вивчає контингент дітей, знайомиться з особливостями організації режимних моментів, з документацією закладу, проводить спостереження за роботою педагогів і вчителя-логопеда, за поведінкою та її проявами у дітей під час занять і занотовує це у щоденнику.

3-й етап – заключний. Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка звіту, отримання заліку.

Орієнтовний структурний план проходження практики

№ за/п	Види роботи	Кількість годин
I тиждень		
Понеділок		
1	Прибуття у базові заклади дошкільної освіти, розподіл по групах	1 год.
2	Бесіда з завідувачем, директором, їхніми заступниками з навчальної та виховної роботи про особливості організації діяльності дітей з тяжкими порушеннями мовлення	1 год.
3	Вивчення логопедичної та іншої супровідної документації	1 год.
4	Бесіда з логопедом, вихователем про особливості організації різних видів діяльності з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення, про методичну роботу з батьками	1 год.
5	Складання індивідуальних планів проходження практики	0,5 год.
	Проведення діагностичного обстеження дітей	1 год.
6	Знайомство з перспективним, календарним та індивідуальним планом роботи, з основною документацією педагога і вихователя	0,5 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	1 год.
2	Бесіда з логопедом про структуру логопедичних занять	1 год.
3	Проведення діагностичного обстеження дітей	1 год.
4	Ознайомлення з мовленнєвими картками	1 год.
5	Психолого-педагогічне вивчення діяльності дітей	0,5 год.
6	Аналіз календарного плану занять	0,5 год.
7	Бесіда з медичними працівниками про особливості моторики дітей з тяжкими порушеннями мовлення	0,5 год.
8	Вивчення основних видів заохочень, які використовуються в спеціальному закладі	0,5 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Вивчення взаємозв'язку в роботі спеціалістів закладу	1 год.
3	Спостереження за організацією режимних моментів	1 год.
4	Знайомство з виробами, виготовленими дітьми, вивчення на основі їх аналізу та бесіди з педагогами особливостей моторики дітей з порушеннями мовлення	0,5 год.
5	Знайомство з індивідуальним плануванням занять логопеда та вихователя (з організації навчання ігрової діяльності дітей, вивчення довкілля, розвитку мовлення, формування суспільних уявлень тощо)	0,5 год.
6	Бесіда з логопедом спеціального закладу про організацію методичної роботи з батьками дітей з тяжкими порушеннями мовлення	1 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Надання практичної допомоги логопедам, педагогам, вихователям у підготовці до занять (виготовлення роздаткового матеріалу, наочних посібників, таблиць тощо)	1 год.
3	Опис та аналіз педагогічної ситуації, яку студенти спостерігали під час занять	1 год.
4	Виділення способів організації стимулювання пізнавальної діяльності дітей з тяжкими порушеннями мовлення під час занять	0,5 год.

5	Визначення різних організаційних форм побудови занять. Бесіда з вчителем-дефектологом	1 год.
6	Складання орієнтовного плану занять у групах за схемою	0,5 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Вивчення взаємозв'язку в роботі логопеда і психолога	0,5 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	2 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
5	Бесіда з вихователем про організацію самообслуговуючої діяльності з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення	0,5 год.
II тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення психолого-педагогічного обстеження	1 год.
3	Ознайомлення з методичною літературою	0,5 год.
4	Аналіз календарного плану занять	0,5 год.
5	Бесіда з вихователями про особливості засвоєння знань, вмінь та навичок дітьми з порушенням мовлення	1 год.
6	Проведення діагностичного обстеження дітей	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Знайомство з виробами, виготовленими дітьми, вивчення на основі їхнього аналізу і бесіди з педагогами особливостей моторики у дітей з порушеннями мовлення	1 год.
3	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
4	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	1 год.
5	Виконання діагностичних завдань	1 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Обговорення з логопедом найбільш ефективних прийомів розвитку мовлення у дітей	1 год.
3	Бесіда з логопедом та вихователями про роботу з батьками дітей	1 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
5	Вивчення продуктів діяльності дітей з порушеннями мовлення	1 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Бесіда з логопедом про застосування нетрадиційних методів логопедичного впливу	1 год.
3	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
4	Бесіда з медичним працівником та вихователем про особливості проведення режимних моментів з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
5	Виконання діагностичних завдань	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Бесіда з вихователем спеціального закладу про організацію методичної роботи з батьками дітей з тяжкими порушеннями мовлення	1 год.
3	Бесіда з соціальним педагогом закладу про особливості соціального оточення дітей з порушеннями мовлення	1 год.
4	Оформлення звітної документації	2 год.

11. Звітна документація

Після проходження навчальної психолого-педагогічної практики здобувач вищої освіти здає методисту такі матеріали:

1. Щоденник практики, завірений печаткою закладу, підписами керівництва закладу і вчителем-логопедом, у якому відображені щоденні записи спостережень та безпосередньої роботи здобувача вищої освіти характеристика на нього (*див. додаток 1*).

2. Звіт здобувача-практиканта про проходження практики, завірений його підписом(*див. додаток 9*).

3. Виготовлений навчальний посібник, який доцільно використовувати у роботі з дітьми з порушеннями мовлення.

4. Виготовлену логопедичну гру.

5. Характеристику календарного планування вчителя-логопеда з відзначенням основних моментів, які в ньому використовуються (щоденник, стор. 9).

6. Протокол діагностичного обстеження дітей з порушеннями мовлення відповідно до індивідуального науково-дослідного завдання.

7. Аналіз 2-х логопедичних занять (*див додаток б*).

8. Виконане індивідуальне завдання.

12. Підведення підсумків практики

Результати проходження навчальної психолого-педагогічної практики первинно обговорюються здобувачами-практикантами за участю вчителя-логопеда та керівництва закладу освіти за місцем її проходження.

Підведення підсумків практики проводиться на підсумковій конференції з її захисту в закладі вищої освіти за участю методиста і керівника.

Матеріали практики (звітна документація) подаються методисту для перевірки після закінчення терміну проходження протягом наступного тижня. На захисті практики керівником практики від закладу вищої освіти виставляється залік. Оцінювання відбувається з урахуванням якості виконання завдань практики, ставлення до педагогічної діяльності, дисциплінованості та самостійності здобувача вищої освіти, систематичності в роботі, відгуку вчителя-логопеда і педагогічного колективу закладу, правильності оформлення звітної документації.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, можуть бути відраховані з університету як такі, що мають академічну заборгованість в порядку, передбаченому Статутом університету і діючим Положенням.

У разі невиконання здобувачем програми практики з поважних причин спільним рішенням керівника практики, методиста практики по університету, завідувача кафедри за погодженням з деканом факультету

визначається індивідуальна програма її проходження.

Критеріями якісного оцінювання здобувачів вищої освіти виступають:

- рівень осмислення здобувачами вищої освіти мети, завдань і змісту практики;
- рівень професійної спрямованості діяльності майбутніх вчителів-логопедів;
- рівень сформованості професійних умінь.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою (і системою ECTS) відповідно до загальних вимог.

Максимальну кількість балів за кожний звітний документ та під час захисту практики здобувач вищої освіти отримує в тому випадку, якщо він підготував усі необхідні матеріали за результатами проходження практики, оформлені відповідно до методичних вимог; отримав схвальні відгуки від вчителя-логопеда та керівництва базового закладу, а також від керівника практикою від закладу вищої освіти; підготував змістовну звітну доповідь про проходження практики під час її захисту, до якої додав супроводжувальні матеріали (фото- чи відеоматеріали, розробки, ігри тощо); вчасно подав для перевірки матеріали практики.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ

здобувача-практиканта за результатами навчальної психолого-педагогічної практики

	Основні напрямки роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Правильно оформлені протоколи аналізу логопедичних занять – до 5 балів (за кожен аналіз)	10
2	За виготовлений навчальний посібник	10
3	За виготовлену дидактичну розвивальну логопедичну гру	10
4	За характеристику календарного планування вчителя-логопеда з відзначенням основних моментів, які в ньому використовуються	10
5	За проведене діагностичне обстеження дітей з порушеннями мовлення з урахуванням власного наукового напрямку	10
6	Виконання індивідуального завдання.	10
Всього		60
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Належний рівень оформлення щоденника практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	10
3	Презентація матеріалів практики та захист її результатів	25
Всього		40
Підсумкова оцінка		100

Розподіл балів відбувається таким чином: 60 балів відводиться на оцінювання виконання завдань практики, відображених у звітній документації, 40 балів – на захист практики під час підсумкової конференції. Максимальну кількість балів, яку може отримати здобувач після проходження практики на підсумковій конференції – 100 балів.

Орієнтовні запитання, які пропонуються на підсумковій конференції з захисту навчальної психолого-педагогічної практики

1. Які нормативні документи використовують вихователі для організації навчання в спеціальних групах для дітей з порушеннями мовлення закладу дошкільної освіти?

2. Які навчальні програми використовують вихователі для планування навчально-виховного процесу в спеціальних групах для дітей з порушеннями мовлення закладу дошкільної освіти?

3. Які цілі навчально-виховного процесу закладу дошкільної освіти?

4. Яка роль вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти?

5. Яким чином організована діяльність вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти?

6. Порівняйте функціональні задачі вихователя та вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти.

7. Порівняйте графік роботи вихователя та вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти.

8. Порівняйте документацію, яку веде вчитель-логопед закладу дошкільної освіти та вихователь спеціальної групи для дітей з порушеннями мовлення.

9. Назвіть особливості проведення заняття вихователем спеціальної групи для дітей з порушеннями мовлення. Зосередьте увагу на структурі заняття, формах подачі навчального матеріалу, особливостях застосування дидактичних матеріалів тощо.

10. Назвіть особливості проведення фронтального заняття логопедом у закладі дошкільної освіти. Зосередьте увагу на кількісному наповненні групи, з якою займається вчитель-логопед, на структурі заняття, формах подачі навчального матеріалу, на тому, які дидактичні матеріали використовує вчитель-логопед і особливостях їх застосування тощо.

11. Назвіть особливості проведення індивідуального логопедичного заняття. Порівняйте їх зі специфікою проведення фронтального логопедичного заняття та навчально-виховного заняття, яке проводить вихователь.

12. Назвіть напрямки обстеження мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

13. Назвіть напрямки обстеження причин, що обумовлюють порушення мовлення у дітей.

14. Охарактеризуйте карточку розвитку мовлення у дитини, яку заповняє вчитель-логопед закладу дошкільної освіти.

15. Охарактеризуйте ігрову діяльність дітей з порушеннями мовлення. Наведіть приклади логопедичних ігор, які використовуються вчителем-логопедом закладу дошкільної освіти при проведенні корекції порушень мовлення у дітей.

Критерії оцінювання

Оцінка ЕКТС	Оцінка за бальною шкалою	Критерії оцінювання
A	100-90 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	89-82 бали	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	81-75 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок, які носять несуттєвий характер
D	74-69 балів	Задовільно – задовільний рівень знань (умінь) зі значною кількістю недоліків, який дозволяє подальше навчання або професійну діяльність
E	68-60 балів	Задовільно – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь), який містить наявність достатньо грубих помилок
F	59-35 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, але який дає можливість повторно перескласти за умови належного самостійного доопрацювання
FX	34 бали і менше	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Перелік орієнтовних індивідуальних завдань практики*

1. Описати прийоми налагодження емоційного контакту психолога з дитиною / дітьми на відвіданому корекційному занятті.

2. Відпрацювати прийоми артикуляційної (дихальної, голосової, мімічної, пальчикової) гімнастики (на собі); зробити відеозапис з наступним самоаналізом.

3. Сформувати банк завдань для дітей з порушеннями мовлення для стимуляції у них пізнавальних процесів (3-5 завдань, з дидактико-методичним супроводом). Вказати мету та корекційно-розвитковий зміст кожного завдання.

4. Сформувати банк методик для обстеження емоційної сфери у дитини з порушеннями мовлення; відпрацювати та зафіксувати на відео.

5. Розробити зміст виховних бесід (2-3) з дітьми з порушеннями мовлення. Визначити корекційну, дидактичну і виховну мету кожної.

6. Розробити банк завдань для розвитку творчих здібностей у

дитини з порушеннями мовлення. Визначити корекційну, дидактичну і виховну мету кожного з них.

7. Відпрацювати техніку діагностики стану мимічної моторики (самостійно); зробити відеозапис. Обстежити мимічну моторику у дитини з відеофіскацією. Оформити самоаналіз.

8. Відпрацювати техніку діагностики стану пальцевої моторики (самостійно); зробити відеозапис. Обстежити пальцеву моторику у дитини; зробити відеозапис. Оформити самоаналіз.

9. Відпрацювати техніку діагностики стану голосу (самостійно); зробити аудіо / відеозапис. Обстежити голос у кількох дітей; зробити відеозапис. Оформити самоаналіз.

10. Відпрацювати техніку діагностики стану фонематичного сприймання (самостійно); зробити відеозапис. Обстежити фонематичну систему у кількох дітей; зробити відеозапис. Оформити самоаналіз.

** Виконання індивідуальних завдань дає можливість використовувати отримані результати у власних наукових дослідженнях і враховуватиметься під час загального оцінювання результатів практики. Індивідуальні завдання є додатковим видом роботи під час проходження практики і узгоджуються з керівником практики та керівниками наукових досліджень (в рамках роботи у наукових гуртках, підготовки курсових робіт, дипломних проєктів тощо).*

ВИРОБНИЧА ЛОГОПЕДИЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1. Загальні положення

Програма виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти підготовлена для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти бакалавр. Програма розроблена відповідно до “Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)”, затвердженого Вченою радою 25 вересня 2020 р., наказ №108-ОД, обговорена і затверджена на засіданні кафедри логопедії та спеціальних методик Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол №2 від 06 вересня 2021 р.).

Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти є неперервною складовою практичного ознайомлення здобувачів вищої освіти з обраною спеціальністю, закріплення професійних знань і навичок, отриманих у процесі теоретичного навчання, створює умови для всебічного та ґрунтовного закріплення отриманих знань, знайомить з особливостями організації корекційної роботи у закладах дошкільної освіти, у групах для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку та для дітей з комплексними порушеннями.

Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти має обсяг 7,5 кредитів ЕКТС (315 год.), організовується на III курсі (6 семестр), її тривалість – 7 тижнів. Вона виступає складовою цілеспрямованого процесу підготовки майбутніх вчителів-логопедів, яка поєднує теоретичне навчання в закладі вищої освіти з самостійною роботою в закладах дошкільної освіти і направлена на формування професійних навичок фахівця зі спеціальної освіти в цілому і фахівця із подолання мовленнєвих порушень – вчителя-логопеда, зокрема.

2. Мета практики

Мета даної практики – поглиблення логопедичних та психолого-педагогічних знань, формування практичних умінь і навичок використання отриманих знань для корекції порушень мовлення, ознайомлення з видами та способами діяльності учителя-логопеда у закладах дошкільної освіти, закріплення практичних навичок проведення індивідуальної та групової роботи, спрямованої на вивчення і дослідження мовленнєвого розвитку дітей, визначення їхніх особливостей через проведення діагностичних досліджень, формування

навичок підготовки, розроблення і проведення різноманітних навчально-розвивальних та корекційних занять з дітьми дошкільного віку, які мають порушення мовленнєвого розвитку.

3. Статус дисципліни

Виробнича логопедична практика в закладах дошкільної освіти входить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки.

4. Передумови для проходження практики

Програма виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти визначає обсяги знань і умінь, якими повинен оволодіти здобувач ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОП Спеціальна освіта (Логопедія) відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики; закріплює алгоритми вивчення навчального матеріалу освітніх компонентів “Логопедія”, “Логопсихологія”, “Спеціальна методика початкового навчання мови”, “Спеціальна методика математики з основами математичних знань”, спецкурсів “Мовленнєві та сенсорні системи та їх порушення”, “Пропедевтика мовленнєвих порушень” і включає в себе необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання професійно-практичних досягнень здобувачів.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів логопедії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб з обмеженими освітніми потребами.

СК 6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний логопедичний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

СК 5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології в роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушенням мовленнєвого розвитку, доцільно обирати методичне та інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК 12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК 13. Здатність будувати гармонійні стосунки з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку, їх сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення.

6. Очікувані результати виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз та синтез розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації логопедичного супроводу в різних типах закладів.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з урахуванням їх вікових та індивідуально-типологічних особливостей.

PH 7. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фазовою термінологією та професійним дискурсом.

PH 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

PH 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

PH 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

PH 12. Аргументувати, планувати і надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (супровід) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

PH 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах інклюзії.

PH 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

7. Завдання виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти

1. Включити здобувача вищої освіти в основні види практичної діяльності вчителя-логопеда

2. Провести уточнення, закріплення і збагачення знань, отриманих під час вивчення освітніх компонентів.

3. Застосовувати теоретико-методологічні знання в галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія, а також суміжних спеціальностей з метою організації практичної роботи на посаді вчителя-логопеда в дошкільному закладі освіти з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення різної етіології і патогенезу.

4. Апробувати і реалізувати під час практичної діяльності з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення отримані теоретичні знання, уміння і навички під час вивчення освітніх компонентів, які формують освітньо-професійну програму і відображені в навчальному плані.

5. Організовувати і проводити логопедичне обстеження дітей дошкільного віку, аналізувати його результати і діагностувати виявлені відхилення в розвитку мовлення.

6. Здійснювати перспективне і поточне планування логопедичної роботи (перспективний план логопедичної роботи з групою, плани окремих фронтальних й індивідуальних занять) в групах закладу дошкільної освіти, в яких перебувають діти з порушеннями мовлення різного типу (для дітей із загальним недорозвитком мовлення (надалі – ЗНМ), із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення (надалі – ФФНМ), фонетичним недорозвитком мовлення (надалі – ФНМ).

7. Визначати і реалізовувати у взаємозв'язку навчально-виховні, корекційні, розвиваючі і реабілітаційні завдання використовуючи різноманітні психолого-педагогічні підходи з урахуванням індивідуальних і типологічних особливостей розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

8. Проводити методично правильний і обґрунтований вибір вербального і невербального матеріалу, наочних і роздаткових матеріалів, сучасних комп'ютерних, технічних та інших засобів навчання, які використовуються під час організації роботи з дітьми дошкільного віку з типовим розвитком і мовленнєвими порушеннями; самостійно добирати, виготовляти і використовувати демонстраційний та роздатковий дидактичний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних та типологічних особливостей дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

9. Опанувати прийомами організації спільної командної роботи з психологом, вихователями, музичним керівником, фізичним реабілітологом і іншими фахівцями закладів дошкільної освіти, а також батьками дітей; розробляти програму індивідуального розвитку дитини з урахуванням наявних у неї порушень мовленнєвого розвитку.

10. Навчати батьків дітей з мовленнєвими порушеннями окремим корекційним прийомам і добирати адекватні методичні прийоми, які вони можуть використовувати з метою проведення роботи в домашніх умовах для подолання мовленнєвих порушень у власних дітей.

11. Пропагувати логопедичні знання серед спеціалістів, вихователів і батьків дітей, які навчаються в закладі дошкільної освіти, сприяти підвищенню їх психолого-педагогічної компетенції.

8. Вимоги до організації і контролю проходження здобувачами вищої освіти виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти

Направлення здобувачів вищої освіти на практику здійснюється відповідно до навчального плану ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) і підтверджується наказом по університету не пізніше, ніж за 10 днів до початку практики. Загальне керівництво й контроль за проходженням

здобувачами вищої освіти практики проводить методист по практиці від закладу вищої освіти. Розподіл студентів по базах практики проводиться методистом спільно з завідувачем кафедри. Безпосереднє керівництво й контроль за виконанням плану проходження практики здобувачем вищої освіти і оцінювання її результатів здійснює керівник практики – науково-педагогічний працівник, призначений на кафедрі.

Вимоги до здобувачів вищої освіти, які проходять практику.

1. Перед виходом на практику здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з робочою програмою практики, отримати необхідну документацію й завдання у керівника практики, розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.

2. Систематично відвідувати заклад освіти, проводити спостереження за роботою фахівців на заняттях та інших навчально-виховних заходах і вести щоденник практики, працювати над виконанням індивідуального завдання і закінчити його до кінця практики.

3. Активно включатись у навчально-виховний процес закладів, до яких направлені і дотримуватись вказівок вчителя-логопеда та інших відповідальних фахівців.

4. Надавати практичну допомогу педагогічному персоналу закладу освіти.

5. Ознайомитись і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки й виробничої санітарії.

6. Нести відповідальність за виконувану роботу і її результати нарівні з штатними працівниками.

Вимоги до керівника практики від закладу вищої освіти.

1. Ознайомити здобувачів вищої освіти з програмою і комплексними завданнями практики.

2. Розкрити питання щодо правильної організації індивідуальної роботи під час проходження практики та співпраці зі спеціалістами закладу дошкільної освіти.

3. Провести детальний аналіз звітної документації, яку необхідно розробити та використати під час проходження практики.

4. Перевірити та оцінити рівень підготовки здобувачів вищої освіти до проходження практики, знання ними правових норм роботи з дітьми.

5. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникають у процесі проходження практики.

9. Зміст практики

Робочий день здобувача вищої освіти під час проходження логопедичної практики в закладах дошкільної освіти триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується з вихователями груп, в яких він буде працювати, з логопедом та керівництвом закладу дошкільної освіти і складається відповідно до графіку роботи логопеда. Він включає в себе 4 години щоденної освітньої роботи з вихователями у групах або з логопедом і решти 2-х годин до або після роботи вчителя-логопеда у групах з підготовки, розробки і тренування у проведенні відповідних занять. Протягом цих 2-х годин здобувач-практикант проводить спостереження за дітьми з типовим розвитком і з порушеннями мовлення, виконує окремі завдання практики, проводить дослідження, які можна використовувати у процесі написання курсової роботи, наукової статті та інші види робіт відповідно до індивідуального планування. Щоденний зміст виконаної роботи фіксується практикантом у щоденнику логопедичної практики. Здобувачі-практиканти розподіляються по базових закладах дошкільної освіти з урахуванням кількості дошкільних груп, кількість не більше 3-х осіб.

У перші дні проходження практики здобувачі вищої освіти знайомляться з графіком роботи закладу дошкільної освіти, розкладом занять, режимом дня закладу, після чого складають індивідуальні плани проходження практики та узгоджують їх з вихователями, вчителем-логопедом закладу і керівником практики від закладу вищої освіти.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти практично знайомляться з різними типами закладів дошкільної освіти, у яких можуть перебувати діти з порушеннями мовлення різної етіології та патогенезу: з фонетико-фонетичним недорозвиненням мовлення, з загальним недорозвиненням мовлення, з комплексними порушеннями, де однією із особливостей розвитку виступає недорозвинення мовленнєвої функції первинного або вторинного характеру. Під час перебування у закладі дошкільної освіти вони спостерігають за роботою вчителя-логопеда, вихователів дитячих груп, фахівців психологічного і медичного профілю, інших спеціалістів і керівників, готують та проводять пробні і контрольні логопедичні заняття і заняття з розвитку мовлення, формування уявлень про навколишній світ та заняття з формування початкових математичних уявлень.

За період проходження практики здобувачі вищої освіти відвідують такі заняття: ознайомлення з довкіллям, розвиток мовлення, заняття з ігрової, трудової, образотворчої, суспільно-корисної діяльності, виховні заходи, а також планують та проводять такі заняття

під спостереженням і керівництвом фахівців закладів дошкільної освіти. Вони працюють над виготовленням роздаткового дидактичного матеріалу, наочних посібників, демонстраційних матеріалів для проведення самостійних корекційних і освітніх занять та надають допомогу фахівцям відповідного профілю закладу дошкільної освіти. Вони також готують матеріали для проведення тематичних бесід з батьками, які виховують дітей з порушеннями мовлення і проводять з ними консультації за відповідно розробленими і підготовленими темами під керівництвом та у присутності вчителя-логопеда.

10. Структура практики

1-й етап – підготовчий. Він передбачає організацію і проведення настановної конференції та розробку індивідуального плану роботи для проходження практики здобувачами вищої освіти. Під час проведення конференції здобувачі вищої освіти, які направляються на практику в заклади дошкільної освіти знайомляться з особливостями її проходження, її метою і завданнями, змістом практичної роботи, отримують від керівника практики вказівки щодо підготовки необхідної звітної документації практики та вимоги щодо її оформлення, отримують у разі необхідності консультації від методиста з питань організації власної індивідуальної роботи, розподіляються у базові заклади дошкільної освіти.

2-й етап – основний. Він включає в себе знайомство з навчально-виховною, логопедичною та корекційно-реабілітаційною роботою закладу дошкільної освіти, вивчення контингенту вихованців, особливостями проведення режимних моментів, вивчення документації закладу стосовно організації в ньому освітнього процесу, корекційно-розвивального і реабілітаційного напрямків його діяльності, проведення спостереження за роботою вчителя-логопеда, музичного керівника, вихователя, корекційного педагога і психолога, за поведінкою та її особливостями у дітей під час занять. На цьому етапі передбачено проведення щоденних пробних і контрольних логопедичних занять, підготовку матеріалів і написання психолого-педагогічної характеристики на дитину, проведення занять з розвитку мовлення, ознайомлення з довкіллям, занять з малювання, ручної праці, аплікації або ліплення.

Також цей етап включає в себе знайомство з документацією, яку веде вчитель-логопед (див. додаток 4).

3-й етап – заключний. Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка

звіту, участь у підсумковій конференції за результатами проходження практики, отримання диференційованого заліку.

Орієнтовний структурний план проходження практики

№ за/п	Види роботи	Кількість годин
I тиждень		
Понеділок		
1	Прибуття у базові заклади дошкільної освіти, розподіл по групах	1 год.
2	Бесіда з керівництвом і логопедом закладу дошкільної освіти про стан логопедичної роботи в установі	1 год.
3	Вивчення логопедичної та іншої супровідної документації	2 год.
4	Бесіда з фахівцями закладу про особливості дітей з порушеннями мовлення та про вплив мовленнєвих порушень на процес їх розвитку	1 год.
5	Складання індивідуальних планів проходження практики	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Бесіда з логопедом про структуру логопедичних занять	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Ознайомлення з мовленнєвими картками	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Вивчення взаємозв'язку в роботі спеціалістів закладу	1 год.
4	Аналіз занять, проведених логопедом закладу	2 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Відвідування занять з розвитку мовлення або формування первинних математичних уявлень	1 год.
4	Бесіда з дітьми з порушеннями мовлення з метою вивчення особливостей їхнього психічного і мовленнєвого розвитку	1 год.
5	Бесіда з вихователями про особливості засвоєння знань з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Вивчення взаємозв'язку в роботі логопеда і психолога	1 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	2 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
II тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Підготовка до проведення занять з аплікації чи ліплення	2 год.
4	Бесіда з логопедом про роботу з батьками дітей	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.

2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Обговорення з логопедом найбільш ефективних прийомів розвитку мовлення у дітей	1 год.
3	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
4	Складання психолого-педагогічної характеристики на дошкільника з порушеннями мовлення	1 год.
5	Вивчення зошитів та виробів дітей з порушеннями мовлення	1 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
4	Бесіда з логопедом про застосування нетрадиційних методів логопедичного впливу	1 год.
5	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
4	Проведення заняття з розвитку мовлення	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень	1 год.
III тиждень		
Понеділок		
1	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
2	Проведення пробного підгрупового заняття	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками дошкільників	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування занять	3 год.
2	Спостереження за проведенням виховного заходу	1 год.
3	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	2 год.
Середа		
1	Відвідування занять	2 год.
2	Відвідування та аналіз занять інших практикантів	2 год.
3	Проведення експериментальних досліджень	1 год.
4	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	1 год.
Четвер		
1	Проведення пробного виховного заходу	1 год.
2	Проведення пробних занять	2 год.
3	Проведення експериментальних досліджень	2 год.
4	Проведення режимних моментів (2-га половина дня)	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування занять	2 год.

2	Проведення пробних занять з дошкільниками	1 год.
3	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	1 год.
4	Вільне спілкування з дітьми	2 год.
IV тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування занять	2 год.
2	Спостереження за проведенням виховного заходу	1 год.
3	Психолого-педагогічне обстеження дитини з порушеннями мовлення	1 год.
4	Робота по запиту вихователя	2 год.
Вівторок		
1	Відвідування занять	3 год.
2	Проведення пробних занять з розвитку мовлення	1 год.
3	Проведення пробного виховного заходу	2 год.
Середа		
1	Спостереження за мовленнєвою активністю дітей під час режимних моментів	1 год.
2	Психолого-педагогічне обстеження дитини з порушеннями мовлення	2 год.
3	Відвідування і обговорення пробних занять	2 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
Четвер		
1	Відвідування занять	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття за вибором	2 год.
3	Бесіда з вихователями, психологом про індивідуальні особливості дітей з порушеннями мовлення	1 год.
4	Відвідування і обговорення виховних заходів	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування занять	1 год.
2	Спостереження за мовленнєвою активністю дітей на освітніх заняттях	2 год.
3	Відвідування і обговорення пробних занять	1 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	2 год.
V тиждень		
Понеділок		
1	Проведення фронтального логопедичного заняття	1 год.
2	Відвідування і обговорення пробних фронтальних занять	2 год.
3	Відвідування і обговорення пробних виховних заходів	1 год.
4	Бесіда з логопедом про організацію роботи з батьками дітей з порушеннями мовлення	2 год.
Вівторок		
1	Проведення пробних індивідуальних логопедичних занять	1 год.
2	Відвідування музичних занять та обговорення з музкерівником логоритмічних пауз	2 год.
3	Відвідування і обговорення виховних заходів	1 год.
4	Підготовка до бесіди з батьками дітей (тема узгоджується з логопедом)	2 год.

Середа		
1	Проведення пробного заняття з малювання /аплікації	2 год.
2	Підготовка і проведення рухових ігор з корекційними вправами (на прогулянці)	2 год.
3	Організація тематичного спілкування з дітьми	1 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
Четвер		
1	Проведення пробного заняття з ознайомлення з навколишнім	1 год.
2	Відвідування і обговорення логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
3	Обговорення з логопедом інноваційних методів логокорекції	1 год.
4	Підготовка до муз.заняття/фізкультури з елементами логоритміки	2год.
П'ятниця		
1	Відвідування і обговорення логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
2	Бесіда з методистом ЗДО, огляд методичних посібників	1 год.
3	Бесіда з вихователем, логопедом про застосування ІКТ	2 год.
4	Виготовлення роздаткового матеріалу	1 год.
VI тиждень		
Понеділок		
1	Проведення контрольного виховного заходу	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	2 год.
3	Підготовка і проведення нейрогімнастичних вправ дітьми	2 год.
4	Підведення підсумків проведення практики	1 год.
Вівторок		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з формування елементарних математичних уявлень	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Вільне спілкування / гра з дітьми	1 год.
Середа		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з ліплення/аплікації	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Участь у підготовці до свят (за запитом вихователя, логопеда)	1 год.
Четвер		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з малювання	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	1 год.
3	Опрацювання методичної літератури	3 год.
4	Організація ігрової діяльності дітей (індивідуальна гра; колективна)	1 год.
П'ятниця		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з розвитку мовлення	1 год.
2	Підготовка і проведення пальчикових ігор з дітьми	2 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.

VII тиждень		
Понеділок		
1	Проведення контрольного фронтального логопедичного заняття	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних освітніх занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Вільне спілкування / гра з дітьми	1 год.
Вівторок		
1	Проведення контрольного фронтального логопедичного заняття	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних логопедичних занять	3 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1 год.
4	Підготовка до проведення занять	1 год.
Середа		
1	Проведення контрольного індивідуального заняття	1 год.
2	Обговорення контрольного уроку з розвитку мовлення	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних занять	2 год.
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	2 год.
Четвер		
1	Проведення контрольного індивідуального заняття	1 год.
2	Обговорення контрольного заняття з розвитку мовлення	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних логопедичних занять	2 год.
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	2 год.
П'ятниця		
1	Проведення контрольного фронтального заняття з ознайомлення з навколишнім	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних освітніх занять	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних логопедичних занять	2 год.
4	Підведення підсумків проведення практики	2 год.

(Здобувачі вищої освіти, які проходять виробничу практику на базі спеціальних закладів дошкільної освіти, проводять пробні і контрольні навчальні заняття: з розвитку мовлення, з ознайомлення з довкіллям (обов'язкові); з малювання, з ручної праці, з формування елементарних математичних понять (за вибором). Обов'язковим є проведення пробних і контрольних виховних заходів та пробних і контрольних логопедичних занять)

11. Звітна документація

Після проходження практики здобувач вищої освіти здає методисту закладу вищої освіти такі матеріали практики:

1. Щоденник практики, завірений печаткою закладу дошкільної освіти, з підписами керівника цього закладу і вчителя-логопеда, у якому відображені щоденні записи спостережень та безпосередньої роботи здобувача під час її проходження (вимоги до ведення щоденника – у додатку 1);

2. Заповнені мовленнєві картки на 2-х дітей, бажано, з різними мовленнєвими порушеннями (див. додаток 2);

3. Психолого-педагогічну характеристику на одну дитину

дошкільного віку з порушеннями мовлення(див. додаток 3, додаток 8);

4. Два розгорнутих план-конспекти контрольних фронтальних логопедичних занять, завірених вчителем-логопедом закладу з рекомендованою ним оцінкою і підписом(див. додаток 5, додаток 6, додаток 11).

5. Два розгорнутих план-конспекти контрольних індивідуальних логопедичних занять, завірених вчителем-логопедом закладу з рекомендованою ним оцінкою та підписом (див. додаток 5, додаток 6).

6. Конспекти контрольних занять і виховного заходу(див. додаток 7), завірених підписом вчителя-логопеда закладу, підписом вихователя з рекомендованою ним оцінкою: *конспект заняття з розвитку математичних уявлень, конспект заняття з розвитку мовлення, з малювання, аплікації або ліплення; конспект виховного заходу.*

7. Конспект контрольного фронтального заняття з логоритміки, завірений підписом вчителя-логопеда закладу з рекомендованою ним оцінкою(див. додаток 15).

8. По одному протоколу обговорення контрольних логопедичних (фронтального, індивідуального) занять за участю і підписами інших здобувачів-практикантів, вчителя-логопеда(див. додаток 5, додаток 6).

9. Наочний посібник (виготовлену логопедичну, дидактичну гру, індивідуальний роздатковий матеріал тощо).

10. Характеристику на здобувача-практиканта з рекомендованою оцінкою, складену вчителем-логопедом, завірєну його підписом і печаткою закладу дошкільної освіти.

11. Звіт здобувача-практиканта про проходження логопедичної практики в закладі дошкільної освіти, завірєний власним підписом (див. додаток 9).

12. Виконане індивідуальне завдання.

12. Підведення підсумків практики

Результати проходження виробничої логопедичної практики в закладі дошкільної освіти первинно обговорюються здобувачами-практикантами за участю вчителя-логопеда та керівництва закладу дошкільної освіти за місцем її проходження.

Підведення підсумків практики проводиться на підсумковій конференції з її захисту в закладі вищої освіти за участю методиста і керівника.

Матеріали практики (звітна документація) подаються методисту для перевірки після закінчення терміну проходження протягом наступного тижня. На захисті практики керівником практики від закладу

вищої освіти виставляється диференційований залік. Оцінювання відбувається з урахуванням якості виконання завдань практики, ставлення до педагогічної діяльності, дисциплінованості та самостійності, систематичності в роботі, відгуку вчителя-логопеда та педагогічного колективу закладу дошкільної освіти, правильності оформлення звітної документації, підготовленої презентації практики, відповідей на запитання про проходження практики.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, можуть бути відраховані з університету як такі, що мають академічну заборгованість в порядку, передбаченому Статутом університету і діючим Положенням.

У разі невиконання здобувачем програми практики з поважних причин спільним рішенням керівника практики, методиста практики по університету, завідувача кафедри за погодженням з деканом факультету визначається індивідуальна програма її проходження.

Критеріями якісного оцінювання здобувачів виступають:

- рівень осмислення здобувачами вищої освіти мети, завдань і змісту практики;
- рівень професійної спрямованості діяльності майбутніх вчителів-логопедів;
- рівень сформованості професійних умінь.

Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою (і системою ECTS) проводиться відповідно до загальних вимог

Максимальну кількість балів за кожний звітний документ та під час захисту практики здобувач вищої освіти отримує в тому випадку, якщо він підготував усі необхідні матеріали за результатами проходження практики, які оформлені відповідно до методичних вимог; отримав схвальні відгуки від вчителя-логопедата керівництва базового закладу дошкільної освіти, а також від керівника практикою від закладу вищої освіти; підготував змістовну звітну доповідь про проходження практики під час її захисту, до якої додав супроводжувальні матеріали (фото- чи відеоматеріали, розробки, ігри тощо); вчасно подав для перевірки матеріали практики.

Розподіл балів відбувається таким чином: 60 балів відводиться на оцінювання виконання завдань практики, відображених у звітній документації, 40 балів – на захист практики під час підсумкової конференції. Максимальну кількість балів, яку може отримати здобувач після проходження практики на підсумковій конференції – 100 балів.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ

здобувача-практиканта за результатами виробничої логопедичної практики в закладах дошкільної освіти

	Основні напрямки роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Правильно заповнені 2 мовленнєві картки – до 5 балів (за кожну картку)	10
2	Підготовлену психолого-педагогічну характеристику на дитину з порушеннями мовлення	5
3	2 конспекти контрольних фронтальних логопедичних занять відповідно до вимог – до 5 балів за кожне заняття	10
4	2 розгорнутих план-конспекти контрольних індивідуальних занять відповідно до вимог – до 5 балів за кожне заняття	10
5	Конспект фронтального заняття з логоритміки відповідно до вимог	5
6	3 розгорнуті плани-конспекти контрольних занять з розвитку мовлення, з формування математичних уявлень, з малювання, ліплення або аплікації (на вибір) – до 5 балів за кожне	15
7	Виконання індивідуального завдання	5
Всього		60
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Належний рівень оформлення щоденника практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	5
3	Виготовлений наочний посібник (логопедична, дидактична гра, індивідуальний роздатковий матеріал тощо)	10
4	Презентація матеріалів практики та захист її результатів	20
Всього		40
Підсумкова оцінка		100

Орієнтовні запитання, які пропонуються на підсумковій конференції із захисту логопедичної практики в закладі дошкільної освіти

1. Охарактеризуйте документацію, яку веде вчитель-логопед закладу дошкільної освіти.

2. Охарактеризуйте дітей, які перебувають в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.

3. Вкажіть, що вказано у Положенні про порядок надання логопедичних послуг у закладах освіти та у Положенні Про порядок комплектування груп компенсуючого типу в закладах дошкільної освіти.

4. Охарактеризуйте графік проведення логопедичних занять вчителем-логопедом закладу дошкільної освіти.

5. Охарактеризуйте напрямки логопедичного обстеження дітей з дислалією. Наведіть приклад результату проведення обстеження дитини з дислалією.

6. Охарактеризуйте напрямки логопедичного обстеження дітей з дизартрією. Наведіть приклад результату проведення обстеження дитини з дизартрією.

7. Охарактеризуйте напрямки логопедичного обстеження дітей з ринолалією. Наведіть приклад результату проведення обстеження дитини з ринолалією.

8. Охарактеризуйте методи формування звуковимови у дітей.

9. Наведіть приклад особливості формування вимови конкретної фонемі (назвіть її) у дитини з дислалією? Які прийоми використовували? Чи була необхідність застосування підготовчих вправ, якщо так – то яких?

10. Наведіть приклад особливості формування вимови конкретної фонемі (назвіть її) у дитини з дизартрією? Які прийоми використовували? Чи була необхідність застосування підготовчих вправ, якщо так – то яких?

11. Наведіть приклад особливості формування вимови конкретної фонемі (назвіть її) у дитини з ринолалією? Які прийоми використовували? Чи була необхідність застосування підготовчих вправ, якщо так – то яких?

12. Опишіть структуру індивідуального логопедичного заняття. Які цілі індивідуально спрямованої логопедичної роботи?

13. Опишіть структуру фронтального логопедичного заняття для дошкільників з порушеннями мовлення. Яка мета проведення фронтальної логопедичної роботи в закладі дошкільної освіти?

14. Назвіть, які заняття проводить вихователь середньої групи для дітей з порушеннями мовлення? Яку програму при плануванні навчально-виховної роботи він використовує?

15. Назвіть, які заняття є обов'язковими при підготовці дітей з порушеннями мовлення до навчання в закладі загальної середньої освіти? Яка програма при цьому використовується?

16. Назвіть, які заняття проводить вихователь молодшої групи для дітей з порушеннями мовлення? Яку програму він при цьому використовує?

17. Охарактеризуйте дидактичні ігри, які застосовує вчитель-логопед у роботі з дітьми з порушеннями мовлення дошкільного віку. Назвіть їхню спрямованість.

18. Охарактеризуйте структуру заняття з логоритміки для дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Опишіть особливості проведення цього заняття та специфіку застосування прийомів логокорекції. Яка мета цих занять?

Критерії оцінювання

Оцінка ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Критерії оцінювання
A	100-90 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	89-82 бали	Дуже добре – достатньо високий рівень знань(умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	81-75 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок, які носять несуттєвий характер
D	74-69 балів	Задовільно – задовільний рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, який дозволяє подальше навчання або професійну діяльність
E	68-60 балів	Задовільно – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь), який містить наявність достатньо грубих помилок
F	59-35 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, але який дає можливість повторно перескласти за умови належного самостійного доопрацювання
FX	34 бали і менше	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Перелік орієнтовних індивідуальних завдання практики*

1. Вивчити і описати умови діяльності логопедичної групи закладу дошкільної освіти.
2. Скласти індивідуальний план роботи здобувача-практиканта.
3. Вивчити і проаналізувати види планування навчально-виховної роботи в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.
4. Вивчити і описати умови та способи організації навчально-виховного процесу в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.
5. Вивчити і проаналізувати освітнє середовище закладу дошкільної освіти (матеріальні, кадрові ресурси) згідно вимог, визначених у літературі.
6. Вивчити, проаналізувати і описати особливості міждисциплінарної взаємодії різних фахівців (вихователя, помічника вихователя, вчителя-логопеда, психолога, музичного керівника, інструктора з фізичного виховання та інших) в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.
7. Визначити і описати роль і місце кожного фахівця в забезпеченні корекційно спрямованого навчально-виховного процесу в логопедичній групі закладу дошкільної освіти.
8. Вивчити, проаналізувати і описати психолого-педагогічні особливості взаємодії вихователя, помічника вихователя та вчителя-логопеда з сім’єю.
9. Підготуватись до організації елементів корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу у парі з вихователем

(написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

10. Підготуватись до організації корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу у парі з вчителем-логопедом (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

11. Підготуватись до самостійного проведення виховного заходу (написати конспект, підготувати наочний матеріал).

12. Підготуватись до самостійного проведення дидактичної та сюжетно-рольової гри (написати конспект, підготувати наочний матеріал).

13. Підготуватись до самостійного проведення пробного індивідуального та групового логопедичних занять (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

14. Підготуватись до психолого-педагогічного обстеження двох дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підібрати методики і стимульний матеріал).

15. Підготуватись до логопедичного обстеження дошкільника з тяжкими порушеннями мовлення (підібрати дидактичний і мовленнєвий матеріал для обстеження).

16. Підготуватись до самостійного проведення індивідуальної консультації з батьками (написати розгорнути план-конспект).

** Виконання індивідуальних завдань дає можливість використовувати отримані результати у власних наукових дослідженнях і враховуватиметься під час загального оцінювання результатів практики. Індивідуальні завдання є додатковим видом роботи під час проходження практики і узгоджуються з керівником практики та керівниками наукових досліджень (в рамках роботи у наукових гуртках, підготовки курсових робіт, дипломних проєктів тощо).*

ВИРОБНИЧА ЛОГОПЕДИЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1. Загальні положення

Програма виробничої логопедичної практики в закладах загальної середньої освіти розроблена для здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти бакалавр. Програма розроблена відповідно до “Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)”, затвердженого Вченою радою 25 вересня 2020 р., наказ №108-ОД, обговорена та затверджена на засіданні кафедри логопедії та спеціальних методик Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 2 від 06 вересня 2021 р.).

Здобувачі вищої освіти проходять виробничу логопедичну практику у закладах загальної середньої освіти: на логопедичних пунктах при департаментах освіти та науки (міських, районних), у спеціальних закладах освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення; у спеціальних логопедичних класах при багатопрофільних навчально-реабілітаційних центрах; у спеціальних закладах освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями, порушеннями зору, слуху тощо. Ця практика має обсяг 7,5 кредитів ЕКТС (315 год.), організовується на IV курсі (8 семестр), триває 7 тижнів. Терміни та строки проходження практики визначаються відповідно до навчального плану.

Виробнича логопедична практика у закладах загальної середньої освіти виступає ключовим етапом підготовки вчителя-логопеда освітнього рівня бакалавр, покликаною проводити корекційну роботу з дітьми шкільного віку. Тому організація і проведення даного виду практики повинні відповідати чітким вимогам.

2. Мета практики

Виробнича логопедична практика в закладах загальної середньої освіти передбачає формування мотиваційної та діяльнісної складової готовності до здійснення професійної діяльності, що досягається через: аналіз здобувачами вищої освіти логопедичної документації, відвідування логопедичних занять (фронтальних, індивідуальних) і їх подальший аналіз; організацію, планування і проведення логокорекційної роботи з дітьми з порушеннями мовлення під керівництвом вчителя-логопеда та заступника директора з навчальної роботи, проведення контрольних корекційних занять, виконання завдань щодо логопедичних обстежень, виготовлення дидактичного матеріалу для логопедичної роботи; а також через спостереження за

освітньо-виховним процесом у закладі та включенням в організацію та проведення цього процесу.

3. Статус дисципліни

Виробнича логопедична практика в закладах загальної середньої освіти входить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення проходження практики

1. Формування професійних якостей, умінь і навичок майбутніх вчителів-логопедів освітніх закладів відповідно до кваліфікаційної характеристики.

2. Закріплення у здобувачів вищої освіти знань професійно-педагогічної спрямованості, формування потреби в опануванні педагогічних знань та відпрацюванні умінь і навичок; потреби у спілкуванні з дітьми; зацікавленості у проведенні корекційної роботи з дітьми; формування установки на досягнення результату корекційної роботи; формування відповідальності по відношенню до своїх професійних обов'язків тощо.

3. Формування моральних, волевих, емоційних рис характеру вчителя-логопеда в процесі безпосередньої роботи з дітьми з порушеннями мовлення: поваги до дитини, допустимої вимогливості, емпатії, диференційного ставлення до дітей з віковими та поведінковими особливостями, наполегливості, врівноваженості, толерантності тощо.

4. Закріплення теоретичних знань, отриманих студентами при вивченні освітніх компонентів “Логопедія”, “Спеціальна педагогіка з історією логопедії”, “Логопсихологія”, спеціальних методик навчання і виховання та ін.

5. Формування умінь організовувати корекційну роботу з дітьми з порушеннями мовлення під час проведення фронтальних та індивідуальних занять.

6. Формування умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань: умінь спостерігати за дітьми з порушеннями мовлення під час різних видів діяльності з метою фіксації особливостей їхньої комунікації; умінь використовувати методи і прийоми логопедичної діагностики; умінь визначати структуру мовленнєвого порушення і диференціювати суміжні стани мовленнєвих відхилень; умінь формулювати логопедичний висновок та складати розширену характеристику мовленнєвої діяльності дитини з порушеннями мовлення.

7. Формування аналітичних та інформаційно-дослідницьких умінь: аналізувати заняття, проведені логопедами освітніх закладів і

здобувачами-практикантами; аналізувати навчальну діяльність учнів на заняттях, співставляти свою діяльність з педагогічною теорією, вивчати досвід роботи кращих вчителів-логопедів.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів логопедії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб з обмеженими освітніми потребами.

СК 6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний логопедичний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК 12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК 13. Здатність будувати гармонійні стосунки з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку, їх сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні інтереси, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК 16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення

6. Очікувані результати виробничої логопедичної практики в закладах загальної середньої освіти

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз та синтез розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації логопедичного супроводу в різних типах закладів.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з урахуванням їх вікових та індивідуально-типологічних особливостей.

РН 7. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фазовою термінологією та професійним дискурсом.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН 12. Аргументувати, планувати і надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (супровід) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку, їх підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах інклюзії.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

7. Завдання виробничої логопедичної практики в закладах загальної середньої освіти

1. Ознайомлення зі структурою освітнього закладу і характером навчання в ньому дітей з порушеннями мовлення, з графіком роботи логопедичного кабінету чи пункту, з логопедичною документацією.

2. Складання індивідуального плану проходження практики і узгодження його з вчителем-логопедом та керівником практики від закладу вищої освіти.

3. Ознайомлення з метою, змістом та завданнями роботи вчителя-логопеда в базовому закладі.

4. Спостереження за діяльністю дітей з порушеннями мовлення на логопедичних заняттях, в позаурочний час, на освітніх заняттях.

5. Проведення логопедичних обстежень і заповнення мовленнєвих карток на 2-х дітей.

6. Проведення пробних та контрольних логопедичних занять (2 фронтальних, 2 індивідуальних).

7. Проведення пробного та контрольного заняття з логоритміки (одного).

8. Проведення пробних та контрольних уроків з української мови, математики (обов'язкові), ручної праці або малювання (один урок за вибором).

9. Проведення пробного та контрольного виховного заходу.

10. Ведення щоденника логопедичної практики з відповідними записами (див. додаток 1).

11. Надання практичної допомоги вчителям-логопедам в організації логопедичних занять, підготовці дидактичних матеріалів тощо.

12. Виконання завдань згідно тем курсових та дипломних робіт.

8. Вимоги до організації і контролю проходження здобувачами вищої освіти виробничої логопедичної практики в закладах загальної середньої освіти

Направлення здобувачів вищої освіти на практику здійснюється відповідно до навчального плану ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) і підтверджується наказом по університету не пізніше, ніж за 10 днів до початку практики. Загальне керівництво й контроль за проходженням здобувачами вищої освіти практики проводить методист по практиці від закладу вищої освіти. Розподіл здобувачів по базам практики проводиться методистом спільно з завідувачем кафедри. Безпосереднє керівництво й контроль за виконанням плану проходження практики здобувачем вищої освіти і оцінювання її результатів здійснює керівник практики – науково-педагогічний працівник, призначений на кафедрі.

Вимоги до здобувачів вищої освіти, які проходять практику

1. Перед виходом на практику здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з робочою програмою практики, отримати необхідну

документацію й завдання у керівника практики, розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.

2. Систематично відвідувати заклад освіти, проводити спостереження за роботою фахівців на заняттях та інших навчально-виховних заходах і вести щоденник практики, працювати над виконанням індивідуального завдання і закінчити його до кінця практики.

3. Активно включатись у навчально-виховний процес закладів, до яких направлені і дотримуватись вказівок вчителя-логопеда та інших відповідальних фахівців.

4. Надавати практичну допомогу педагогічному персоналу закладу освіти.

5. Ознайомитись і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки й виробничої санітарії.

6. Нести відповідальність за виконувану роботу і її результати нарівні з штатними працівниками.

Вимоги до керівника практики від закладу вищої освіти.

6. Ознайомити здобувачів вищої освіти з програмою та комплексними завданнями практики.

7. Розкрити питання щодо правильної організації індивідуальної роботи під час проходження практики та співпраці зі спеціалістами закладу загальної середньої освіти.

8. Провести детальний аналіз звітної документації, яку необхідно розробити та використати під час проходження практики.

9. Перевірити та оцінити рівень підготовки здобувачів вищої освіти до проходження практики, знання ними правових норм роботи з дітьми.

10. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникають у процесі проходження практики.

9. Зміст практики

Робочий день здобувача вищої освіти під час проходження цього виду практики триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується з вчителями класів, за якими закріплюються практиканти, з вчителем-логопедом та керівництвом закладу загальної середньої освіти і складається відповідно до графіку роботи вчителя-логопеда. Впродовж робочого дня здобувач-практикант проводить 4 години щоденної освітньої роботи з вчителями у класах або з вчителем-логопедом та ще 2 години до або після роботи вчителя-логопеда з підготовки, розробки і тренування у проведенні відповідних логопедичних або інших занять. Протягом цих двох годин здобувач-практикант проводить спостереження за учнями з типовим розвитком і з порушеннями мовлення, виконує окремі завдання практики, проводить

дослідження, які можна використовувати у процесі написання курсової роботи та інші види робіт відповідно до індивідуального планування. Щоденний зміст виконаної роботи фіксується практикантом у щоденнику практики. Здобувачі-практиканти розподіляються по базових закладах загальної середньої освіти з урахуванням кількості класів у кількості не більше 3-х осіб.

У перші дні проходження практики здобувачі вищої освіти знайомляться з графіком роботи закладу загальної середньої освіти, розкладом уроків, режимними моментами, після чого складають індивідуальні плани проходження практики і узгоджують їх з вчителями, вчителем-логопедом, керівництвом закладу, в якому вони перебувають і керівником практики від закладу вищої освіти.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти практично знайомляться з різними типами закладів загальної середньої освіти, у яких можуть перебувати діти з порушеннями мовлення різної етіології та патогенезу: з фонетико-фонетичним недорозвиненням мовлення, з загальним недорозвитком мовлення, з комплексними порушеннями тощо, де однією із особливостей розвитку виступає недорозвинення мовленнєвої функції первинного або вторинного характеру. Під час перебування у закладі вони спостерігають за роботою вчителя-логопеда, вчителів під час проведення уроків, фахівців психологічного та медичного профілю, інших спеціалістів, готують і проводять пробні і контрольні логопедичні заняття та уроки з української мови, читання, математики, на вибір – з малювання або ручної праці.

За період проходження практики здобувачі вищої освіти відвідують всі уроки, які проводяться в молодших класах, а також заняття розвитку мовлення, заняття з ігрової, трудової, образотворчої, суспільно-корисної діяльності, виховні заходи, планують та проводять такі заняття під спостереженням і керівництвом вчителів закладу. Вони працюють над виготовленням роздаткового дидактичного матеріалу, наочних посібників, демонстраційних матеріалів для проведення самостійних уроків і корекційних логопедичних занять та надають іншу необхідну допомогу фахівцям закладу. Вони також готують матеріали для проведення тематичних бесід з батьками, які виховують дітей з порушеннями мовлення і проводять з ними консультації за відповідно розробленими і підготовленими темами під керівництвом та у присутності вчителя-логопеда.

У процесі проходження практики здобувачі вищої освіти постійно ведуть щоденник практики, у якому відображають щоденні спостереження та її цікаві моменти, заповнюють мовленнєві картки, готують психолого-педагогічну характеристику на учня з порушеннями мовлення, пишуть розгорнуті план-конспекти контрольних індивідуальних і фронтальних логопедичних занять, розгорнуті план-

конспекти контрольних уроків і виховного заходу, конспект контрольного фронтального заняття з логоритміки. Також у процесі проходження практики вони готують протоколи обговорення контрольних занять і уроків, які проводять інші здобувачі-практиканти, виготовляють наочні посібники, логопедичні ігри тощо і формують звіт про проходження практики.

У процесі проходження практики вони відпрацьовують вміння здійснювати:

- *діагностичну діяльність*, спрямовану на формування умінь проводити логопедичне вивчення відповідно до існуючих методик логопедичної діагностики і з урахуванням вікових, типологічних та індивідуальних особливостей школярів з порушеннями мовлення;

- *навчально-організаційну діяльність*, метою якої є: вивчення особливостей планування логопедичної роботи; вивчення особливостей розробки і проведення логопедичних занять; самостійне планування роботи на термін проходження практики; розробку конспектів уроків, виховних заходів; сприяння організації режимних моментів; співпрацю з вчителями, вчителями-логопедами, вихователями, психологом та іншими спеціалістами закладу;

- *корекційну діяльність* через використання методик діагностичного, розвивального і корекційного впливу з метою виправлення мовленнєвих порушень у дітей та розвитку їх в цілому;

- *методично-просвітницьку діяльність* через вивчення досвіду роботи вчителів і вчителів-логопедів, участі в обговоренні логопедичних занять і уроків, проведених вчителем-логопедом та іншими здобувачами вищої освіти, аналізування методів роботи вчителя-логопеда, проведення консультативної роботи з батьками дітей з порушеннями мовлення;

- *науково-дослідну роботу*, яка передбачає проведення практичних досліджень відповідно до теми курсової та в подальшому дипломної роботи, підготовки публікацій та відповідно до індивідуального плану роботи.

10. Структура практики

1 етап – підготовчий. Він передбачає організацію і проведення в закладі вищої освіти настановчої конференції, підготовку та узгодження здобувачами вищої освіти індивідуальних планів проходження практики, актуалізацію знань з вивчених раніше дисциплін (загальна та спеціальна педагогіки, загальна та спеціальна психологія, логопедія, спеціальні методики навчання дітей з порушеннями мовлення та ін.). Під час проведення настановчої конференції здобувачі вищої освіти знайомляться з особливостями проходження практики, з її метою та завданнями, отримують рекомендації щодо ведення і оформлення звітної документації, консультуються з керівником стосовно індивідуальних

завдань, закріплюються за відповідними базовими закладами загальної середньої освіти.

2-й етап – основний. Він включає в себе знайомство з навчально-виховною, логопедичною та корекційно-реабілітаційною роботою закладу загальної середньої освіти, вивчення складу учнів класу, особливостями проведення уроків, вивчення документації закладу стосовно організації в ньому освітнього процесу, корекційно-розвивального і реабілітаційного напрямків його діяльності, проведення спостереження за роботою вчителя молодших класів і вчителя-логопеда, музичного керівника, вихователя, корекційного педагога і психолога, за поведінкою та її особливостями у дітей під час занять. Він передбачає проведення щоденних пробних і контрольних уроків, індивідуальних і фронтальних логопедичних занять, підготовку матеріалів і написання психолого-педагогічної характеристики на учня з порушеннями мовлення.

Також цей етап включає в себе знайомство з документацією, яку готує вчитель-логопед (див. додаток 4), розробку індивідуального плану корекційної роботи (див. додаток 12).

3-й етап – заключний. Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка звіту, участь у підсумковій конференції за результатами проходження практики, отримання диференційованого заліку. Триває 1 тиждень після завершення практики.

Орієнтовний структурний план проходження практики

№ за/п	Види роботи	Кількість годин
I тиждень		
Понеділок		
1	Прибуття у базові заклади загальної середньої освіти розподіл по класах	1 год.
2	Бесіда з керівництвом і логопедом закладу загальної середньої освіти про стан логопедичної роботи в установі	1 год.
3	Вивчення логопедичної та іншої супровідної документації на логопедичному пункті	2 год.
4	Бесіда з фахівцями закладу про особливості дітей з порушеннями мовлення та про вплив мовленнєвих порушень процес їх розвитку	1 год.
5	Складання індивідуальних планів проходження практики	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Бесіда з логопедом про структуру логопедичних занять	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Ознайомлення з мовленнєвими картками	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Вивчення взаємозв'язку в роботі спеціалістів закладу	1 год.
4	Аналіз занять, проведених логопедом закладу	2 год.

Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Ознайомлення з методичною літературою в логопункті	1 год.
4	Бесіда з дітьми з порушеннями мовлення з метою вивчення особливостей їхнього психо-мовленнєвого розвитку	1 год.
5	Бесіда з вчителями 1-х класів про особливості засвоєння грамоти учнями з порушеннями мовлення	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Вивчення взаємозв'язку в роботі логопеда і психолога	1 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на уроках	2 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
II тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
2	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	2 год.
3	Бесіда з вчителем початкових класів про застосування індивідуального підходу у навчанні дітей з порушеннями мовлення	1 год.
4	Вільне спілкування з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
2	Бесіда з логопедом про особливості використання логопедичного інструментарію	1 год.
3	Бесіда з учнем з порушеннями мовлення (виявлення кола пізнавальних інтересів; переважаючої мотивації)	1 год.
4	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
2	Бесіда з логопедом про специфіку засвоєння мовно-мовленнєвих навичок дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
3	Бесіда з вчителем музики/фізкультури про характер виконання завдань дітьми з порушеннями мовлення	2 год.
4	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
2	Обговорення з логопедом прогресивних технологій формування фонематичних умінь у дітей з порушеннями мовлення	1 год.
3	Підготовка методичних та роздаткових матеріалів для обстеження графомоторних навичок в учнів початкових класів	2 год.
4	Вільне спілкування з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з аналізом)	2 год.
2	Обговорення з логопедом інноваційних методів формування вимовних умінь у дітей з порушеннями мовлення	1 год.
3	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	2 год.
4	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	1 год.

III тиждень		
Понеділок		
1	Проведення пробного індивідуального логопедичного заняття	1 год.
2	Підготовка і проведення логопедичних ігор	1 год.
3	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	2 год.
4	Бесіда з логопедом про стан засвоєння навичок читання і письма учнями із порушеннями ФФНМ та ЗНМ.	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	2 год.
2	Бесіда з вчителем про формування навчальної мотивації у дітей з порушеннями мовлення	1 год.
3	Бесіда з психологом про стан емоційної сфери у дітей з порушеннями мовлення	2 год.
4	Проведення пробного індивідуального логопедичного заняття	1 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять; аналіз	2 год.
2	Відвідування уроків; спостереження за дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
3	Проведення індивідуальних досліджень	2 год.
4	Вільне спілкування з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
Четвер		
1	Підготовка і проведення пробного заняття з логоритміки	2 год.
2	Відвідування виховного заходу; аналіз	1 год.
3	Підготовка і проведення логопедичних ігор	2 год.
4	Виготовлення дидактичних матеріалів	1 год.
П'ятниця		
1	Проведення пробного індивідуального логопедичного заняття	2 год.
2	Бесіда з вчителем про застосування методів глобального читання і письма у навчанні учнів з тяжкими порушеннями мовлення	1 год.
3	Виконання завдань за запитом логопеда	3 год.
IV тиждень		
Понеділок		
1	Проведення індивідуальних досліджень	2 год.
2	Проведення пробного підгрупового логопедичного заняття	1 год.
3	Відвідування виховного заходу; аналіз	2 год.
4	Бесіда з логопедом про використання мобільних сервісів (viber, telegram, тощо) в роботі з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
Вівторок		
1	Проведення пробних уроків	2 год.
2	Проведення пробного підгрупового логопедичного заняття	1 год.
3	Підготовка і проведення пробного заняття з логоритміки	2 год.
4	Вільне спілкування з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
Середа		
1	Проведення пробних уроків	2 год.
2	Проведення пробного підгрупового логопедичного заняття	1 год.
3	Відвідування виховного заходу; аналіз	2 год.
4	Підготовка і проведення логопедичних ігор	1 год.

Четвер		
1	Проведення пробних уроків	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального логопедичного заняття	1 год.
3	Вивчення методичної літератури	2 год.
4	Підготовка до проведення виховного заходу	1 год.
П'ятниця		
1	Проведення індивідуальних досліджень	2 год.
2	Проведення пробного фронтального логопедичного заняття	1 год.
3	Бесіда з логопедом про використання ІКТ в роботі з дітьми з порушеннями мовлення	2 год.
4	Виготовлення дидактичних матеріалів	1 год.
V тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на уроках	2 год.
4	Бесіда з логопедом про роботу з батьками учнів	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на уроках	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Обговорення з логопедом прийомів розвитку фонематичних процесів	1 год.
3	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
4	Складання психолого-педагогічної характеристики наочня з порушеннями мовлення	1 год.
5	Вивчення зошитів та виробів учнів з порушеннями мовлення	1 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
4	Бесіда з логопедом про застосування нетрадиційних методів логопедичного впливу	1 год.
5	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
4	Бесіда з логопедом про комплектацію груп для логопедичних занять	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень	1 год.
VI тиждень		
Понеділок		
1	Проведення пробного фронтального заняття	1 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень	1 год.

Вівторок		
1	Відвідування уроків	3 год.
2	Спостереження за проведенням виховного заходу	1 год.
3	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	2 год.
Середа		
1	Відвідування уроків	2 год.
2	Відвідування та аналіз занять інших практикантів	2 год.
3	Проведення експериментальних досліджень	1 год.
4	Участь у позакласних заходах, організованих з учнями з порушеннями мовлення (за вибором)	1 год.
Четвер		
1	Проведення пробних уроків	2 год.
2	Проведення пробного виховного заходу	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень	2 год.
4	Проведення режимних моментів (2-га половина дня)	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування уроків	1 год.
2	Проведення пробних уроків	2 год.
3	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення (за вибором)	1 год.
4	Вільне спілкування з дітьми	2 год.
VII тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування уроків	2 год.
2	Проведення пробного уроку	1 год.
3	Психолого-педагогічне обстеження дитини з порушеннями мовлення	1 год.
4	Робота по запиту вчителя	2 год.
Вівторок		
1	Відвідування уроків	3 год.
2	Проведення уроку	1 год.
3	Проведення виховного заходу	2 год.
Середа		
1	Проведення контрольного уроку	1 год.
2	Обговорення контрольного уроку	0,5 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних уроків	3 год.
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1,5 год.
Четвер		
1	Проведення контрольного уроку	1 год.
2	Обговорення контрольного уроку	0,5 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних занять	3 год.
4	Психолого-педагогічне обстеження дитини з порушеннями мовлення	1,5 год.
П'ятниця		
1	Проведення контрольного фронтального логопедичного заняття	1 год.
2	Проведення і обговорення контрольних уроків	3 год.
3	Обговорення результатів обстеження учня з порушеннями мовлення і написання на нього психолого-педагогічної характеристики	1 год.
4	Підведення підсумків проведення практики	1 год.

(Здобувачі вищої освіти, які проходять виробничу практику на базі спеціальних закладів освіти, проводять пробні і контрольні уроки та логопедичні заняття з тих самих дисциплін).

11. Звітна документація

Після проходження практики здобувач вищої освіти здає методисту закладу вищої освіти такі матеріали практики.

1. Щоденник практики, завірений печаткою закладу загальної середньої освіти, з підписами керівництва закладу, вчителя початкових класів і вчителя-логопеда, у якому відображені щоденні записи спостережень та безпосередньої роботи здобувача під час проходження практики (вимоги до ведення щоденника – у додатку 1);

2. Заповнені мовленнєві картки на 2-х учнів, бажано, з різними мовленнєвими порушеннями (див. додаток 2);

3. Психолого-педагогічну характеристику на одного учня з порушеннями мовлення (додаток 3);

4. Два розгорнутих план-конспекти контрольних фронтальних логопедичних заняття, завірених вчителем-логопедом закладу з рекомендованою ним оцінкою та підписом (див. додаток 5).

5. Два розгорнутих план-конспекти контрольних індивідуальних логопедичних заняття, завірених підписом вчителя-логопеда закладу з рекомендованою ним оцінкою.

6. Конспекти контрольних уроків і виховного заходу, завірених підписом вчителя початкових класів, підписом вихователя з рекомендованою ним оцінкою: *конспект уроку з української мови, з читання, з математики і уроку на вибір (з малювання або з ручної праці); конспект виховного заходу.*

7. Конспект контрольного фронтального заняття з логоритміки, завірений підписом вчителя-логопеда закладу з рекомендованою ним оцінкою (див. додаток 15).

8. По одному протоколу обговорення контрольних логопедичних (фронтального, індивідуального) занять за участю і підписами інших здобувачів-практикантів, вчителя-логопеда.

9. Наочний посібник (виготовлену логопедичну гру).

10. Характеристику на здобувача-практиканта з рекомендованою оцінкою, складену вчителем-логопедом закладу, завірєну його підписом і печаткою закладу освіти.

11. Звіт здобувача-практиканта про проходження практики, завірєний його підписом.

12. Виконане індивідуальне завдання.

12. Підведення підсумків практики

Результати проходження виробничої логопедичної практики в закладі загальної середньої освіти первинно обговорюються

здобувачами-практикантами за участю вчителя-логопеда та керівництва закладу за місцем її проходження.

Підведення підсумків практики проводиться на підсумковій конференції з її захисту в закладі вищої освіти за участю методиста і керівника.

Матеріали практики (звітна документація) подаються методисту для перевірки після закінчення терміну проходження протягом наступного тижня. На захисті практики керівником практики від закладу вищої освіти виставляється диференційований залік. Оцінювання відбувається з урахуванням якості виконання завдань практики, ставлення до педагогічної діяльності, дисциплінованості та самостійності здобувача вищої освіти, систематичності в роботі, відгуку вчителя-логопеда та педагогічного колективу закладу дошкільної освіти, правильності оформлення звітної документації, підготовленої презентації та відповідей на запитання під час захисту.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, можуть бути відраховані з університету як такі, що мають академічну заборгованість в порядку, передбаченому Статутом університету і діючим Положенням.

У разі невиконання здобувачем програми практики з поважних причин спільним рішенням керівника практики, методиста практики по університету, завідувача кафедри за погодженням з деканом факультету визначається індивідуальна програма її проходження.

Критеріями якісного оцінювання здобувачів вищої освіти виступають:

- рівень осмислення здобувачами вищої освіти мети, завдань і змісту практики;
- рівень професійної спрямованості діяльності майбутніх вчителів-логопедів;
- рівень сформованості професійних умінь.

Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою (і системою ECTS) проводиться відповідно до загальних вимог

Максимальну кількість балів за кожний звітний документ та під час захисту практики здобувач вищої освіти отримує в тому випадку, якщо він підготував усі необхідні матеріали за результатами проходження практики, оформлені відповідно до методичних вимог; отримав схвальні відгуки від вчителя-логопеда та керівництва базового закладу загальної середньої освіти, а також від керівника практикою від закладу вищої освіти; підготував змістовну звітну доповідь про

проходження практики під час її захисту, до якої додав супроводжувальні матеріали (фото- чи відеоматеріали, розробки, ігри тощо); вчасно подав для перевірки матеріали практики.

Термін подання матеріалів практики методисту закладу вищої освіти – протягом наступного тижня після завершення терміну проходження практики.

Розподіл балів відбувається таким чином: 60 балів відводиться на оцінювання виконання завдань практики, відображених у звітній документації, 40 балів – на захист практики під час підсумкової конференції. Максимальну кількість балів, яку може отримати здобувач після проходження практики на підсумковій конференції – 100 балів.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ

здобувача-практиканта за результатами виробничої логопедичної практики в закладах загальної середньої освіти

Основні напрямки роботи здобувача-практиканта		Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Правильно заповнені 2 мовленнєві картки – до 5 балів (за кожну картку)	10
2	Підготовлену психолого-педагогічну характеристику на дитину з порушеннями мовлення	4
3	2 конспекти контрольних фронтальних логопедичних занять відповідно до вимог – до 4 балів за кожне заняття	8
4	2 розгорнутих план-конспекти контрольних індивідуальних занять відповідно до вимог – до 4 балів за кожне заняття	8
5	Конспект фронтального заняття з логоритміки відповідно до вимог	5
6	4 розгорнуті план-конспекти контрольних уроків з української мови, з математики, з читання і, на вибір, з малювання або з ручної праці – до 5 балів за кожен	20
7	Виконання індивідуального завдання.	5
Всього		60
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Належний рівень оформлення щоденника практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	5
3	Виготовлений наочний посібник (логопедична, дидактична гра, індивідуальний роздатковий матеріал тощо)	10
4	Презентація матеріалів практики та захист її результатів	20
Всього		40
Підсумкова оцінка		100

Орієнтовні запитання, які пропонуються на підсумковій конференції з захисту логопедичної практики в закладі загальної середньої освіти

1. Охарактеризуйте документацію, яку веде вчитель-логопед закладу загальної середньої освіти.

2. Охарактеризуйте, яким чином відбувається зарахування дітей для навчання на логопедичному пункті в закладі загальної середньої освіти? Яка документація при цьому має бути оформлена і як ведеться облік відвідування дітей з порушеннями мовлення?

3. Охарактеризуйте положення про роботу вчителя-логопеда. Які вимоги до організації логопедичної роботи в закладі загальної середньої освіти?

4. Охарактеризуйте особливості організації індивідуальної логопедичної роботи з дітьми з порушеннями мовлення у закладі загальної середньої освіти. На що вона спрямована? Дітям якого віку і в якому класі більше рекомендовано індивідуальне навчання на логопедичному пункті?

5. Охарактеризуйте особливості організації фронтальної логопедичної роботи з дітьми з порушеннями мовлення у закладі загальної середньої освіти. На що вона спрямована? Дітям якого віку і в якому класі більше рекомендована фронтальна логопедична робота?

6. Охарактеризуйте специфіку проведення логопедичної корекції в учнів 1-го класу. На що спрямована така логопедична робота?

7. У яких випадках необхідно продовжувати корекційне навчання в 2-му, 3-му і 4-му класах. На що може бути спрямована логопедична робота з цією віковою категорією учнів з порушеннями мовлення?

8. Охарактеризуйте прийоми корекції навичок письма у дітей шкільного віку. Наведіть приклад проведеної логопедичної роботи з дитиною, спрямованої на подолання порушення письма.

9. Охарактеризуйте прийоми корекції читання у дітей шкільного віку. Наведіть приклад проведеної логопедичної роботи з дитиною, спрямованої на подолання порушення читання.

10. Охарактеризуйте особливості логопедичної корекції лексичної складової у дітей з тяжкими порушеннями мовлення молодшого шкільного віку. Наведіть приклад формування словника у дитини з загальним недорозвиненням мовлення на логопедичному занятті. Які труднощі виникали у неї, які прийоми були застосовані для їхнього подолання?

11. Охарактеризуйте особливості логопедичної корекції граматичної складової у дітей з тяжкими порушеннями мовлення молодшого шкільного віку. Наведіть приклад формування граматичної

або морфологічної словозміни у дитини з загальним недорозвитком мовлення на логопедичному занятті. Які труднощі виникали у неї? Які прийоми були застосовані для їхнього подолання?

12. Охарактеризуйте прийоми і методи формування зв'язного мовлення у дітей з загальним недорозвиненням мовлення. Наведіть приклад формування одного з компонентів зв'язного мовлення в учня з загальним недорозвитком мовлення. Які труднощі виникали в процесі проведення логопедичної роботи? Які прийоми було застосовано для інтенсифікації розвитку визначеного компонента зв'язного мовлення?

13. Які особливості написання характеристики на учня вчителем-логопедом? Які складові мають входити у цю характеристику? У яких випадках виникає необхідність писати таку характеристику?

14. Охарактеризуйте дидактичні ігри, які використовуються у роботі з дітьми з порушеннями мовлення шкільного віку. В яких випадках їх застосовують у логопедичній роботі? Назвіть спрямованість логопедичних дидактичних ігор для закладу загальної середньої освіти. Наведіть приклад застосування таких ігор.

15. Охарактеризуйте структуру фронтального заняття для проведення логопедичної корекції в учнів з порушеннями мовлення. Порівняйте специфіку його побудови з тією, яка використовується для логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку.

Критерії оцінювання

Оцінка ЕКТС	Оцінка за бальною шкалою	Критерії оцінювання
A	100-90 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	89-82 бали	Дуже добре – достатньо високий рівень знань(умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	81-75 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок, які носять несуттєвий характер
D	74-69 балів	Задовільно – задовільний рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, який дозволяє подальше навчання або професійну діяльність
E	68-60 балів	Задовільно – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь), який містить наявність достатньо грубих помилок
F	59-35 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, але який дає можливість повторно перескласти за умови належного самостійного доопрацювання
FX	34 бали і менше	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Перелік орієнтовних індивідуальних завдання практики*

1. Вивчити і описати умови роботи закладу загальної середньої освіти з дітьми, які мають порушення мовлення.

2. Скласти індивідуальний план роботи здобувача-практиканта.

3. Вивчити і проаналізувати види планування навчально-виховної і корекційної роботи з дітьми з порушеннями мовлення в закладі загальної середньої освіти.

4. Вивчити і описати умови та організацію роботи вчителя-логопеда закладу загальної середньої освіти.

5. Вивчити і проаналізувати освітнє середовище закладу загальної середньої освіти (матеріальні, кадрові ресурси) згідно вимог, визначених у літературі.

6. Вивчити, проаналізувати і описати особливості міждисциплінарної взаємодії різних фахівців (вчителя початкових класів, асистента вчителя, вихователя, вчителя-логопеда, психолога, музичного керівника, інструктора з фізичного виховання та інших) в класах, де навчаються діти з порушеннями мовлення.

7. Визначити і описати роль і місце кожного фахівця в забезпеченні корекційної спрямованого навчально-виховного процесу в класах, де навчаються діти з порушенням мовлення закладу загальної середньої освіти.

8. Вивчити, проаналізувати і описати психолого-педагогічні особливості взаємодії вчителя, асистента вчителя, вихователя та вчителя-логопеда з сім'ями дітей з порушеннями мовлення.

9. Підготуватись до організації елементів корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу у парі з вчителем (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

10. Підготуватись до організації корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу у парі з вчителем-логопедом (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

11. Підготуватись до самостійного проведення виховного заходу (написати конспект, підготувати наочний матеріал).

12. Підготуватись до самостійного проведення дидактичного логопедичного заняття (написати конспект, підготувати наочний матеріал).

13. Підготуватись до самостійного проведення пробного індивідуального та групового логопедичних занять (написати конспект, підібрати дидактичний матеріал).

14. Підготуватись до психолого-педагогічного обстеження двох учнів з тяжкими порушеннями мовлення (підібрати методики і стимульний матеріал).

15. Підготуватись до логопедичного обстеження учня з тяжкими порушеннями мовлення (підібрати дидактичний і мовленнєвий матеріал для обстеження).

16. Підготуватись до самостійного проведення індивідуальної консультації з батьками (написати розгорнутий план-конспект).

** Виконання індивідуальних завдань дає можливість використовувати отримані результати у власних наукових дослідженнях і враховуватиметься під час загального оцінювання результатів практики. Індивідуальні завдання є додатковим видом роботи під час проходження практики і узгоджуються з керівником практики та керівниками наукових досліджень (в рамках роботи у наукових гуртках, підготовки курсових робіт, дипломних проєктів тощо).*

ВИРОБНИЧА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛОГОПЕДИЧНА ПРАКТИКА

1. Загальні положення

Програма виробничої науково-дослідної логопедичної практики підготовлена для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія за ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти магістр. Програма розроблена відповідно до “Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)”, затвердженого Вченою радою 25 вересня 2020 р., наказ №108-ОД, затверджена на засіданні кафедри логопедії та спеціальних методик Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 2 від 06 вересня 2021 р.).

Виробнича практика є основним етапом практичного ознайомлення здобувачів вищої освіти з обраною спеціальністю, закріплення професійних знань і навичок, отриманих у процесі теоретичного навчання, створює умови для всебічного та ґрунтовного закріплення отриманих знань, ознайомлення з умовами проведення наукових досліджень на магістерському рівні відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця за спеціальністю 016 Спеціальна освіта спеціалізацією 016.01 Логопедія.

Виробнича науково-дослідна логопедична практика має обсяг 3 кредити ЕКТС (90 год.), триває 2 тижні і організовується в 1 семестрі першого курсу ступеня вищої освіти магістр. Вона виступає складовою цілеспрямованого процесу підготовки майбутніх вчителів-логопедів, яка поєднує теоретичне навчання з формуванням навичок проведення науково-дослідної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, спрямована на формування професійних навичок науковця-дослідника зі спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ступеня вищої освіти магістр.

2. Мета практики

Мета даної практики – оволодіння здобувачами ступеня вищої освіти магістр уміннями самостійно організовувати і проводити пошук, аналіз та узагальнення науково-дослідних матеріалів; поглиблення і організація узагальнення досвіду корекційно-розвивальної і психолого-педагогічної роботи під час проведення дослідження; удосконалення навичок науково-дослідної роботи; розвиток творчого мислення, креативності, наполегливості, наукового пошуку, власних здібностей та особистісних якостей; поглиблення теоретичних знань і формування

практичних умінь і навичок у проведенні наукових пошуків; вивчення наукової літератури з точки зору підготовки власного наукового дослідження; формування вміння адаптувати напрацьований дослідницький матеріал з метою викладу його у вигляді наукових статей або інших друкованих праць.

3. Статус дисципліни

Виробнича науково-дослідна логопедична практика входить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки.

4. Передумови для проходження практики

Програма виробничої науково-дослідної логопедичної практика визначає обсяги знань і умінь, якими повинен оволодіти здобувач ступеня вищої освіти магістр ОП Спеціальна освіта (Логопедія) відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики; передбачає формування алгоритмів проведення наукових досліджень дітей з точки зору власної теми магістерської роботи; розвиток навичок науково-пошукової роботи, професійної самосвідомості і самовизначення здобувачів ступеня вищої освіти магістр; формування умінь і навичок проводити обробку результатів експериментальної роботи; формування умінь узагальнювати результати проведеного дослідження у вигляді магістерського доробку, його попередній захист на кафедрі; вдосконалення навичок у роботі з науковими джерелами, складання бібліографії, вивчення корекційно-педагогічного, психолого-педагогічного та логопедичного досвіду; виховання у здобувачів ступеня вищої освіти магістр цікавості до майбутньої професії.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності.

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-08. Здатність до організації процесу виховання, навчання і розвитку дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку і умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

6. Очікувані результати виробничої науково-дослідної логопедичної практики

РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з порушеннями мовлення, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-

педагогічного супроводу дітей з порушеннями мовлення в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 9. Вільно спілкуватись усного письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері логопедії, спеціальної та інклюзивної освіти в цілому.

РН 10. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбержувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей з порушеннями мовлення.

РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проєкти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

7. Завдання виробничої науково-дослідної логопедичної практики

1. Удосконалення теоретичних та практичних фахових (логопедичних, психологічних, педагогічних) знань й умінь у процесі проведення досліджень.

2. Формування практичних умінь та навичок в професійній діяльності через використання наукових пошуків та орієнтирів.

3. Вдосконалення навичок у роботі з науковими джерелами, складання бібліографічного опису, вивчення досвіду проведення логопедичних досліджень з суб'єктами різних вікових категорій з порушеннями мовлення як первинного, так і вторинного генезу.

4. Уточнення методологічної бази дослідження, визначення теми і його структури, основних понять і положень.

5. Ознайомлення з методиками проведення констатуючого і формуючого етапів дослідження.

6. Вивчення теоретичних досліджень використання статистичної обробки результатів експериментальної роботи;

7. Вивчення досліджень, які передбачають узагальнення проведеного наукового пошуку, передбаченого темою дипломного проєкту, визначення і обґрунтування мети, об'єкта, предмета і завдань, теоретичного і практичного результатів власного дослідження.

8. Розвиток навичок науково-пошукової роботи, професійної самосвідомості і самовизначення.

9. Формування професійної мотивації майбутнього вчителя-логопеда, стимулювання бажання проводити наукові пошуки з метою

формування найбільш оптимальних корекційно-розвивальних напрямків роботи з дітьми та іншими особами з порушеннями мовлення.

10. Проведення вивчення сімей, в яких є діти з порушеннями мовлення і визначення основних напрямків роботи з ними.

11. Формування цікавості до майбутньої професійної діяльності.

8. Вимоги до організації і контролю проходження здобувачами вищої освіти виробничої науково-дослідної логопедичної практики

Направлення здобувачів вищої освіти на практику здійснюється відповідно до навчального плану ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) і підтверджується наказом по університету не пізніше, ніж за 10 днів до початку практики. Загальне керівництво й контроль за проходженням здобувачами вищої освіти практики проводить методист по практиці від закладу вищої освіти. Розподіл студентів по базам практики проводиться методистом спільно з завідувачем кафедри. Безпосереднє керівництво й контроль за виконанням плану проходження практики здобувачем вищої освіти і оцінювання її результатів здійснює керівник практики – науково-педагогічний працівник, призначений на кафедрі.

Вимоги до здобувачів вищої освіти, які проходять практику

1. Перед виходом на практику здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з робочою програмою практики, отримати необхідну документацію й завдання у керівника практики, розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.

2. Систематично відвідувати заклад освіти, проводити спостереження за роботою фахівців на заняттях та інших навчально-виховних заходах і вести щоденник практики, працювати над виконанням індивідуального завдання і закінчити його до кінця практики.

3. Активно включатись у навчально-виховний процес закладів, до яких направлені і дотримуватись вказівок вчителя-логопеда та інших відповідальних фахівців.

4. Знайомитись і удосконалювати навички роботи з науковою літературою, зі складання бібліографії, консультування педагогічного персоналу.

5. Познайомитись із спектром періодичних видань зі спеціальної освіти, провести аналіз їхнього змісту, структури та напрямів публікацій. Зробити вибір відповідного збірника наукових праць або журналу для власної публікації за темою дипломного проєкту.

6. Проведення дослідження відповідно до теми своєї наукової роботи.

7. Познайомитись з сучасними методами та засобами обробки результатів експериментального дослідження. Оволодіти навичками кількісної та якісної обробки результатів в контексті власного дослідження.

8. Надавати практичну допомогу педагогічному персоналу закладу освіти.

9. Ознайомитись і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки й виробничої санітарії.

10. Нести відповідальність за виконувану роботу і її результати нарівні з штатними працівниками.

Вимоги до керівника практики від закладу вищої освіти

1. Познайомити здобувачів з програмою і комплексними завданнями практики.

2. Розкрити питання щодо правильної організації наукового пошуку під час проходження практики і співпраці зі спеціалістами закладу.

3. Провести детальний аналіз звітної документації, яку необхідно розробити і використати під час проходження практики.

4. Перевірити та оцінити рівень підготовки здобувачів вищої освіти до проходження практики, знання ними правових норм роботи з дітьми.

5. Надавати інформаційну допомогу в організаційних і навчально-методичних питаннях, які виникають у процесі проходження практики.

9. Зміст практики

Робочий день здобувача вищої освіти під час проходження даного виду практики триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується з вчителем-логопедом та керівництвом закладу освіти і складається відповідно до графіку роботи вчителя-логопеда. Він включає в себе 4 години щоденної науково-дослідної роботи з дітьми з порушеннями мовлення і решти 2-х годин до або після роботи вчителя-логопеда у групах з підготовки, розробки і проведення констатуючого і формуючого етапів дослідження. Протягом цих двох годин здобувач-практикант проводить спостереження за дітьми з типовим розвитком і з порушеннями мовлення, виконує окремі завдання практики, проводить дослідження, які можна використовувати у процесі написання магістерської роботи або наукової статті, виконує інші види робіт відповідно до індивідуального плану. Щоденний зміст виконаної роботи фіксується практикантом у щоденнику практики. Здобувачі-практиканти

розподіляються по базових закладах освіти з урахуванням тематики їхніх магістерських робіт у кількості не більше 3-х осіб.

Дослідна робота здобувачів вищої освіти магістерського рівня проводиться в рамках виконання власного магістерського дослідження. Для його підготовки необхідно проведення аналізу теоретичної джерельної бази, визначення напрямків проведення експериментального дослідження. Здобувач-практикант вивчає вимоги до написання наукової статті, правила оформлення літературних джерел і їхнього цитування в науковій роботі.

10. Структура практики

1-й етап – підготовчий. Він передбачає організацію і проведення настановної конференції і розробку індивідуального плану роботи для проходження практики здобувачами вищої освіти. Під час проведення конференції здобувачі вищої освіти, які направляються для проходження виробничої науково-дослідної логопедичної практики знайомляться з її особливостями, метою і завданнями, змістом практичної роботи, отримують від керівника практики вказівки щодо підготовки необхідної звітної документації і вимогами щодо її оформлення, отримують консультації від методиста з питань організації власної індивідуальної роботи, розподіляються за базовими закладами освіти.

2-й етап – основний. Він включає в себе знайомство з роботою закладу освіти, вивчення його контингенту, особливостями проведення режимних моментів, вивчення документації закладу стосовно організації в ньому освітнього процесу, корекційно-розвивального і реабілітаційного напрямків його діяльності, проведення досліджень з суб'єктами з типовим розвитком та з порушеннями мовлення. Вивчення наукових і навчально-методичних доробок, які наявні в закладі.

3-й етап – заключний. Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка звіту, написання чорнового варіанту статті у науковий збірник, підготовка орієнтовного плану написання наукової роботи, визначення мети, об'єкта і предмета наукової роботи, основних її завдань, участь у підсумковій конференції за результатами проходження практики, отримання диференційованого заліку.

Орієнтовний структурний план проходження практики

№ за/п	Види роботи	Кількість годин
I тиждень		
Понеділок		
1	Прибуття у базові заклади, бесіда з директором, заступниками і вчителем-логопедом про специфіку навчальної роботи і напрямки наукових напрацювань вчителів (за наявності).	1 год.
2	Закріплення здобувачів за групою/класом, знайомство з колективом, обговорення можливих досліджень практикантів з урахуванням специфіки теми магістерської роботи на період науково-дослідної практики.	1 год.
3	Ознайомлення з плануванням діяльності закладу та плану роботи вчителя-логопеда, вивчення інформаційних матеріалів закладу.	1 год.
4	Складання індивідуального плану практиканта на період науково-дослідної практики.	1 год.
5	Вивчення способів організації освітнього процесу в закладі, ознайомлення з функціональними обов'язками його працівників, особливостями співпраці між різними фахівцями закладу з метою забезпечення ефективного освітнього процесу.	1 год.
	Спостереження за роботою фахівців протягом робочого дня.	1 год.
Вівторок		
1	Підготовка матеріалів для проведення наукового дослідження	2 год.
2	Ознайомлення, опанування та вдосконалення навичок у роботі з науковою літературою, складання бібліографії шляхом відвідування бібліотеки закладу, консультування з педагогами.	1 год.
3	Опрацювання бібліографічних довідок по матеріалам наукових праць відповідного напрямку, які є у бібліотеці закладу, складання списку науково-методичної літератури закладу за останні роки відповідно до вимог оформлення ДАК.	1 год.
4	Проведення наукового дослідження	2 год.
Середа		
1	Проведення наукового дослідження	2 год.
2	Ознайомлення із спектром періодичних видань зі спеціальної освіти, аналіз їх змісту, структури та напрямів публікування. Вибір відповідного збірника наукових праць для публікації статті за темою магістерської роботи до її подання у обраний збірник.	1 год.
3	Вивчення взаємозв'язку в роботі спеціалістів закладу	1 год.
4	Аналіз наукового дослідження	2 год.
Четвер		
1	Проведення наукового дослідження	2 год.
2	Ознайомлення з сучасними методами та засобами обробки результатів експериментальної роботи. Проведення кількісної та якісної обробки отриманих даних магістерської роботи	1 год.
3	Підбір методів статистичної обробки результатів дослідження	1 год.
4	Ознайомлення з сучасними методами та засобами обробки результатів експериментальної роботи. Проведення кількісної та якісної обробки отриманих даних магістерської роботи	1 год.

5	Бесіда з вихователями про особливості засвоєння знань з дітьми з порушеннями мовлення	1 год.
П'ятниця		
1	Проведення наукового дослідження	2 год.
2	Ознайомлення з сучасними методами та засобами обробки результатів експериментальної роботи. Проведення кількісної та якісної обробки отриманих даних магістерської роботи	1 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	2 год.
4	Підготовка анкети для батьків	1 год.
II тиждень		
Понеділок		
1	Проведення наукового дослідження	2 год.
2	Підготовка анкети для педагогів	1 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	2 год.
4	Бесіда з логопедом про роботу з батьками дітей	1 год.
Вівторок		
1	Проведення наукового дослідження	2 год.
2	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Анкетування батьків	2 год.
Середа		
1	Проведення наукового дослідження	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на заняттях	1 год.
4	Підготовка чорнового варіанту статті	1 год.
5	Анкетування педагогів	1 год.
Четвер		
1	Проведення наукового дослідження	2 год.
2	Обробка результатів анкетування батьків	1 год.
3	Обговорення статті з вчителем-логопедом з метою уникнення некоректних формулювань і захисту прав осіб, з якими проводилось дослідження	1 год.
4	Бесіда з логопедом про законодавчі ініціативи захисту дітей	1 год.
5	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
П'ятниця		
1	Консультація з керівництвом закладу, вчителем-логопедом та іншими фахівцями щодо результатів кількісного та якісного аналізу експериментального дослідження, уточнення висновків експериментального дослідження з метою отримання настанов та рекомендацій	2 год.
2	Обробка результатів анкетування педагогів	1 год.
3	Проведення кількісної та якісної обробки отриманих даних магістерської роботи	2 год.
4	Оформлення звітної документації. Підготовка звіту про проходження практики (у формі презентації індивідуальної або від групи практикантів).	1 год.

11. Звітна документація

1. Характеристика на здобувача-практиканта (в паперовому варіанті) з підписом керівника закладу, завірена печаткою.

2. Підібрані матеріали для проведення наукового дослідження відповідно до теми магістерської роботи, розроблені і адаптовані орієнтовні методики для проведення констатувального і формувального (за умови його перспективності) експериментального дослідження відповідно до теми магістерської роботи і статті.

3. Щоденник, в якому фіксується аналіз організації та змісту виконання індивідуального плану проходження практики (*див. додаток 1*).

4. Матеріали дослідної роботи: опрацьовані методики емпіричного дослідження, аналізу і узагальнення наукової інформації; результати вивчення подібних експериментальних досліджень і формування експериментальної вибірки в контексті магістерської роботи; вивчені і опрацьовані методики, які використовуються для статистичної обробки отриманих результатів дослідження; підготовлений рукопис робочого варіанту наукової статті (або тез) з резолюцією наукового керівника.

5. Підготовлений робочий варіант плану наукового дослідження з виділеними в ньому ключовими моментами: мета, завдання, об'єкт, предмет, теоретичне і практичне значення, на яку групу осіб розраховане і наявність відповідної вибірки, типи закладів, в яких буде проводитись робота в контексті дослідження. Підготовлене есе з правових і етичних основ наукової діяльності в контексті роботи з дітьми з типовим розвитком і особливими освітніми потребами (відповідно до нозології і групи, зазначеної в темі власного дослідження).

6. Аналіз вивчення бібліографічних вимог і підготовка списку наукових і навчально-методичних джерел у відповідності до вимог ДАК.

7. Звіт про науково-дослідну практику.

8. Виконане індивідуальне завдання.

12. Підведення підсумків практики

Результати проходження виробничої науково-дослідної логопедичної практики первинно обговорюються зі здобувачами-практикантами за участю вчителя-логопеда та керівництва закладу освіти за місцем її проходження.

Теоретично-практичні здобутки практикантів оцінюються за системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності,

обов'язковості поетапного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок. Підведення підсумків практики проводяться на підсумковій конференції в закладі вищої освіти, організованій з її захисту за участю методиста і керівника.

Матеріали практики (звітна документація) подаються методисту після закінчення терміну проходження протягом наступного тижня. На захисті практики керівником практики від закладу вищої освіти виставляється диференційований залік. Оцінювання відбувається з урахуванням якості виконання завдань практики, ставлення до педагогічної діяльності, дисциплінованості та самостійності студента, систематичності в роботі, відгуку вчителя-логопеда та педагогічного колективу закладу освіти, правильності оформлення звітної документації.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, можуть бути відраховані з університету як такі, що мають академічну заборгованість в порядку, передбаченому Статутом університету і діючим Положенням.

У разі невиконання студентом програми практики з поважних причин спільним рішенням керівника практики, методиста практики по університету, завідувача кафедри за погодженням з деканом факультету визначається індивідуальна програма її проходження.

Критеріями якісного оцінювання студентів виступають:

- рівень осмислення здобувачами вищої освіти мети, завдань і змісту практики;
- рівень професійної підготовки в організації науково-дослідної діяльності майбутніх вчителів-логопедів;
- рівень сформованості навичок наукового пошуку.

Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою (і системою ECTS) проводиться відповідно до загальних вимог.

Розподіл балів відбувається таким чином: 60 балів відводиться на оцінювання виконання завдань практики, відображених у звітній документації, 40 балів – на захист практики під час підсумкової конференції. Максимальну кількість балів, яку може отримати здобувач після проходження практики на підсумковій конференції – 100 балів.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ
здобувача-практиканта за результатами виробничої науково-
дослідної логопедичної практики

	Основні напрямки роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Матеріали для проведення наукового дослідження відповідно до теми магістерської роботи, розроблені і адаптовані орієнтовні методики для проведення констатувального і формувального (за умови його перспективності) експериментального дослідження відповідно до теми магістерської роботи і статті.	10
2	Опрацювання методики збирання, аналізу і узагальнення наукової інформації; вивчення подібних експериментальних досліджень і формування експериментальної вибірки в контексті досліджень магістерської роботи;	5
3	Підготовка рукопису чорнового варіанту наукової статті з резолюцією наукового керівника.	10
	Робочий варіант плану наукового дослідження, виділення його ключових моментів: мети, завдань, об'єкта, предмета, теоретичного і практичного значення, вивчення дітей в цьому контексті.	5
4	Вивчення методики статистичної обробки отриманих результатів дослідження	5
	Підготовка есе з правових і етичних основ наукової діяльності в контексті роботи з дітьми з типовим розвитком і особливими освітніми потребами.	10
6	Список наукових і навчально-методичних джерел з урахуванням теми наукового дослідження і відповідності вимогам ДАК.	5
	Виконання індивідуального завдання	10
Всього		60
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Характеристика на студента-практиканта (в паперовому варіанті) з підписом керівника закладу, завіреним печаткою.	5
2	Належний рівень оформлення щоденника практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	5
3	Підготовлений звіт про проходження практики	5
4	Презентація матеріалів практики та захист її результатів	25
Всього		40
Підсумкова оцінка		100

Орієнтовні запитання, які пропонуються на підсумковій конференції з захисту виробничої науково-дослідної логопедичної практики

1. Поясніть сутність поняття «методологія наукового дослідження» та обґрунтуйте методологічні основи вашої наукової роботи.

2. Розкрийте особливості проведення наукового дослідження відповідно до умов експериментальної бази.

3. Які методи дослідницької роботи були вами використані під час практики? Проаналізуйте результат їх застосування (переваги; труднощі тощо).

4. Охарактеризуйте процес комплектування експериментальної вибірки для науково-дослідної роботи.

5. Якими морально-етичними нормами слід керуватись під час проведення прямих і опосередкованих спостережень за досліджуваними, організації бесід, анкетування з дітьми і батьками, психолого-педагогічними працівниками тощо.

6. Охарактеризуйте прийоми збору емпіричної інформації і її обробки.

7. Наведіть приклади наукових досліджень, дотичних до теми вашої дипломної роботи.

8. Аргументуйте формулювання категоріального апарату власного дипломного дослідження.

9. Сформулюйте прогнозовані наукову новизну, практичне значення і результати власного дипломного дослідження.

10. Проаналізуйте процес виконання індивідуального завдання науково-дослідної практики.

Критерії оцінювання

Оцінка ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Критерії оцінювання
A	100-90 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	89-82 бали	Дуже добре – достатньо високий рівень знань(умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	81-75 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок, які носять несуттєвий характер
D	74-69 балів	Задовільно – задовільний рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, який дозволяє подальше навчання або професійну діяльність
E	68-60 балів	Задовільно – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь), який містить наявність достатньо грубих помилок
F	59-35 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, але який дає можливість повторно перескласти за умови належного самостійного доопрацювання
FX	34 бали і менше	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Перелік орієнтовних індивідуальних завдання практики*

1. Вивчити і описати умови освітньої діяльності закладу.
2. Скласти індивідуальний план роботи.
3. Вивчити і проаналізувати умови роботи вчителя-логопеда, акцентувати увагу на науково-дослідних її аспектах.
4. Вивчити та проаналізувати планування роботи закладу.

5. Вивчити і проаналізувати специфіку діяльності вчителя-логопеда, інших фахівців, задіяних у дослідженні відповідно до теми магістерської роботи.

6. Вивчити та проаналізувати особливості інформаційних матеріалів закладу освіти.

7. Опанувати і вдосконалити навички у роботі з науковими джерелами, складання бібліографії.

8. Опрацювати бібліографічні довідки за матеріалами навчально-методичних доробок працівників закладу: скласти список науково-методичної літератури за останні роки відповідно до вимог оформлення ДАК.

9. Ознайомитись і скласти список наукових праць за останні роки з логопедії та спеціальної педагогіки/психології: статей у періодичних виданнях; авторефератів і дисертацій; наукових і науково-практичних видань.

10. Обговорити результати кількісного та якісного аналізу проведеного експерименту, уточнити висновки експериментального дослідження з вчителем-логопедом та іншими фахівцями закладу.

11. Підготувати до друку чорновий варіант статті за темою магістерської роботи.

** Виконання індивідуальних завдань дає можливість використовувати отримані результати у власних наукових дослідженнях і враховуватиметься під час загального оцінювання результатів практики. Індивідуальні завдання є додатковим видом роботи під час проходження практики і узгоджуються з керівником практики та керівниками наукових досліджень (в рамках роботи у наукових гуртках, підготовки курсових робіт, дипломних проєктів тощо).*

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА НА ПОСАДІ ЛОГОПЕДА В ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРАХ

1. Загальні положення

Програма виробничої практики на посаді логопеда в інклюзивно-ресурсних центрах (надалі – ІРЦ) підготовлена для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія за ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти магістр. Програма розроблена відповідно до “Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)”, затвердженого Вченою радою 25 вересня 2020 р., наказ №108-ОД, обговорена і затверджена на засіданні кафедри логопедії та спеціальних методик Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол №2 від 06 вересня 2021 р.).

Виробнича практика на посаді вчителя-логопеда в ІРЦ здобувачів вищої освіти денної і заочної форми навчання ступеня вищої освіти магістр має обсяг 9 кредитів ЕКТС (270 год.), організовується на I курсі (2 семестр) і триває 6 тижнів. Базою проведення виробничої практики на посаді логопеда в ІРЦ є міські, районні та обласні ІРЦ.

Згідно з проектом Закону України “Про вищу освіту” (нова редакція), магістр – ступінь вищої освіти, який здобувається на основі ступеня вищої освіти бакалавра і передбачає оволодіння особою відповідною освітньо-професійною програмою та набуття компетенцій для виконання завдань та обов’язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

2. Мета практики

Метою виробничої практики на посаді логопеда в ІРЦ є узагальнення і вдосконалення професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, отриманих в період навчання і попередніх практик; формування вміння застосовувати теоретичні знання в практиці психокорекційної і логопедичної роботи; вибирати і застосовувати методи, форми і прийоми подолання порушень мовленнєвої діяльності дітей; проводити вивчення пізнавальної діяльності дітей, аналізувати результати дослідження; здійснювати перспективне і поточне планування змісту всіх видів логопедичної роботи; визначати і реалізовувати завдання логопедичного супроводу корекційної роботи, обґрунтовано вибирати і застосовувати методи, форми і прийоми подолання порушень мовленнєвого розвитку й розвитку вищих психічних функцій у дітей з особливими освітніми потребами; робити

оптимальний відбір методик корекційного впливу, матеріалу, наочних і технічних засобів з урахуванням логопедичної корекції порушених функцій; виготовляти демонстраційний і роздатковий дидактичний матеріал для корекційних занять; володіти прийомами організації спільної роботи з педагогами і батьками дітей з особливими освітніми потребами.

3. Статус дисципліни

Виробнича практика на посаді логопеда в ІРЦ входить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни

Програма виробничої практики на посаді логопеда в ІРЦ визначає обсяги знань і умінь, якими повинен опанувати здобувач ступеня вищої освіти магістр за ОП Спеціальна освіта (Логопедія) відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики; алгоритми вивчення навчального матеріалу дисциплін “Логопедія”, “Логопедичний практикум: аудіювання”, “Методика інноваційної діяльності логопеда”, “Методика логопедичної підтримки дітей з комбінованими порушеннями”, спецкурсів “Методика формування артикуляційної моторики”, “Організація індивідуального навчання дітей з системними порушеннями мовлення”, “Логопедична підтримка при розладах спектру аутизму”, “Корекція порушень психічного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення”, “Логогімнастика”, “Логопедична корекція специфічних розладів шкільних навичок” та вміщує необхідне методичне забезпечення, складові та критерії оцінювання професійно-практичних досягнень здобувачів.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність: Здатність розв’язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 3. Здатність працювати в команді.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК 2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).

СК 3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК 4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК 5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК 9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

6. Очікувані результати виробничої практики на посаді логопеда в ІРЦ

РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в

інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.

7. Завдання виробничої практики на посаді логопеда в ІРЦ

1. Проведення діагностичної оцінки навчальної (пізнавальної) діяльності дитини з особливими освітніми потребами: визначити рівень сформованості знань, вмінь, навичок відповідно до навчальної програми або основних критеріїв формування вмінь і навичок дітей дошкільного віку; проведення комплексної оцінки з метою визначення особливих освітніх потреб дитини з порушеннями мовлення.

2. Участь у засіданнях фахівців центру з метою обговорення узагальнень результатів комплексної оцінки.

3. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) і інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти (не відвідують заклади освіти) та не отримують логопедичної допомоги.

4. Ознайомлення батьків (одного з батьків) або законних представників дитини з особливими освітніми потребами з висновком про комплексну оцінку, умовами навчання та надання психолого-педагогічної допомоги у закладах освіти (у разі здобуття дитиною дошкільної або загальної середньої освіти).

5. Участь у складанні, виконанні, коригуванні індивідуальних програм розвитку дітей з особливими освітніми потребами в частині надання логопедичної допомоги, змісту, форм та методів навчання відповідно до їхніх потенційних можливостей.

6. Участь у команді психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної та загальної середньої освіти, а також психолого-педагогічних комісіях спеціальних

закладів загальної середньої освіти з метою моніторингу динаміки розвитку.

7. Надання методичної допомоги педагогічним працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) і інших закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, батькам або законним представникам дітей з особливими освітніми потребами щодо особливостей організації психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг.

8. Надання консультативної та психологічної допомоги, проведення бесід з батьками (законними представниками) дітей з особливими освітніми потребами у формуванні позитивної мотивації щодо їхнього розвитку.

9. Моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами шляхом взаємодії з їхніми батьками (законними представниками) і закладами освіти, в яких вони навчаються.

10. Організація інформаційно-просвітницької діяльності через проведення конференцій, семінарів, круглих столів, тренінгів, майстер-класів тощо з питань надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами.

11. Підготовка і впорядкування звітної інформації про результати діяльності ІРЦ для засновника, відповідного структурного підрозділу з питань діяльності ІРЦ органів управління освітою, а також аналітичної інформації для відповідного центру підтримки інклюзивної освіти.

12. Опанування прийомами організації спільної роботи зі спеціалістами, які забезпечують реалізацію різних аспектів корекційної допомоги, проведення пропаганди логопедичних знань серед вихователів, вчителів, співробітників реабілітаційних центрів і громадський об'єднань, батьків, що сприятиме підвищенню їх педагогічної компетенції.

8. Вимоги до організації і контролю проходження здобувачами вищої освіти виробничої практики на посаді логопеда в ІРЦ

Направлення здобувачів вищої освіти на практику здійснюється відповідно до навчального плану ОП Спеціальна освіта (Логопедія) і підтверджується наказом по університету не пізніше, ніж за 10 днів до початку практики. Загальне керівництво й контроль за проходженням здобувачами вищої освіти практики проводить методист по практиці від закладу вищої освіти. Розподіл здобувачів по базах практики проводиться методистом спільно з завідувачем кафедри. Безпосереднє керівництво й контроль за виконанням плану проходження практики здобувачем вищої освіти і оцінювання її результатів здійснює керівник практики – науково-педагогічний працівник, призначений на кафедрі.

Вимоги до здобувачів вищої освіти, які проходять практику

1. Перед виходом на практику здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з робочою програмою практики, отримати необхідну документацію й завдання у керівника практики, розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.

2. Систематично відвідувати заклад освіти, проводити спостереження за роботою фахівців на заняттях та інших навчально-виховних заходах і вести щоденник практики, працювати над виконанням індивідуального завдання і закінчити його до кінця практики.

3. Активно включатись у навчально-виховний процес закладів, до яких направлені і дотримуватись вказівок вчителя-логопеда та інших відповідальних фахівців.

4. Надавати практичну допомогу педагогічному персоналу закладу освіти.

5. Ознайомитись і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки й виробничої санітарії.

6. Нести відповідальність за виконувану роботу і її результати нарівні з штатними працівниками.

Вимоги до керівника з практики від закладу вищої освіти.

1. На настановчій конференції ознайомити студентів з програмою та комплексними завданнями практики.

2. Допомогти здобувачам скласти індивідуальний план практики, визначити обсяг і зміст планованих заходів.

3. Надавати консультації здобувачам з питань підготовки до проведення досліджень, перевіряти і затверджувати розроблені план-конспекти навчальних занять.

4. Провести детальний аналіз звітної документації, яку необхідно розробити та використати під час проходження практики.

5. Відвідувати контрольні заняття, які проводяться здобувачами вищої освіти, аналізувати і надавати їм оцінку.

6. Перевірити документацію за підсумками практики і виставити диференційований залік.

9. Зміст практики

Робочий день здобувача-практиканта триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується зі співробітниками ІРЦ, вчителем-логопедом та керівництвом і складає відповідно до графіку роботи вчителя-логопеда. Щоденний зміст виконаної роботи фіксується практикантом у щоденнику практики. У перші дні проходження практики здобувачі вищої освіти знайомляться з графіком роботи закладу, розкладом проведення дослідження розвитку дітей і розкладом

їхніх занять, на основі чого складають індивідуальні плани проходження практики та узгоджують їх зі співробітниками закладу, вчителем-логопедом і керівником практики від ІРЦ та закладом вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти практично знайомляться зі структурою закладу, особливостями надання логопедичної допомоги діти з тяжкими або системними порушеннями мовлення, зі складними і комплексними порушеннями розвитку, з іншими категоріями дітей, у яких однією із особливостей розвитку є недорозвинення мовленнєвої функції первинного або вторинного характеру. Вони спостерігають за роботою вчителя-логопеда, інших консультантів ІРЦ і проводять вивчення та апробацію корекційних технік і методик, спрямованих на подолання порушень розвитку мовлення (згідно тематики дипломного дослідження). Також здобувачі працюють над виготовленням наочних посібників, демонстраційних матеріалів для власних корекційних занять та допомагають спеціалістам, які працюють у ІРЦ. Готують матеріали для проведення тематичних бесід з батьками, які виховують дітей з порушеннями мовлення та проводять консультації під керівництвом вчителя-логопеда.

10. Структура практики

1-й етап – підготовчий. Він передбачає організацію настановної конференції та розробку індивідуального плану роботи. Під час настановної конференції здобувачі-практиканти знайомляться з особливостями практики, її метою і завданнями, змістом практичної діяльності, отримують вказівки щодо підготовки звітної документації і вимог її оформлення, одержують консультації керівників практики від закладу вищої освіти щодо організації індивідуальної роботи, розподіляються за відповідними ІРЦ.

2-й етап – основний. Включає ознайомлення з навчально-виховною, логопедичною та корекційно-реабілітаційною роботою ІРЦ, знайомство з контингентом вихованців, особливостями організації режимних моментів, з документацією, проводять спостереження за роботою вчителя-логопеда і інших фахівців ІРЦ. Спостерігають за поведінкою дітей з особливими освітніми потребами і констатують прояви мовленнєвих порушень під час занять та ігрової діяльності у мовленнєвих картах та щоденнику спостережень. Даний етап включає проведення щоденних та контрольних логопедичних занять, написання психолого-педагогічної характеристики, проведення занять з розвитку мовлення, ознайомлення з оточуючим, аплікації чи ліплення. Проведення спостережень за поведінкою, мовленнєвою і навчальною діяльністю дітей, а також корекційних занять здобувач-практикант узгоджує з наставником (фахівцем ІРЦ) та здійснює їх відповідно до

графіку ІРЦ. Також він спільно з фахівцем ІРЦ відвідує освітні заклади з інклюзивною формою навчання і виконує завдання практики (спостереження) безпосередньо в освітньому закладі.

3-й етап – заключний. Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка звіту, отримання заліку.

Орієнтовний структурний план проходження практики

<i>І тиждень:</i>		
Понеділок		
1	Прибуття на практику в ІРЦ	1 год.
2	Бесіда з консультантами ІРЦ про організацію його роботи	1 год.
3	Вивчення документації ІРЦ, ознайомлення з законодавчою базою його функціонування	2 год.
4	Бесіда з фахівцями ІРЦ про завдання, особливості надання діагностичної та корекційної допомоги	1 год.
5	Складання індивідуальних планів проходження практики	1 год.
Вівторок		
1	Спостереження за проведенням комплексної оцінки розвитку дитини з порушенням мовлення	2 год.
2	Бесіда з логопедом про особливості розробки рекомендації щодо освітньої програми для дитини з порушенням мовлення	1 год.
3	Відвідування занять консультанта вчителя-логопеда (з конспектуванням)	1 год.
4	Ознайомлення з системою моніторингу динаміки розвитку дитини, що отримує корекційні послуги в умовах ІРЦ	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Підготовка до проведення консультації для вчителів і вихователів з питань організації інклюзивного навчання	1 год.
3	Участь у методичному об'єднанні вчителів інклюзивних класів	1 год.
4	Аналіз занять, проведених консультантом вчителем-логопедом	2 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення консультації для батьків стосовно зарахування їхніх дітей до закладів освіти з інклюзивною формою навчання	1 год.
3	Ознайомлення з методичною літературою закладу	1 год.
4	Спостереження та бесіда з дітьми, що мають порушення мовлення з метою виявлення їх психологічних особливостей	2 год.
5	Проведення оцінки когнітивної сфери дитини з порушеннями мовлення щодо визначення рівня сформованості мисленнєвих процесів	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Вивчення взаємозв'язку в роботі вчителя-логопеда та інших консультантів ІРЦ	1 год.
3	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення під час проведення занять консультантами ІРЦ	2 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу для корекційних занять	1 год.

II тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Участь у роботі команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (закладу дошкільної чи загальної середньої освіти)	1 год.
3	Ознайомлення з переліком рекомендацій консультанта учителя-логопеда щодо організації інклюзивного навчання дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення	2 год.
4	Бесіда з логопедом про особливості роботи з батьками дітей, що отримують комплексну допомогу в ІРЦ	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття з використанням інноваційних підходів корекції мовлення	1 год.
3	Проведення комплексного вивчення мовленнєвого розвитку дитини, складання рекомендацій стосовного визначення типу закладу та організації логопедичної допомоги	1 год.
4	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення під час повторного комплексного вивчення	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Обговорення з вчителем-логопедом особливостей участі консультантів у психолого-педагогічних консилиумах спеціальних закладів загальної середньої освіти з метою моніторингу динаміки розвитку дітей	1 год.
3	Проведення пробного індивідуального логопедичного заняття	1 год.
4	Складання психолого-педагогічної характеристики на учня з порушеннями мовлення за результатами комплексного вивчення	1 год.
5	Ознайомлення з вимогами до складання індивідуальної програми розвитку	1 год.
Четвер		
1	Проведення пробного підгрупового заняття з формування лексичного боку мовлення	1 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття з постановки звуків	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Бесіда з вчителем-логопедом про застосування нетрадиційних методів логопедичного впливу при первинному ураженні моторних центрів	1 год.
5	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
П'ятниця		
1	Проведення пробного бінарного заняття з консультантами ІРЦ для дитини зі комплексним порушенням розвитку	1 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Бесіда з логопедом про особливості комплектування груп спеціального призначення для дітей з ФФНМ, ТПМ, з комбінованими порушеннями розвитку, для дітей з порушеннями зору, опорно-рухового апарату, груп раннього втручання, груп матері і дитини.	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для магістерської роботи)	1 год.
III тиждень		
Понеділок		
1	Проведення пробного індивідуального заняття з використанням інновацій в логопедії	1 год.

2	Проведення пробного індивідуального заняття з розвитку лексичного чи граматичного компоненту у дитини з системним порушенням мовлення	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для дипломної роботи)	1 год.
Вівторок		
1	Ознайомлення з особливостями надання корекційної допомоги в умовах закладів професійно-технічної освіти	3 год.
2	Спостереження за проведенням комплексного обстеження	1 год.
3	Участь у просвітницьких заходах співробітників ІРЦ	2 год.
Середа		
1	Консультація для батьків, що виховують дітей з комплексними порушеннями розвитку стосовно особливостей продовження інклюзивної форми навчання у закладах професійно-технічної освіти та вищих закладах освіти	2 год.
2	Аналіз проведених індивідуальних занять з оформленням результатів аналізу	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для дипломної роботи)	2 год.
4	Спостереження за корекційними заняттями консультантів ІРЦ	1 год.
Четвер		
1	Допомога у підготовці та проведенні інформаційно-просвітницької діяльності шляхом проведення конференцій, семінарів, засідань за круглим столом, тренінгів, майстер-класів з питань надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з особливими освітніми потребами	2 год.
2	Проведення пробного семінару для фахівців, що забезпечують інклюзивне навчання для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для магістерської роботи)	2 год.
4	Підбір матеріалів для поглибленого психолого-педагогічного вивчення дітей з порушеннями мовлення різних вікових груп	1 год.
П'ятниця		
1	Допомога у складанні звітів з моніторингу динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами фахівцям закладів дошкільної та загальної середньої освіти	1 год.
2	Проведення тренінгу для батьків, стосовно формування позитивної мотивації щодо перспектив розвитку їх дітей	2 год.
3	Участь у просвітницьких заходах для дітей з порушеннями мовлення та типовим розвитком	2 год.
4	Вільне спілкування з відвідувачами ІРЦ	1 год.
IV тиждень		
Понеділок		
1	Проведення пробного підгрупового заняття з розвитку граматичної складової мовлення	1 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття з постановки звуків	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками про особливості адаптації дітей з порушеннями мовлення до навчання у закладах середньої освіти з інклюзивною формою навчання	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для дипломної роботи)	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування та аналіз логопедичних занять (з конспектуванням)	3 год.

2	Спостереження за проведенням майстер-класу чи семінару, який організується фахівцями ІРЦ	1 год.
3	Участь у підготовці звітної інформації про результати діяльності ІРЦ	2 год.
Середа		
1	Аналіз первинної облікової документації № 112/0 “Історія розвитку дитини” та результатів додаткових обстежень з урахуванням Закону України “Про захист персональних даних”	1 год.
2	Аналіз проведених індивідуальних занять	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для магістерських робіт)	2 год.
4	Бесіда з фахівцями ІРЦ стосовно складання попередніх рекомендації щодо проведення комплексної оцінки розвитку дітей з порушеннями мовлення	2 год.
Четвер		
1	Аналіз результатів вивчення зошитів з рідної мови, математики, результати навчальних досягнень (для дітей, які здобувають загальну середню освіту), малюнки	2 год.
2	Участь у проведенні комплексної оцінки за місцем навчання та/або проживання (перебування) дитини	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для дипломної роботи)	2 год.
4	Проведення оцінки фізичного розвитку дитини	1 год.
П'ятниця		
1	Проведення оцінки освітньої діяльності дитини молодшого (середнього, старшого шкільного віку), що потребує корекційної допомоги вчителя-логопеда в умовах інклюзії	1 год.
2	Проведення пробних уроків з української мови і читання	2 год.
3	Участь у просвітницьких заходах з дітьми закладів загальної середньої освіти, у класах, де навчаються учні з особливими освітніми потребами	2 год.
4	Вільне спілкування з дітьми	1 год.
V тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування занять фахівців ІРЦ	2 год.
2	Спостереження за проведенням комплексної оцінки емоційно-вольової сфери дитини	1 год.
3	Складання психолого-педагогічної характеристики на дитину з порушенням мовленнєвого розвитку	2 год.
4	Робота за запитом вчителя-логопеда ІРЦ	1 год.
Вівторок		
1	Участь у формуванні висновків та рекомендацій спеціалістів ІРЦ	2 год.
2	Проведення контрольного просвітницького заходу у закладі дошкільної або загальної середньої освіти	2 год.
3	Підготовка до проведення науково-методичного семінару (за запитом керівника ІРЦ)	1 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
Середа		
1	Проведення контрольного індивідуального логопедичного заняття для дітей дошкільного віку	1 год.
2	Обговорення контрольного логопедичного заняття	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних занять, проведених іншими здобувачами-практикантами	2 год.
4	Відвідування і обговорення контрольних бінарних занять	2 год.
Четвер		
1	Проведення контрольного індивідуального логопедичного заняття для дітей молодшого шкільного віку	1 год.

2	Проведення контрольного профорієнтаційного заходу для дітей старшого дошкільного віку, які навчаються в інклюзивних закладах	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних занять інших здобувачів-практикантів	2 год.
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних або просвітницьких заходів	2 год.
П'ятниця		
1	Проведення пробного логопедичного заняття з елементами логоритміки	1 год.
2	Проведення індивідуального логопедичного заняття	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Бесіда з вчителем-логопедом про комплектацію груп для логопедичних занять в умовах ІРЦ, про труднощі організації такого виду занять	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для дипломних робіт)	1 год.
VI тиждень		
Понеділок		
1	Проведення контрольного логопедичного заняття	1 год.
2	Проведення контрольного індивідуального заняття для дитини з затримкою мовленнєвого розвитку	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для дипломних робіт)	1 год.
Вівторок		
1	Проведення контрольного просвітницького заходу щодо соціалізацію дітей з особливими освітніми потребами, розвитку їхньої самостійності і відповідних компетенцій	2 год.
2	Спостереження за проведенням профорієнтаційної роботи серед старшокласників з особливими освітніми потребами	1 год.
3	Участь у позакласних заходах для дітей, що знаходяться на інклюзивній формі навчання	1 год.
4	Аналіз проведених індивідуальних занять	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для дипломних робіт)	2 год.
Середа		
1	Участь у обговорення обґрунтування використання субвенційних коштів для організації навчання дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної та загальної середньої освіти	2 год.
2	Аналіз проведених індивідуальних занять	2 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для дипломних робіт)	1 год.
4	Участь у просвітницькій діяльності співробітників ІРЦ (за вибором здобувача-практиканта)	1 год.
Четвер		
1	Проведення контрольного логопедичного заняття	2 год.
2	Проведення контрольного просвітницького заходу	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для дипломних робіт)	2 год.
4	Проведення режимних моментів для соціалізації дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку	1 год.
П'ятниця		
1	Проведення контрольного логопедичного заняття з дитиною молодшого шкільного віку	1 год.
2	Відвідування і обговорення контрольних занять	1 год.
3	Відвідування і обговорення контрольних логопедичних занять	2 год.
4	Підведення підсумків практики, оформлення документації, зустріч з керівництвом ІРЦ, обговорення звіту	2 год.

11. Звітна документація

По закінченні терміну проходження практики здобувач здає методисту такі матеріали:

1. Щоденник виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в ІРЦ, завірений печаткою закладу, підписом керівника ІРЦ і вчителя-логопеда, у якому відображені щоденні записи спостережень та безпосередньої роботи здобувача вищої освіти (*див. додаток 1*).

2. Журнал спостереження за двома дітьми, що отримують корекційні послуги в умовах ІРЦ.

3. Індивідуальна програма розвитку на дитину дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку.

4. Індивідуальна програма розвитку на дитину молодшого шкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку.

5. Протокол засідання психолого-медико-педагогічного консилиуму закладу дошкільної чи загальної середньої освіти.

6. Конспект індивідуального логопедичного заняття для дитини з затримкою мовленнєвого розвитку.

7. Конспект індивідуального логопедичного заняття для дитини з тяжким порушенням мовлення дошкільного віку.

8. Конспект індивідуального логопедичного заняття для дитини з комплексним порушенням розвитку.

9. Конспект бінарного заняття з консультантами ІРЦ (олігофренопедагогом, тифлопедагогом, сурдопедагогом, інструктором з ЛФК, реабілітологом, психологом з корекції психічних процесів, психологом з корекції девіантної поведінки).

10. Психолого-педагогічна характеристика на дитину дошкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку, що отримує корекційну допомогу в умовах ІРЦ чи на умовах інклюзії в закладі дошкільної освіти.

11. Психолого-педагогічна характеристика на учня з порушенням мовленнєвого розвитку, що отримує корекційну допомогу в умовах ІРЦ або на умовах інклюзії в закладі загальної середньої освіти.

12. Конспект виступу на методичному об'єднанні вчителів інклюзивного навчання (вчителів-логопедів, вихователів груп спеціального призначення, інклюзивних груп).

13. Конспект консультації для батьків, які виховують дітей з порушенням мовлення.

14. Конспект тренінгу для батьків, стосовно формування позитивної мотивації щодо перспектив розвитку їх дітей.

15. Конспект профорієнтаційного заходу для дітей з особливими освітніми потребами.

16. По одному протоколу обговорення контрольних логопедичних занять, за участю і підписами інших здобувачів-практикантів, вчителя-

логопеда і керівника ІРЦ.

17. Наочний посібник (виготовлену логопедичну гру).

18. Характеристика на здобувача з рекомендованою оцінкою, підготовлену вчителем-логопедом, завірену підписом і печаткою ІРЦ.

19. Звіт здобувача-практиканта про проходження практики, завірений його підписом.

20. Виконання індивідуального завдання.

12. Підведення підсумків практики на посаді логопеда в ІРЦ

Результати практики на посаді вчителя-логопеда в ІРЦ первинно обговорюються здобувачами-практикантами за участю вчителя-логопеда і керівництва ІРЦ за місцем її проходження.

Підведення підсумків практики проводяться на заключній конференції, присвяченій захисту практики на посаді логопеда в ІРЦ.

Матеріали практики на посаді вчителя-логопеда в ІРЦ (звітна документація) подаються методисту для перевірки після закінчення терміну проходження протягом наступного тижня. На підсумковій конференції, присвяченій захисту практики, керівником практики від закладу вищої освіти виставляється диференційований залік. Оцінювання відбувається з урахуванням якості виконання завдань практики, ставлення до педагогічної діяльності, дисциплінованості та самостійності, систематичності в роботі, характеристики вчителя-логопеда ІРЦ та педагогічного колективу, правильності оформлення звітної документації, підготовленої презентації та відповідей на запитання під час захисту.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, можуть бути відраховані з університету як такі, що мають академічну заборгованість в порядку, передбаченому Статутом університету і діючим Положенням.

У разі невиконання здобувачем програми практики з поважних причин спільним рішенням керівника практики, методиста практики по університету, завідувача кафедри за погодженням з деканом факультету визначається індивідуальна програма її проходження.

Критеріями якісного оцінювання здобувачів вищої освіти виступають:

- рівень осмислення мети, завдань і змісту практики;
- рівень професійної спрямованості діяльності майбутніх вчителів-логопедів;
- рівень сформованості професійних умінь.

Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою (і системою ECTS) проводиться відповідно до загальних вимог

Максимальну кількість балів за кожний звітний документ та під час захисту практики здобувач вищої освіти отримує в тому випадку,

якщо він підготував усі необхідні матеріали за результатами проходження практики, які оформлені відповідно до методичних вимог; отримав схвальні відгуки від вчителя-логопедата керівництва ІРЦ, а також від керівника практикою від закладу вищої освіти; підготував змістовну звітну доповідь про проходження практики під час її захисту, до якої додав супроводжувальні матеріали (фото- чи відеоматеріали, розробки, ігри тощо); вчасно подав для перевірки матеріали практики.

Розподіл балів відбувається таким чином: 60 балів відводиться на оцінювання виконання завдань практики, відображених у звітній документації, 40 балів – на захист практики під час підсумкової конференції. Максимальну кількість балів, яку може отримати здобувач після проходження практики на підсумковій конференції – 100 балів.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ

здобувача-практиканта за результатами практики на посаді логопеда в ІРЦ

	Основні напрямки роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Журнал спостереження за двома дітьми, що отримують корекційні послуги в умовах ІРЦ.	4
2	Індивідуальна програма розвитку на дитину дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку	6
3	Індивідуальна програма розвитку на дитину молодшого шкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку	6
4	Протокол засідання психолого-медико-педагогічного консилиуму закладу дошкільної чи загальної середньої освіти.	3
5	Конспект бінарного заняття з консультантами ІРЦ (олігофренопедагогом, тифлопедагогом, сурдопедагогом, інструктором з ЛФК, реабілітологом, психологом з корекції психічних процесів, психологом з корекції девіантної поведінки)	4
6	Психолого-педагогічна характеристика на дитину дошкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку, що отримує корекційну допомогу в умовах ІРЦ чи на умовах інклюзії в закладі дошкільної освіти	5
7	Психолого-педагогічна характеристика на учня з порушенням мовленнєвого розвитку, що отримує корекційну допомогу в умовах ІРЦ чи на умовах інклюзії в закладі загальної середньої освіти.	5
8	Конспект виступу на методичному об'єднанні вчителів інклюзивного навчання (вчителів-логопедів, вихователів груп спеціального призначення, інклюзивних груп).	3
9	Конспект консультації для батьків, які виховують дітей з порушенням мовлення.	3
10	Конспект тренінгу для батьків, стосовно формування позитивної мотивації щодо перспектив розвитку їх дітей.	3
11	Конспект профорієнтаційного заходу для дітей з особливими освітніми потребами.	3

12	Протокол обговорення контрольних логопедичних занять, за участю і підписами інших здобувачів-практикантів, вчителя-логопеда і керівника ІРЦ.	3
13	3 конспекти контрольних індивідуальних логопедичних занять для дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення або комплексними порушеннями розвитку	9
14	Виконання індивідуального завдання	3
Всього		60
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Належний рівень оформлення щоденника практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	5
3	Виготовлений наочний посібник (логопедична, дидактична гра, індивідуальний роздатковий матеріал тощо)	10
4	Презентація матеріалів практики та захист її результатів	20
Всього		40
Підсумкова оцінка		100

Орієнтовні запитання, які пропонуються на підсумковій конференції з захисту виробничої практики на посаді логопеда ІРЦ

1. Охарактеризуйте порядок зарахування на інклюзивну форму навчання. Опишіть процедуру зарахування, яка документація при цьому має бути оформлена?

2. Охарактеризуйте положення про ІРЦ. Вкажіть роль та функціональні задачі, які має виконувати вчитель-логопед ІРЦ.

3. Опишіть методику дослідження мовлення у дітей з ЗНМ I рівня. Наведіть приклад результату обстеження мовлення у дитини з I рівнем ЗНМ.

4. Опишіть методику дослідження мовлення у дітей з ЗНМ II рівня. Наведіть приклад результату обстеження мовлення у дитини з II рівнем ЗНМ.

5. Опишіть методику дослідження мовлення у дітей з ЗНМ III рівня. Наведіть приклад результату обстеження мовлення у дитини з III рівнем ЗНМ.

6. Назвіть структуру характеристики на дитину, яку формує вчитель-логопед ІРЦ за результатами обстеження.

7. Опишіть методику дослідження мовлення у дитини з заїканням. Наведіть приклад результату обстеження мовлення у дитини з заїканням.

8. Охарактеризуйте індивідуальну програму розвитку мовлення у дошкільника з тяжким порушенням мовлення, за якою проводиться індивідуальне навчання в закладі дошкільної освіти.

9. Назвіть основні правила складання індивідуальної програми розвитку мовлення у дитини з тяжкими порушеннями мовлення

шкільного віку, за якою проводиться навчання в закладі загальної середньої освіти.

10. Охарактеризуйте особливості надання логопедичних послуг дітям з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії.

11. Яка роль батьків у формуванні мовлення дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Яким чином логопед взаємодіє з ними? Назвіть ефективні методи роботи з батьками.

12. Назвіть методи формування взаємозв'язку між вчителем-логопедом і вчителями, які забезпечують основне навчання дітей з особливими освітніми потребами. Наведіть приклади такої взаємодії між вчителем-логопедом і вчителями.

13. Охарактеризуйте членів команди, які повинні забезпечувати супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти. Охарактеризуйте роль кожного із них у забезпеченні освітнього процесу.

14. Наведіть приклад ефективного включення дитини з особливими освітніми потребами в навчальний процес. Які задачі були виконані при цьому вчителем-логопедом? Що сприяло забезпеченню якісної освіти в умовах інклюзивного навчання у цьому конкретному випадку?

15. Наведіть приклад неефективного включення дитини з особливими освітніми потребами в навчальний процес. Які причини вплинули на ситуацію, яка склалася і який вихід Ви вбачаєте із зазначеної ситуації?

Критерії оцінювання

Оцінка ЕКТС	Оцінка за бальною шкалою	Критерії оцінювання
A	100-90 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	89-82 бали	Дуже добре – достатньо високий рівень знань(умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	81-75 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок, які носять несуттєвий характер
D	74-69 балів	Задовільно – задовільний рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, який дозволяє подалше навчання або професійну діяльність
E	68-60 балів	Задовільно – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь), який містить наявність достатньо грубих помилок
F	59-35 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, але який дає можливість повторно перескласти за умови належного самостійного доопрацювання
FX	34 бали і менше	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Перелік орієнтовних індивідуальних завдання практики*

1. Скласти орієнтовний список запитань, який повинен задати логопед в процесі першої зустрічі з дитиною та її батьками.

2. Охарактеризувати процедуру надання консультаційної послуги для дитини та її батьків.

3. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження лексичної складової мовлення у дітей з ЗНМ I рівня. Оформити його у вигляді презентації.

4. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження лексичної складової мовлення у дітей з ЗНМ II рівня. Оформити його у вигляді презентації.

5. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження лексичної складової мовлення у дітей з ЗНМ III рівня. Оформити його у вигляді презентації.

6. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження лексичної складової мовлення у дітей з ЗНМ IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

7. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії числа іменника у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

8. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії роду іменника у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

9. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії відмінку іменника у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

10. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії числа прикметника у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

11. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії відмінку прикметника у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

12. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії роду прикметника у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

13. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії часу дієслова у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

14. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження категорії особи дієслова у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

15. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження суфіксального способу творення іменника у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

16. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження префіксального творення дієслова у дітей з ЗНМ III, IV рівня. Оформити його у вигляді презентації.

17. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження особливостей використання дітьми з ЗНМ III, IV рівня речень. Оформити його у вигляді презентації.

18. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження опису малюнку. Оформити його у вигляді презентації.

19. Підібрати дидактичний матеріал для обстеження розповіді. Оформити його у вигляді презентації.

** Виконання індивідуальних завдань дає можливість використовувати отримані результати у власних наукових дослідженнях і враховуватиметься під час загального оцінювання результатів практики. Індивідуальні завдання є додатковим видом роботи під час проходження практики і узгоджуються з керівником практики та керівниками наукових досліджень (в рамках роботи у наукових гуртках, підготовки курсових робіт, дипломних проєктів тощо).*

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА НА ПОСАДІ ЛОГОПЕДА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ

1. Загальні положення

Програма виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням розроблена для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) ступеня вищої освіти магістр. Програма розроблена відповідно до “Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція)”, затвердженого Вченою радою 25 вересня 2020 р., наказ №108-ОД, обговорена і затверджена на засіданні кафедри логопедії та спеціальних методик Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол №2 від 06 вересня 2021 р.).

Здобувачі ступеня вищої освіти магістр проходять виробничу практику на посаді вчителя-логопеда у закладах загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: в усіх типах закладів загальної середньої освіти (гімназії, колегіуми), у навчально-реабілітаційних центрах для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, для дітей з порушеннями інтелекту, слуху, опорно-рухового апарату тощо. Календарні терміни проходження практики визначаються відповідно до навчального плану, тривалість проходження виробничої практики на посаді вчителя-логопеда в закладах загальної середньої освіти – 6 тижнів і включає в себе 9 кредитів ЕКТС (270 год.), організовується на II курсі (3 семестр).

Виробнича практика на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти є заключною в підготовці вчителів-логопедів ступеня вищої освіти магістр.

Робочий день здобувача-практиканта триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня узгоджується з вчителем-логопедом та керівництвом освітнього закладу і складає відповідно до графіку роботи вчителя-логопеда по 4 год. щодня та решти 2-х годин до або після годин роботи вчителя-логопеда. Протягом останніх двох годин здобувач-практикант проводить спостереження за дітьми з порушеннями мовлення або з іншими проблемами розвитку, виконує окремі завдання практики та організовує інші види робіт відповідно до індивідуального плану.

2. Мета практики

Виробнича практика на посаді логопеда в закладах загальної

середньої освіти з інклюзивним навчанням передбачає формування мотиваційної та діяльнісної складової готовності до здійснення професійної діяльності, що досягається через аналіз здобувачами вищої освіти логопедичної документації на учнів, які перебувають на інклюзивній формі навчання, відвідування логопедичних занять (фронтальних, індивідуальних) та їх подальший аналіз; організацію, планування і проведення корекційної роботи з дітьми з комплексними (коморбідними) порушеннями під керівництвом вчителя-логопеда та інших спеціалістів; проведення контрольних корекційних занять; виконання завдань логопедичних обстежень; аргументування вибору навчальних програм і напрямків надання логопедичної допомоги; визначення переліку адаптаційних пристосувань та реабілітаційних заходів для кожної конкретної інклюзивної дитини або групи дітей; виготовлення дидактичного матеріалу для логопедичної роботи; спостереження за освітньо-виховним процесом у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання, у спеціалізованих освітніх закладах та включенням в організацію та проведення цього процесу.

3. Статус дисципліни

Виробнича практика на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням входить до циклу обов'язкових освітніх компонентів професійної підготовки.

4. Передумови для проходження практики

Програма виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням визначає обсяги знань і умінь, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ступеня вищої освіти магістр відповідно до ОП Спеціальна освіта (Логопедія) у контексті вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики; закріплює алгоритми вивчення навчального матеріалу освітніх компонентів "Логопедія", "Теорії мовленнєвої діяльності в логопедії", "Методика логопедичної підтримки дітей з комбінованими порушеннями", "Логопедичний практикум: аудіювання", "Альтернативні методики формування писемного мовлення", "Логопедична підтримка при розладах спектру аутизму", "Методика формування артикуляційної моторики", "Методика інноваційної діяльності логопеда", "Логогімнастика", "Практика з формування професійних навичок логопеда" і включає в себе необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання професійно-практичних досягнень здобувачів.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів логопедії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-01. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-02. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-03. Здатність працювати в команді.

ЗК-04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-08. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-09. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

СК-02. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики та технології корекційно-розвивальної роботи з особами з порушеннями мовлення.

СК-03. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб дітей.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-08. Здатність до організації процесу виховання, навчання і розвитку дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку і умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-09. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального середовища, в тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СК 10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проєкти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

6. Очікувані результати виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей з порушеннями мовлення та організації логопедичного супроводу.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з порушеннями мовлення, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями мовлення в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 9. Вільно спілкуватись усного письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері логопедії, спеціальної та інклюзивної освіти в цілому.

РН 10. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з порушеннями мовлення в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбержувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей з порушеннями мовлення.

РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з порушеннями мовлення.

7. Завдання виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

1. Ознайомлення зі структурою закладу загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання, з графіком роботи логопедичного

кабінету, з логопедичною документацією та документацією психолого-медико-педагогічного консилиуму закладу.

2. Складання індивідуального плану проходження практики і узгодження його з вчителем-логопедом і керівником практики від закладу вищої освіти.

3. Ознайомлення з метою, змістом та завданнями роботи вчителя-логопеда в закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання або реабілітаційному центрі.

4. Спостереження за навчальною діяльністю на логопедичних та інших корекційних заняттях, в позаурочний час і в процесі навчальної роботи.

5. Проведення логопедичних обстежень і заповнення мовленнєвих карток на 2-х дітей.

6. Проведення пробних та контрольних логопедичних занять (2 підгрупових, 2 індивідуальних).

7. Проведення пробних занять і одного контрольного заняття з використанням інноваційних технологій у корекції системних порушень мовлення.

8. Проведення пробних і контрольних уроків з української мови, математики (обов'язкові), ручної праці або малювання (один урок за вибором) з урахуванням мовленнєвих особливостей школярів.

9. Проведення пробних і одного контрольного виховного заходу з включенням методів і прийомів мовленнєвої та особистісної соціалізації осіб зі складними мовленнєвими порушеннями.

10. Ведення щоденника логопедичної практики з відповідними записами (*див. додаток 1*)

11. Надання практичної допомоги вчителю-логопеду під час організації і проведення логопедичних занять, підготовці дидактичних матеріалів тощо.

12. Виконання завдань згідно темою дипломної роботи.

13. Виконання індивідуального завдання.

8. Вимоги до організації і контролю проходження здобувачами вищої освіти виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

Направлення здобувачів вищої освіти на практику здійснюється відповідно до навчального плану ОП Спеціальна освіта (Логопедія) і підтверджується наказом по університету не пізніше, ніж за 10 днів до початку практики. Загальне керівництво й контроль за проходженням здобувачами вищої освіти практики проводить методист по практиці від закладу вищої освіти. Розподіл студентів по базам практики

проводиться методистом спільно з завідувачем кафедри. Безпосереднє керівництво й контроль за виконанням плану проходження практики здобувачем вищої освіти і оцінювання її результатів здійснює керівник практики – науково-педагогічний працівник, призначений на кафедрі.

Вимоги до здобувачів вищої освіти, які проходять практику

1. Перед виходом на практику здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з робочою програмою практики, отримати необхідну документацію й завдання у керівника практики, розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.

2. Систематично відвідувати заклад освіти, проводити спостереження за роботою фахівців на заняттях та інших навчально-виховних заходах і вести щоденник практики, працювати над виконанням індивідуального завдання і закінчити його до кінця практики.

3. Активно включатись у навчально-виховний процес закладів, до яких направлені і дотримуватись вказівок вчителя-логопеда та інших відповідальних фахівців.

4. Надавати практичну допомогу педагогічному персоналу закладу освіти.

5. Ознайомитись і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки й виробничої санітарії.

6. Нести відповідальність за виконувану роботу і її результати нарівні з штатними працівниками.

Вимоги до керівника практики від закладу вищої освіти

11. Ознайомити здобувачів вищої освіти з програмою і комплексними завданнями практики.

12. Розкрити питання щодо правильної організації індивідуальної діяльності здобувачів вищої освіти.

13. Провести детальний аналіз звітної документації.

14. Перевірити та оцінити рівень підготовки здобувачів вищої освіти до проходження практики.

15. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникають у процесі проходження практики здобувачами вищої освіти.

9. Зміст практики

Змістом виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням передбачено такі види діяльності здобувачів-практикантів.

1. Діагностична діяльність, яка спрямована на відпрацювання умінь проводити логопедичне вивчення відповідно до існуючих методик

логопедичної діагностики та з урахуванням вікових і індивідуальних особливостей школярів з комбінованими (коморбідними) порушеннями мовлення.

2. Навчально-організаційна діяльність, яка має на меті: вивчення особливостей планування логопедичної роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання; вивчення особливостей розробки логопедичних занять з урахуванням структури порушення мовлення; самостійне планування роботи на термін проходження практики; розробку конспектів корекційних занять, виховних заходів; сприяння організації режимних моментів відповідно до структури освітнього закладу; співпрацю з вчителями-логопедами, педагогами, вихователями, психологом, реабілітологом, інструктором ЛФК та іншими фахівцями.

3. Корекційна діяльність, яка проявляється у застосуванні методик корекційного впливу для усунення мовленнєвих порушень у дітей з комбінованими (коморбідними) порушеннями мовленнєвого і психофізичного розвитку.

4. Методично-просвітницька діяльність: вивчення досвіду роботи кращих вчителів-логопедів; участь в обговоренні логопедичних занять, проведених вчителем-логопедом і здобувачами-практикантами; аналіз методів роботи вчителя-логопеда; проведення консультативної роботи з батьками дітей з порушеннями мовлення.

5. Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти, яка передбачає проведення практичних досліджень згідно теми дипломної роботи.

10. Структура практики

1 етап – підготовчий. Він передбачає організацію та проведення настановчої конференції, розробку здобувачами вищої освіти індивідуальних планів проходження практики, актуалізацію знань з вивчених раніше дисциплін. Під час проведення настановчої конференції здобувачі вищої освіти знайомляться з особливостями проходження виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, її метою і завданнями, отримують вказівки щодо оформлення звітної документації, консультуються з керівником практики від закладу вищої освіти і методистом стосовно індивідуальних завдань, закріплюються за відповідними закладами.

2 етап – основний. Він триває протягом 6-ти тижнів і містить 9 кредитів ЕКТС. Передбачає реалізацію мети і завдань, сформульованих у програмі та індивідуальному плані практики.

3 етап – заключний. Включає в себе підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовку до заліку.

Орієнтовний структурний план проходження практики

№ за/п	Види роботи	Кількість годин
I тиждень		
Понеділок		
1	Прибуття у базові заклади дошкільної освіти, розподіл по класах	1 год.
2	Бесіда з керівництвом і логопедом закладу загальної середньої освіти про стан логопедичної роботи в установі	1 год.
3	Вивчення логопедичної та іншої супровідної документації на дітей, які навчаються за інклюзивною формою	2 год.
4	Бесіда з фахівцями закладу про особливості дітей з порушеннями мовлення та про вплив мовленнєвих порушень процес їхнього навчання	1 год.
5	Складання індивідуальних планів проходження практики	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Бесіда з логопедом про структуру логопедичних занять для дітей з різними порушеннями розвитку	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Ознайомлення з мовленнєвими картками на дітей, які перебувають на інклюзивному навчанні	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Вивчення взаємозв'язку в роботі фахівців закладу, які надають корекційну допомогу учням інклюзивних класів	1 год.
4	Аналіз занять, проведених логопедом закладу	2 год.
Четвер		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
3	Ознайомлення з методичною літературою щодо організації та впровадження інклюзивної форми навчання в закладі	1 год.
4	Бесіда з дітьми інклюзивної форми навчання з метою вивчення особливостей їхнього психо-мовленнєвого розвитку	1 год.
5	Бесіда з вчителями молодших класів про адаптацію інклюзованих учнів до умов загальної освіти; про особливості сприймання ними навчального матеріалу	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Вивчення взаємозв'язку в роботі логопеда і психолога	1 год.
3	Спостереження за дітьми з системними порушеннями мовлення на уроках	2 год.
4	Виготовлення дидактичного матеріалу для корекційних занять	1 год.
II тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття з дитиною з тяжкими порушеннями мовлення	1 год.
3	Спостереження за дітьми з системними порушеннями мовлення на уроках	2 год.
4	Бесіда з логопедом про роботу з батьками учнів, які навчаються в інклюзивних класах	1 год.

Вівторок		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття з використанням інноваційних підходів у корекції мовлення	1 год.
3	Проведення логопедичного обстеження	1 год.
4	Спостереження за дітьми з порушеннями мовлення на уроках з математики	2 год.
Середа		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Обговорення з логопедом прийомів розвитку фонематичних процесів в учнів з первинним порушенням сенсорних зон	1 год.
3	Проведення пробного індивідуального заняття для дітей з порушеннями мовлення та особливостями функціонування опорно-рухового апарату	1 год.
4	Складання психолого-педагогічної характеристики навчання з порушеннями мовлення	1 год.
5	Вивчення зошитів та виробів учнів з системними порушеннями мовлення	1 год.
Четвер		
1	Проведення пробного підгрупового заняття з формування лексичного компоненту мовлення	1 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття з постановки звуків	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	3 год.
4	Бесіда з логопедом про застосування нетрадиційних методів логопедичного впливу при первинному ураженні моторних центрів	1 год.
5	Виготовлення дидактичного матеріалу	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Проведення пробного підгрупового заняття з елементами логоритміки	1 год.
4	Бесіда з логопедом про комплектацію груп для логопедичних занять з дітьми на логопункті та в інклюзивних класах	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень відповідно до теми дипломної роботи.	1 год.
III тиждень		
Понеділок		
1	Проведення пробного підгрупового заняття	1 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками учнів інклюзивної форми навчання	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для курсових, дипломних робіт)	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування уроків з математики, української мови, читання	3 год.
2	Спостереження за проведенням виховного заходу	1 год.
3	Участь у позакласних заходах з дітьми з системними порушеннями мовлення (за вибором)	2 год.
Середа		
1	Відвідування уроків з математики, української мови, читання	2 год.
2	Аналіз проведених індивідуальних занять	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для курсових,	1 год.

	дипломних робіт)	
4	Участь у позакласних заходах, організованих з учнями з порушеннями мовлення (за вибором)	2 год.
Четвер		
1	Проведення пробних уроків з математики, української мови, читання для дітей з системними порушеннями мовлення	2 год.
2	Проведення пробного виховного заходу	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для курсових, дипломних робіт)	2 год.
4	Проведення режимних моментів (2-га половина дня) для соціалізації дітей з системними порушеннями мовлення	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування уроків з української мови та читання	1 год.
2	Проведення пробних уроків з української мови та читання	2 год.
3	Участь у позакласних заходах, організованих з дітьми з порушеннями мовлення з порушеннями мовлення (системними, комплексними чи комбінованими)	2 год.
4	Вільне спілкування з дітьми	1 год.
IV тиждень		
Понеділок		
1	Проведення пробного підгрупового заняття з розвитку граматичної складової мовлення	1 год.
2	Проведення пробного індивідуального заняття з постановки звуків	1 год.
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год.
4	Проведення бесіди з батьками про особливості адаптації дітей з комплексними порушеннями до навчання у закладах середньої освіти з інклюзивною формою навчання	1 год.
5	Проведення експериментальних досліджень (для курсових, дипломних робіт)	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування уроків	3 год.
2	Спостереження за проведенням виховного заходу	1 год.
3	Участь у виховних заходах з дітьми з системними порушеннями мовлення (за вибором)	2 год.
Середа		
1	Відвідування уроків з української мови, читання, «Я пізнаю світ»	2 год.
2	Аналіз проведених індивідуальних занять	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для курсових, дипломних робіт)	1 год.
4	Участь у виховних заходах з комплексними порушеннями розвитку (за вибором)	2 год.
Четвер		
1	Проведення пробних уроків з математики або української мови для дітей з системними порушеннями мовлення	2 год.
2	Проведення пробного виховного заходу	1 год.
3	Проведення експериментальних досліджень (для курсових, дипломних робіт)	2 год.
4	Проведення режимних моментів (2-га половина) для соціалізації дітей з комплексними порушеннями мовлення	1 год.
П'ятниця		
1	Відвідування уроків з української мови та читання	1 год.
2	Проведення пробних уроків з української мови та читання	2 год.

3	Участь у розважальних заходах з дітьми з порушеннями мовлення (системними, комплексними чи комбінованими)	2 год.
4	Вільне спілкування з дітьми	1 год.
V тиждень		
Понеділок		
1	Відвідування уроків	2 год
2	Спостереження за проведенням виховного заходу	1 год.
3	Психолого-педагогічне обстеження дитини з порушеннями мовлення	2 год
4	Робота по запиту вчителя	1 год.
Вівторок		
1	Відвідування уроків	3 год
2	Проведення пробних уроків	2 год.
3	Проведення пробного виховного заходу	1 год
Середа		
1	Проведення контрольного уроку з математики	1 год
2	Обговорення контрольного уроку з математики	0,5 год
3	Відвідування і обговорення контрольних уроків	2 год
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	1,5 год
Четвер		
1	Проведення контрольного уроку з української мови	1 год
2	Проведення контрольного виховного заходу	1 год
3	Відвідування і обговорення контрольних уроків	2 год
4	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	2 год
П'ятниця		
1	Проведення контрольного під групового логопедичного (корекційно-розвиткового) заняття з елементами логоритміки	1 год
2	Проведення контрольного індивідуального логопедичного (корекційно-розвиткового) заняття	1 год
3	Відвідування логопедичних занять (з конспектуванням)	2 год
4	Бесіда з логопедом про комплектацію підгруп груп для логопедичних занять з дітьми на логопункті та в інклюзивних класах	1 год
5	Проведення експериментальних досліджень (для курсових, дипломних робіт)	1 год
VI тиждень		
Понеділок		
1	Участь разом з логопедом, вчителем-дефектологом у науково-методичних заходах у закладі	2 год
2	Аналіз індивідуальних програм розвитку учнів з ООП	1 год
3	Відвідування корекційно-розвиткових занять, які проводять логопед, олігофренопедагог	2 год
4	Робота за запитом вчителя-логопеда	1 год
Вівторок		
1	Аналіз журналу обліку проведених консультацій та просвітницьких заходів	1 год
2	Ознайомлення з планом самоосвіти вчителя-логопеда закладу освіти з інклюзивним навчанням	1 год
3	Вивчення супровідної документації на учнів з ООП, в тому числі з ПМР: висновків ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дітей, портфоліо учнів	2 год
4	Аналіз конспектів корекційно-розвиткових занять з дітьми з ООП, розроблених фахівцями закладу освіти	2 год

Середа		
1	Участь у позакласних заходах з дітьми з ООП (з комплексними порушеннями розвитку) (за вибором)	2 год
2	Проведення контрольного уроку за вибором («Я пізнаю світ», малювання, ручна праця)	1 год
3	Відвідування і обговорення контрольних уроків	2 год
4	Підготовка методичних матеріалів, наочних посібників	1 год
Четвер		
1	Проведення контрольного виховного заходу	1 год
2	Відвідування і обговорення контрольних виховних заходів	2 год
3	Проведення режимних моментів (2-га половина дня) для соціалізації дітей з системними порушеннями мовлення	2 год
4	Проведення контрольного підгрупового логопедичного заняття	1 год
П'ятниця		
1	Проведення контрольного індивідуального логопедичного заняття	1 год
2	Оформлення звітної документації	1 год
3	Підведення підсумків проведення практики у закладі освіти; обговорення результатів практики з керівником від закладу освіти	2 год

11. Звітна документація

По закінченні терміну проходження виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням здобувач вищої освіти здає методисту такі матеріали.

1. Щоденник практики, завірений печаткою закладу, підписами керівництва закладу і вчителя-логопеда, у якому відображені щоденні записи спостережень та безпосередньої роботи здобувача вищої освіти.

2. Заповнені мовленнєві картки на 2-х дітей (бажано, з різними мовленнєвими порушеннями).

3. Психолого-педагогічну характеристику на 1 учня з системним порушенням мовлення.

4. Два розгорнутих плани-конспекти контрольних підгрупових логопедичних занять, завірених вчителем-логопедом закладу з рекомендованою ним оцінкою та підписом.

5. Два розгорнутих плани-конспекти контрольних індивідуальних логопедичних занять, завірених вчителем-логопедом закладу з рекомендованою ним оцінкою та підписом.

6. Конспекти контрольних уроків і виховного заходу, завірених підписами вчителя-логопеда і вчителя (вихователя) даного закладу.

7. По одному протоколу обговорення контрольних логопедичних (підгрупових, індивідуального) занять, уроків за участю інших здобувачів-практикантів, завірений підписом вчителя-логопеда.

8. Наочний посібник (виготовлену логопедичну гру).

9. Характеристику на здобувача-практиканта з рекомендованою оцінкою, складену вчителем-логопедом закладу, завірнену його підписом і печаткою закладу.

10. Звіт здобувача-практиканта про проходження практики,

завірений його підписом.

11. Виконане індивідуальне завдання.

12. Підведення підсумків практики

Результати проходження виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням обговорюються здобувачами-практикантами за участю вчителя-логопеда та керівництва закладу за місцем її проходження.

Підведення підсумків практики проводиться на підсумковій конференції з її захисту в закладі вищої освіти за участю методиста і керівника.

Матеріали практики (звітна документація) подаються методисту для перевірки після закінчення терміну проходження протягом наступного тижня. На захисті практики керівником практики від закладу вищої освіти виставляється диференційований залік. Оцінювання відбувається з урахуванням якості виконання завдань практики, ставлення до педагогічної діяльності, дисциплінованості і самостійності здобувача вищої освіти, систематичності в роботі, відгуку вчителя-логопеда і педагогічного колективу закладу освіти, правильності оформлення звітної документації, підготовленої презентації практики, відповідей на запитання про проходження практики.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, можуть бути відраховані з університету як такі, що мають академічну заборгованість в порядку, передбаченому Статутом університету і діючим Положенням.

У разі невиконання здобувачем програми практики з поважних причин спільним рішенням керівника практики, методиста практики по університету, завідувача кафедри за погодженням з деканом факультету визначається індивідуальна програма її проходження.

Критеріями якісного оцінювання студентів виступають:

- рівень усвідомлення здобувачем вищої освіти мети, завдань і змісту практики;
- рівень професійної спрямованості діяльності майбутніх вчителів-логопедів;
- рівень сформованості професійних умінь.

Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою (і системою ECTS) проводиться відповідно до загальних вимог.

Максимальну кількість балів за кожний звітний документ та під час захисту практики здобувач вищої освіти отримує в тому випадку, якщо він підготував усі необхідні матеріали за результатами проходження виробничої практики на посаді логопеда в закладах

загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, які оформлені відповідно до методичних вимог; отримав схвальні відгуки від вчителя-логопеда та керівництва закладу освіти, а також від керівника практикою від закладу вищої освіти; підготував змістовну звітну доповідь про проходження практики під час її захисту, до якої додав супроводжувальні матеріали (фото- чи відеоматеріали, розробки, ігри тощо); вчасно подав для перевірки матеріали практики.

Розподіл балів відбувається таким чином: 60 балів відводиться на оцінювання виконання завдань практики, відображених у звітній документації, 40 балів – на захист практики під час підсумкової конференції. Максимальну кількість балів, яку може отримати здобувач після проходження практики на підсумковій конференції – 100 балів.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ

здобувача-практиканта за результатами виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

Основні напрямки роботи здобувача-практиканта		Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Протокол обговорення контрольних логопедичних (підгрупових, індивідуального) занять, уроків за участю інших здобувачів-практикантів	5
2	Правильно заповнені 2 мовленнєві картки – по 5 балів	10
3	Психолого-педагогічна характеристика на дитину з системним порушенням мовлення, комбінованим (коморбідним) порушенням розвитку	5
	Психолого-педагогічна характеристика на дитину з комбінованим (коморбідним) порушенням розвитку	5
4	2 конспекти контрольних підгрупових логопедичних занять з формування лексичних та граматичних категорій – по 5 балів	10
5	2 конспекти контрольних індивідуальних занять відповідно до мовленнєвого висновку – по 5 балів	10
6	2 конспекти контрольних уроків, складених відповідно до вимог та із зазначеною позитивною оцінкою – по 5 балів	10
7	Виконання індивідуального завдання	5
Всього		60
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Належний рівень оформлення щоденника практики (з фіксацією усіх робочих днів, з відповідними до завдань практики записами тощо)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	5
3	Виготовлений наочний посібник (логопедична, дидактична гра, індивідуальний роздатковий матеріал тощо)	10
4	Презентація матеріалів практики та захист її результатів	20
Всього		40
Підсумкова оцінка		100

Орієнтовні запитання, які пропонуються на підсумковій конференції з захисту виробничої практики на посаді логопеда в закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

1. Охарактеризуйте роль вчителя-логопеда в системі забезпечення супроводу дитини з особливими освітніми потребами, що навчається в закладі загальної середньої освіти.

2. Охарактеризуйте категорії дітей (за нозологіями) з особливими освітніми потребами.

3. Охарактеризуйте умови ефективного надання освітніх послуг для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Визначте роль та основні напрямки проведення у цьому випадку логопедичної роботи.

4. Охарактеризуйте умови ефективного надання освітніх послуг для дітей з затримкою психічного розвитку. Визначте роль та основні напрямки проведення у цьому випадку логопедичної роботи.

5. Охарактеризуйте умови ефективного надання освітніх послуг для дітей з порушенням інтелекту. Визначте роль та основні напрямки проведення у цьому випадку логопедичної роботи.

6. Охарактеризуйте умови ефективного надання освітніх послуг для дітей з порушеннями зору. Визначте роль та основні напрямки проведення у цьому випадку логопедичної роботи.

7. Охарактеризуйте умови ефективного надання освітніх послуг для дітей з розладом спектру аутизму. Визначте роль та основні напрямки проведення у цьому випадку логопедичної роботи.

8. Охарактеризуйте умови ефективного надання освітніх послуг для дітей з порушеннями слуху після кохлеарної імплантації. Визначте роль та основні напрямки проведення у цьому випадку логопедичної роботи.

9. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення у дітей з порушенням інтелекту легкого ступеня.

10. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення у дітей з порушенням інтелекту помірного та важкого ступеня.

11. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення у дітей з розладами спектру аутизму.

12. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення у дітей з загальним недорозвиненням мовлення.

13. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення у дітей з затримкою психічного розвитку.

14. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення у дітей з порушеннями зору.

15. Охарактеризуйте труднощі при формуванні мовлення у дітей після кохлеарної імплантації.

Критерії оцінювання

Оцінка ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Критерії оцінювання
A	100-90 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	89-82 бали	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	81-75 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок, які носять несуттєвий характер
D	74-69 балів	Задовільно – задовільний рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, який дозволяє подальше навчання або професійну діяльність
E	68-60 балів	Задовільно – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь), який містить наявність достатньо грубих помилок
F	59-35 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, але який дає можливість повторно перескласти за умови належного самостійного доопрацювання
FX	34 бали і менше	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Перелік орієнтовних індивідуальних завдань практики*

1. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини з затримкою психічного розвитку.

2. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини з легким порушенням інтелекту.

3. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини з помірним порушенням інтелекту.

4. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини з загальним недорозвиненням мовлення I рівня при первинно збереженому інтелекті і без порушення аналізаторних систем.

5. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини з загальним недорозвиненням мовлення II рівня при первинно збереженому інтелекті і без порушення аналізаторних систем.

6. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини з загальним недорозвиненням мовлення III рівня при первинно збереженому інтелекті і без порушення аналізаторних систем.

7. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного

мовлення у дитини з розладом спектру аутизму.

8. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини зі значним порушенням зору (сліпої чи практично сліпої).

9. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) розвитку усного мовлення у дитини з порушенням слуху після кохлеарної імплантації.

10. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з порушенням слуху після кохлеарної імплантації.

11. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з розладом спектру аутизму.

12. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з загальним недорозвиненням мовлення III рівня при первинно збереженому інтелекті і без порушення аналізаторних систем.

13. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з загальним недорозвиненням мовлення II рівня при первинно збереженому інтелекті і без порушення аналізаторних систем.

14. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з загальним недорозвиненням мовлення I рівня при первинно збереженому інтелекті і без порушення аналізаторних систем.

15. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з помірним порушенням інтелекту.

16. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з легким порушенням інтелекту.

17. Скласти індивідуальну програму (перспективний план проведення логопедичної роботи терміном на рік) корекції порушень писемного мовлення у дитини з затримкою психічного розвитку.

** Виконання індивідуальних завдань дає можливість використовувати отримані результати у власних наукових дослідженнях і враховуватиметься під час загального оцінювання результатів практики. Індивідуальні завдання є додатковим видом роботи під час проходження практики і узгоджуються з керівником практики та керівниками наукових досліджень (в рамках роботи у наукових гуртках, підготовки курсових робіт, дипломних проєктів тощо).*

Рекомендована література

Базова

1. Базима Н.В., Качуровська О.Б., Коломієць Ю.В., Мартиненко І.В. (2019). Дитина з труднощами у навчанні в інклюзивному класі. К.: ДІА. 148 с.
2. Белова А.Б. (2017). Пропедевтика мовленнєвих порушень. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 140 с.
3. Белова А.Б. (2018). Спеціальна методика розвитку мовлення. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 212 с.
4. Гаврилов О., Липа, О.В., Левицький В.Е., Ляшенко О.М., Кулеша Є., Данільченко В.Є. (2017). Прикладна корекційна психопедагогіка: олігофренопедагогіка: Навчальний посібник. Вид. 2-е, перер. та доповн. / за ред. О.В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс. 600 с.
5. Гаврилов О.В. (2012). Особливі діти в закладі і соціальному середовищі. Вид.2, доп. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 322 с.
6. Гаврилова Н.С. (2011). Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс. 200 с.
7. Гаврилова Н.С. (2018). Логопедія: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 188 с.
8. Галецька Ю.В. (2018). Спеціальна методика викладання географії: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 120 с.
9. Діти з особливими потребами в школі: Психолого-педагогічний супровід (2011) / за ред. І.В. Луценко. К.: Шкільний світ. 128 с.
10. Ілляшенко Т.Д. (2003). Чому їм важко вчитися? К.: Початкова школа. 128 с.
11. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад (2013) / під ред. В.І. Шинкаренко К.: ТОВ «Видавничий дім "Плеяди"». 100 с.
12. Колупаєва А.А. (2019). Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків: Ранок. 304 с.
13. Константинов О.В. (2014). Формування соціально-трудової компетентності учнів спеціальної школи та інклюзивного навчання. Кам'янець-Подільський: КПНУ імені Івана Огієнка. 27 с.
14. Константинов О.В. (2019). Професійно-трудове навчання учнів з порушенням інтелекту: Монографія / Константинов О.В. Кам'янець-Подільський: ПП „Аксіома”. 190 с.
15. Левицький В.Е. (2016). Спеціальна методика ручної праці. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс. 112 с.

16. Лісова Л.І. (2012). Клінічна діагностика мовленнєвих порушень. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс. 96 с.
17. Лісова Л.І. (2015). Корекція навчальної діяльності молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс. 224 с.
18. Логопедія (2015) / за ред. М.К. Шеремет. К.: Слово. 776 с.
19. Мілевська О.П. (2019). Логогімнастика. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 52 с.
20. Мілевська О.П. (2016). Навчання розуміння текстів молодших школярів із затримкою психічного розвитку: Монографія. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 202 с.
21. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvnenavchannya/2021/12/31>
22. Організація індивідуального навчання (2007). Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА. 140с.
23. Положення про інклюзивно-ресурсний центр зі змінами та доповненнями <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>
24. Програми для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (2018). К.: Початкова школа. 224с.
25. Сімко А.І. (2014). Корекція психомоторики дітей-олігофренів дошкільного віку. Монографія. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс. 180 с.
26. Сімко А.І. (2016). Фізична реабілітація дітей з особливостями інтелектуального розвитку. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс. 136 с.
27. Тарасун В.В. (2011). Логодидактика. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова. 392 с.
28. Туріщева Л В. (2016). Діти з особливостями розвитку в звичайній школі. Хорків: Основа. 111 с.
29. Ткач О.М. (2016). Інклюзивна освіта дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс. 148 с.
30. Ткач О.М. (2018). Логопедична практика. Керівництво з організації, виконання та захисту практики в закладах дошкільної, середньої та вищої освіти / О.М. Ткач. Кам'янець-Подільський: Аксіома. 144 с.

31. Ткач О.М. (2019). Логопедія: формування семантичних полів слів у дітей з системними порушеннями мовлення. Монографія / О.М. Ткач. Кам'янець-Подільський: Аксіома. 356с.
32. Шеремет М.К. (2006). Хрестоматія з логопедії. К.: КНТ. 360 с.
33. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. (2009). Методика навчання української мови молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку (у процесі засвоєння словотворчих засобів. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. 194 с.
34. Чередніченко Н.В. (2014). Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ).К.:Слово. 208 с.

Допоміжна

1. Бондар В.І., Ільченко А.М. (2009). Психолого-педагогічні основи розвитку дітей з психофізичними порушеннями в системі М. Монтесорі. Полтава: РВВ ПДАА. 252 с.
2. Ільченко А.М. (2014). Вища освіта і Болонський процес / Авторі-укладачі: А.М. Ільченко, С.В. Шейко. Полтава: РВВ ПДАА. 316 с.
3. Галецька Ю.В. (2019). Формування соціально-побутових навичок у дітей з помірним та тяжким ступенем інтелектуального порушення: монографія. Кам'янець-Подільський:Аксіома. 230 с.
4. Голуб Н.М. (2014). Дидактичний матеріал з корекції та розвитку писемного мовлення учнів молодшого шкільного віку. К.: Слово. 384 с.
5. Діти із затримкою психічного розвитку та їх навчання (1997) / Т.Д.Ілляшенко, Н.А.Бастун, Т.В.Сак. К.: ІЗМН. 128 с.
6. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. (2008). Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами. Суми: ВТД «Університетська книга». 302 с.
7. Скрипник Т.В. (2010). Феноменологія аутизму: Монографія. К.: Фенікс. 368 с.
8. Ткач О.М. Подолання мовленнєвих порушень у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку / О.М. Ткач. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006. 146с.
9. Шульженко Д.І. (2009). Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: Монографія. К.: Слово. 385с.
10. Чередніченко Н.В., Горбачова Д.М. (2016). Формування фонетико-графічної грамотності у молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах корекційного навчання. К.: ДІА. 212 с.

Інформаційні ресурси

1. Веб-сайт Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
2. Журнал «Бюлетень ВАК України» № 9-10, 2011 р., нові вимоги до оформлення дисертацій і авторефератів дисертацій: http://www.library.kpi.ua/system/files/byuleten_vak_ukr_9_10_2011.pdf
3. Урядовий портал – Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-organi-a957>
4. <http://logoclub.com.ua> Логопедичний сайт, на якому зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.
5. <http://www.logopedia.com.ua> Український логопедичний сайт для батьків, які піклуються про мовленнєвий розвиток дитини, для логопедів.
6. <http://logopedija.at.ua> «Логопедична новинка» Любові Чулак. Пропонується різний матеріал для логопедів, корекційних педагогів, батьків. Файли доступні для безкоштовного завантаження для зареєстрованих користувачів! Реєстрація безкоштовна.
7. <http://logopedu.com.ua> Клуб професійних логопедів. Клуб професійних логопедів – це сайт, призначений для ознайомлення логопедів, корекційних педагогів та просто небайдужих батьків з методикою подолання мовленнєвих порушень у дітей. Матеріали запропоновані українською мовою для закладів загальної середньої та дошкільної освіти.
8. <http://innagidkih.ucoz.com> Персональний сайт вчителя-логопеда Інни Жидких. Сайт для тих, кого цікавить логопедія.
9. <http://defectolog.by> Дефектолог. Портал призначений для широкого кола користувачів – вчителів-дефектологів, вихователів, вчителів-логопедів, адміністрації установ освіти, батьків учнів. На сайті Ви зможете познайомитися з нормативними документами, правовим забезпеченням навчального процесу, різними навчальними програмами, діагностичними матеріалами, спеціальною літературою, а також з новинами в системі професійної освіти в Республіці Білорусь.
10. <http://logopedia.by> Логопедія. На сторінках сайту Logopedia.by висвітлено актуальні питання сучасної логопедії і дефектології в

цілому. Тут ви знайдете відповіді на найбільш хвилюючі Вас питання. Сайт розкриває питання дитячої логопедії. Даний сайт може бути корисний для батьків дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, для логопедів і вчителів-дефектологів, а також для студентів.

11. <http://logoped.in.ua> Матеріали з діагностики та корекції порушень мовлення, статті для батьків, описи дидактичних ігор.
12. http://logopedija.at.ua/load/didaktichni_igri/2 Каталог логодидактичних ігор.
13. Журнал «Бюлетень ВАК України» № 9-10, 2011 р., нові вимоги до оформлення дисертацій і авторефератів дисертацій: http://www.library.kpi.ua/system/files/byuleten_vak_ukr_9_10_2011.pdf

ДОДАТКИ

Додаток 1

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець - Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

здобувача _____

(прізвище, ім'я по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Напрямок підготовки _____

Спеціальність _____ курс ____ група _

202____/ 202____ н. р

Здобувач _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу _____

Печатка
підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 __ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи _____

Печатка
Підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 __ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Здобувач _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу _____

Печатка
підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 __ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи _____

Печатка
Підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 __ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

**ВАРІАНТ 1. Картка стану розвитку мовлення дитини
(розробник – Гаврилова Н.С.)**

КАРТКА СТАНУ РОЗВИТКУ ВИМОВИ ЗВУКІВ У ДИТИНИ

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Число, місяць і рік народження _____

Заклад загальної середньої освіти (заклад дошкільної освіти), клас
(група) у якому навчається дитина _____

Особливості вимови звука				Дата обстеження			
Звук	Особливості ізольованої вимови звука	Особливості відображеної вимови звука	Особливості самостійної вимови звука				
А							
О							
У							
И							
Е							
І							
П							
Б							
М							
В							
Ф							
Т							
Т'							
Д							
Д'							
Н							
Н'							
К							
Г							
Г'							
Х							
С							
С'							
З							
З'							
Ц							
Ц'							
ДЗ							
ДЗ'							
Ш							
Ж							
Ч							

ДЖ									
Й									
Л									
Л'									
Р									
Р'									

У таблиці вказати на характер порушення вимови звуків: відсутність звуку; спотворена вимова звуку; заміна у вимові одного звуку іншим, який є в мовленнєвому оточенні дитини; взаємозаміна звуків, подібних за артикуляцією та звучанням. В стовпчику під датою обстеження нижче фіксуємо порушені у вимові звуки знаком мінус (-) і ті, які вимовляються правильно знаком плюс (+).

СХЕМА АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИМОВИ У ДІТЕЙ ЗВУКІВ

НАПРЯМКИ АНАЛІЗУ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ	СПЕЦИФІКА ВИМОВНОГО БОКУ МОВЛЕННЯ ДИТИНИ
Відсутні у вимові звуки	Записати відсутні звуки
Спотворена вимова звуків	Записати спотворені звуки і характер спотворення
Заміна одних звуків мовлення іншими	Записати звуки, які замінюються в мовленні
Взаємозаміни звуків	Записати звуки, які взаємозаміняються в мовленні
Порушена функція мовлення (ізольована, відображена чи самостійна вимова звуків порушена, труднощі при вимові звуків у збігах приголосних)	Записати у яких випадках порушені у вимові звуки вимовляються правильно, а коли залишається ще їх неправильна вимова
Мономорфне порушення звуковимови	Записати порушені у вимові звуки
Поліморфне порушення звуковимови	Записати порушені у вимові звуки
Пропуски звуків при збігах приголосних (помилки при переключенні з вимови одного звука на інший складний за артикуляцією, простий за артикуляцією) Тип порушення звуковимови	Записати порушені варіанти збігів приголосних Артикуляторно-фонетичний, артикуляторно- фонематичний, акустико фонематичний

МОЖЛИВІ ПРИЧИНИ ПОРУШЕННЯ ЗВУКОВИМОВИ (ПРОГНОСТИЧНЕ ПРИПУЩЕННЯ)	
Соціально-психологічні умови виховання дитини	
Порушення будови органів артикуляції	
Порушення діяльності голосових зв'язок	
Порушення артикуляційної моторики	
Порушення дихання	

Порушення фонематичного слуху	
Порушення кінестетичних процесів	
Порушення кінетичного праксису	
Інші причини	

Загальний висновок _____

КАРТКА СТАНУ РОЗВИТКУ У ДИТИНИ БУДОВИ АРТИКУЛЯЦІЙНОГО АПАРАТУ

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Число, місяць і рік народження _____

Заклад загальної середньої освіти (заклад дошкільної освіти), клас
(група) у якому навчається дитина _____

№	Параметри обстеження будови органів артикуляції	Дата обстеження				
1.	Будова губ (підкреслити характерні дитині варіанти):					
	<i>нормальні (тонкі, товсті, великі, маленькі, середні)</i>					
	незрощення верхньої губи (до операції, після операції)					
	асиметричні (правостороння асиметрія, лівостороння асиметрія)					
	діастема верхньої губи					
	відвисла нижня губа					
2.	Будова зубо-щелепної системи (підкреслити характерні дитині варіанти)					
	<i>правильний прикус</i>					
	прогенія (прогнатія)					
	відкритий передній прикус (відкритий боковий прикус)					
	зуби рівні, присутні усі які повинні бути у відповідний віковий період розвитку дитини					
	зуби рідкі, криві, зайві, великі					
	відсутні передні нижні (передні верхні, бокові) зуби ті, які повинні бути у відповідний віковий період розвитку дитини					
	відбувається вікова зміна передніх нижніх (передніх верхніх, бокових) зубів					
3.	Будова язика (підкреслити характерні дитині варіанти):					
	<i>нормальний</i>					
	товстий, масивний					
	короткий					
	довгий					

	вузький					
	широкий					
	з нормальною під'язиковою вуздечкою					
	з короткою під'язиковою вуздечкою					
	з бороздами					
4.	Будова твердого піднебіння (підкреслити характерні для дитини варіанти):					
	<i>нормальне</i>					
	високе, готичне					
	низьке, пласке					
	наявність незрощення (повного, часткового, одностороннього, двостороннього, субмукозного, прооперованого, непрооперованого)					
5.	Будова м'якого піднебіння і язичка (підкреслити характерні дитини варіанти):					
	<i>округлий і м'язистий язичок</i>					
	короткий язичок					
	роздвосний язичок					
	відсутній язичок					
	вузький і довгий язичок					
	<i>нормальне м'яке піднебіння</i>					
	наявність незрощення м'якого піднебіння (повного, часткового, одностороннього, двостороннього, субмукозного, прооперованого, непрооперованого)					

КАРТКА СТАНУ РОЗВИТКУ У ДИТИНИ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ МОТОРИКИ

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Число, місяць і рік народження _____

Заклад загальної середньої освіти (заклад дошкільної освіти), у якому навчається дитина _____

№	Параметри обстеження рухливості органів артикуляції	Дата обстеження				
1.	Рухливість губ (підкреслити характерні для виконання дитиною варіанти):					
	<i>правильне виконання рухів губами вперед</i>					
	не витягує губи вперед і при довільному і при недовільному виконанні вправ					
	не витягує губи вперед при довільному виконанні вправи, а на недовільному рівні - позицію відтворює					
	витягує губи вперед повільно і недостатньо сильно					
	губи у позиції трубочка втримує достатньо довго					
	губи у позиції трубочка втримує недостатньо довго					
	<i>розтягує губи у позицію посмішка активно і правильно</i>					

	не розтягує губи і при довільному і при недовільному виконанні вправи					
	не розтягує губи при довільному виконанні вправи, а на недовільному рівні - позицію відтворює					
	розтягування губ повільне і недостатньо сильне					
	утворює позицію посмішка лише на пасивному рівні					
	<i>розслабляє нижню губу, відтягує її вниз і чітко утворює позицію оскал</i>					
	утворює позицію оскал слабку і недостатньо чітку					
	в процесі утворення позиції оскал спостерігається легке її тремтіння					
	замість позиції оскал утворює позицію посмішка					
	утворює позицію оскал лише на недовільному рівні					
	утворює позицію оскал лише на пасивному рівні					
	<i>переключення з позиції посмішка у позицію трубочка правильне</i>					
	не переходить з позиції посмішка у позицію трубочка					
	в процесі переключення з однієї позиції на іншу веде пошук губами правильного варіанту виконання завдання					
	в процесі виконання вправ спостерігається тремтіння, посмикування губ					
	переходить з однієї позиції на іншу недостатньо плавно					
2.	Рухливість нижньої щелепи (підкреслити характерні для виконання дитиною варіанти):					
	<i>рухи нижньої щелепи активні, сильні</i>					
	рухи нижньої щелепи слабкі, недостатньо активні					
	рухи нижньою щелепою не виконуються					
	<i>нижня щелепа рухається прямо знизу вверх і зверху вниз</i>					
	нижня щелепа в процесі виконання рухів викривляється					
	<i>достатньо тривале втримування зімкнених зубів і без зайвого напруження</i>					
	в процесі тривалого втримування зубів зімкненими зростає загальне напруження (що виражається у витягуванні шії вперед, напруженні м'язів, стисканні кулаків тощо)					
	не достатньо тривале втримування зубів зімкненими					
	зуби зімкненими не втримує					
3.	Рухливість язика (підкреслити характерні для виконання дитиною варіанти):					
	<i>втримування висунотого з ротової порожнини язика на нижній губі тривале</i>					
	втримування висунотого з ротової порожнини язика на нижній губі недостатньо тривале					
	не витягує язик з ротової порожнини					
	<i>утворює широку позицію язика з округлим невираженим його кінчиком</i>					
	язик вузький напружений					
	кінчик язика тупий (гострий, напружено загнутий вверх (вниз))					
	кінчик язика відхиляється в один бік					
	кінчик язика тремтить (посмикується, повільно викривляється)					
	язик широкий, млявий					
	<i>під час виконання рухів язиком вперед його корінь і спинка опущена і займає низьку позицію у ротовій порожнині</i>					

	під час виконання рухів язиком вперед його корінь і спинка дещо підняті і займають занадто високу позицію у ротовій порожнині					
	<i>корінь язика високо піднімається у ротовій порожнині</i>					
	корінь язика слабо піднімається у ротовій порожнині					
	не піднімає корінь язика при довільному виконанні вправ, проте недовільно корінь язика піднімається ввєрх					
	не піднімає корінь язика ввєрх					
	<i>кінчик язика високо піднімається у ротовій порожнині при широко відкритому роті</i>					
	<i>кінчик язика у верхній позиції втримує досить тривало</i>					
	кінчик язика слабко піднімає у ротовій порожнині					
	кінчик язика недостатньо довго втримує ввєрху					
	не піднімає кінчик язика при довільному виконанні вправ, проте недовільно він піднімається ввєрх					
	не піднімає кінчик язика ввєрх					
	рухи кінчиком язика недостатньо точні					
4.	Рухливість м'якого піднебіння і язичка (підкреслити характерні для виконання дитиною варіанти):					
	<i>рухи активні у напрямку до задньої стінки ротоглотки</i>					
	рухи у напрямку вперед від задньої стінки ротоглотки					
	рухи в один бік (вправо, вліво)					
	слабкі					
	відсутні					

КАРТКА СТАНУ РОЗВИТКУ У ДИТИНИ ДИХАННЯ

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Число, місяць і рік народження _____

Заклад загальної середньої освіти (заклад дошкільної освіти), у якому навчається дитина _____

№	Параметри обстеження дихання	Дата обстеження				
1.	Фізіологічне дихання (підкреслити характерні для дитини варіанти):					
	<i>поверхнєве</i>					
	глибоке					
	<i>ритмічне</i>					
	неритмічне					
	шумне					
	грудне					
	брюшне					
	<i>діафрагмальне</i>					
2.	Мовленнєвий вдих (підкреслити характерні для дитини варіанти):					
	<i>глибокий</i>					
	поверхнєвий					

	середній					
	носовий					
	ротовий					
3.	Мовленнєвий видих (підкреслити характерні для дитини варіанти):					
	<i>диференційований</i>					
	недиференційований					
	<i>плавний</i>					
	не ритмічний					
	<i>довгий</i>					
	короткий					
	<i>сильний</i>					
	слабкий					

Результати особливостей виконання дітьми артикуляційних та дихальних вправ фіксуються у мовленнєвій картці, зразок якої представлено вище.

Курсивом у карточці позначені параметри, які відображають стан сформованості органу чи функції в нормі. Якщо при дослідженні ми визначаємо, що орган чи функція розвинені в нормі, напроти параметру написаного курсивом виставляємо оцінку 0.

Параметри не виділені ні жирним шрифтом ні курсивом відображають специфіку порушення функції чи органу. Якщо у дитини виявлено такі порушення напроти відповідного параметра ставиться оцінка в балах (1 бал).

Якщо параметр написаний жирним шрифтом напроти нього виставляється підсумкова оцінка в балах, яка визначається за результатом сумування загальної кількості балів, що входять у групу параметрів, об'єднаних одним номером (в загальному таких номерів параметрів 12).

За результатами виконання усіх завдань можна визначити загальну підсумкову оцінку у балах. Для цього необхідно усі оцінки підсумувати. В загальному, підсумкова оцінка визначає рівень недорозвитку артикуляційної моторики та дихання у дитини. Але параметри можна розглянути окремо, відносно до кожного із визначених груп. За результатами виконання дитиною завдань можна скласти графіки, які характеризуватимуть особливості розвитку моторики окремих органів артикуляції, а також особливості розвитку фізіологічного та мовленнєвого дихання у дитини.

СХЕМА АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ МОТОРИКИ І МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ

Параметри оцінки якості виконання завдань	Підсумковий аналіз специфіки артикуляційної моторики і мовленнєвого дихання
Позиція губ «посмішка»	
Позиція губ «оскал»	
Позиція губ «трубочка»	
Переключення з позиції губами «посмішка» на позицію «трубочка»	
Відкривання і закривання рота	
Втримування нижньої щелепи при щільно зімкнених зубах	
Язик у позиції «лопата»	
Язик у позиції «гірка»	
Язик у позиції «голочка»	
Втримування широкого кінчика язика піднятого до верхніх передніх зубів	
Втримування язичка у позиції вверху при виконанні дії у напрямку назад	
Вдох через ніс	
Видих через рот	
Видих через рот	

КАРТКА СТАНУ РОЗВИТКУ У ДИТИНИ КІНЕТИЧНОГО ТА КІНЕСТЕТИЧНОГО ПРАКСИСУ

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Число, місяць і рік народження _____

Заклад освіти (дошкільний заклад), клас (група) у якому навчається дитина _____

№	Параметри обстеження кінетичного та кінестетичного праксису	Дата обстеження				
1а.	Відтворення статичних позицій пальцями правої руки з опорою на кінестетичне відчуття (на підставі виконання першого тесту)					
	<i>Правильне відтворення першої позиції пальцями рук відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Отримання допомоги (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи пальців рук, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	З'єднання між собою інших пальців					

	Випрямлення і відведення мізинця, безіменного та середнього пальців тоді коли їх потрібно тримати разом					
	Випрямлення і розведення усіх пальців руки					
	Стискання усіх пальців в кулак					
	Випрямлення усіх пальців.					
	<i>Правильне відтворення другої позиції пальцями рук відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи пальців рук, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	З'єднання між собою інших пальців					
	Випрямлення пальців (великого, безіменного і мізинця), тоді, коли їх потрібно тримати зігнутими					
	Тримання пальців (вказівного і середнього) зігнутими тоді, коли їх потрібно тримати випрямленими					
	Стискання усіх пальців в кулак					
	<i>Правильне відтворення третьої позиції пальцями рук відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи пальців рук, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	З'єднання між собою інших пальців					
	Випрямлення пальців (великого, середнього і безіменного), тоді, коли їх потрібно тримати зігнутими					
	Тримання пальців (вказівного і мізинця) зігнутими тоді, коли їх потрібно тримати випрямленими					
	Стискання усіх пальців в кулак					
16.	Відтворення статичних позицій пальцями правої руки з опорою на кінестетичне відчуття (на підставі виконання першого тесту)					
	<i>Правильне відтворення першої позиції пальцями рук відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Отримання допомоги (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи пальців рук, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	З'єднання між собою інших пальців					
	Випрямлення пальців (мізинець, безіменний та середній) тоді коли їх потрібно тримати разом					
	Випрямлення і розведення усіх пальців руки					
	Стискання усіх пальців в кулак					
	Випрямлення усіх пальців.					
	<i>Правильне відтворення другої позиції пальцями рук відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи пальців рук, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	З'єднання між собою інших пальців					
	Випрямлення пальців (великого, безіменного і мізинця), тоді, коли їх потрібно тримати зігнутими					
	Тримання пальців (вказівного і середнього) зігнутими тоді, коли їх потрібно тримати випрямленими					

	Стискання усіх пальців в кулак					
	<i>Правильне відтворення третьої позиції пальцями рук відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи пальців рук, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	З'єднання між собою інших пальців					
	Випрямлення пальців (великого, середнього і безіменного), тоді, коли їх потрібно тримати зігнутими					
	Тримання пальців (вказівного і мізинця) зігнутими тоді, коли їх потрібно тримати випрямленими					
	Стискання усіх пальців в кулак					
2.	Відтворення статичних позицій язиком та руками з опорою на кінестетичне відчуття (на підставі виконання другого тесту)					
	<i>Правильне відтворення позиції «посмішка» губами відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Отримання допомоги (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи губами, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	Недостатньо тривале втримування губ у позиції «посмішка»					
	Недостатньо сильне розтягування кутиків губ.					
	Позиція не утворена і спроб утворити її немає					
	<i>Правильне відтворення позиції «оскал» губами відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи губами, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	Недостатньо тривале втримування губ у позиції «оскал»					
	Недостатньо сильне опускання нижньої губи					
	Позиція не утворена і спроб утворити її немає					
	<i>Правильне відтворення позиції «трубочка» губами відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи губами, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	Недостатньо тривале втримування губ у позиції «трубочка»					
	Додаткові рухи при виконанні позиції «трубочка» у вигляді витягування вперед паралельно з губами язика					
	Недостатньо сильне витягування губ вперед					
	Позиція не утворена і спроб утворити її немає					
	<i>Правильне відтворення позиції «лопата» язиком відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи язиком, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	Недостатньо тривале втримування язика у позиції «лопата»					
	Недостатньо сильне витягування язика					
	Замість позиції «лопата», язик утворює позицію чашечка					
	Позиція не утворена і спроб утворити її немає					

	<i>Правильне відтворення позиції «чашечка» язиком відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи язиком, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	Недостатньо тривале втримування язика у позиції «чашечка»					
	Замість утворення позиції «чашечка» язик утворює позицію «лопата»					
	Піднімається тільки кінчик язика, а бокові краї язика залишаються не піднятими					
	Позиція не утворена і спроб утворити її немає					
	<i>Правильне відтворення позиції «голочка» язиком відразу ж після першої демонстрації</i>					
	Дитина отримує допомогу (до трьох разів)					
	Хаотичні рухи язиком, що відображають пошук дитиною правильної позиції					
	Недостатньо тривале втримування язика у позиції «голочка»					
	Недостатнє витягування язика вперед					
	Замість того, щоб сформувати вузький гострий кінчик язика він залишається широким, або перетворюється у трубочку					
	Позиція не утворена і спроб утворити її немає					
3.	Виконання динамічного переключення з однієї позиції на іншу з опорою на візуальний зразок кистю правої руки					
	<i>Правильне виконання серії рухів три рази підряд, після першої демонстрації зразка, у середньому темпі, з плавним переключенням з однієї позиції на іншу</i>					
	Отримання допомоги (до трьох разів)					
	Паузи між окремими рухами					
	Повільний темп виконання завдання					
	Зміна послідовності виконуваних рухів					
	Застрявання на окремих рухах у вигляді стереотипного повторення окремої позиції					
	Виконання динамічного переключення з однієї позиції на іншу з опорою на візуальний зразок кистю лівої руки					
	<i>Правильне виконання серії рухів три рази підряд, після першої демонстрації зразка, у середньому темпі, з плавним переключенням з однієї позиції на іншу</i>					
	Отримання допомоги (до трьох разів)					
	Паузи між окремими рухами					
	Повільний темп виконання завдання					
	Зміна послідовності виконуваних рухів					
	Застрявання на окремих рухах у вигляді стереотипного повторення окремої позиції					
4.	Виконання динамічного переключення з однієї позиції на іншу з опорою на візуальний зразок губами та язиком					
	<i>Правильне виконання серії рухів (посмішка – трубочка) три рази підряд, після першої демонстрації зразка, у середньому темпі, з плавним переключенням з однієї позиції на іншу</i>					
	Отримання допомоги (до трьох разів)					
	Паузи між окремими рухами					
	Дуже повільний, або дуже швидкий темп виконання завдання					

Відсутність переключення з однієї позиції на іншу					
<i>Правильне виконання серії рухів (гострим кінчиком язика доторкнутися до правого кутика губи, а потім до лівого кутика губи) три рази підряд, після першої демонстрації зразка, у середньому темпі, з плавним переключенням з однієї позиції на іншу</i>					
Отримання допомоги (до трьох разів)					
Паузи між окремими рухами					
Дуже повільний, або дуже швидкий темп виконання завдання					
Відсутність переключення з однієї позиції на іншу					
<i>Правильне виконання серії рухів (широкий язик опустити на нижню губу, а потім підняти і покласти на верхню губу) три рази підряд, після першої демонстрації зразка, у середньому темпі, з плавним переключенням з однієї позиції на іншу</i>					
Отримання допомоги (до трьох разів)					
Паузи між окремими рухами					
Дуже повільний, або дуже швидкий темп виконання завдання					
Відсутність переключення з однієї позиції на іншу					

КАРТКА СТАНУ РОЗВИТКУ У ДИТИНИ ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Число, місяць і рік народження _____

Заклад освіти (дошкільний навчальний заклад), клас (група) у якому навчається дитина _____

№	Параметри обстеження фонематичних процесів	Дата обстеження				
1.	Слухо-моторні координації					
	<i>Дитина правильно виконує першу серію ударів</i>					
	Дитина відтворює більшу кількість ударів ніж було запропоновано					
	Дитина відтворює меншу кількість ударів ніж було запропоновано					
	Дитина відтворює удари неритмічно					
	<i>Дитина правильно виконує другу серію ударів</i>					
	Дитина відтворює більшу кількість ударів ніж було запропоновано					
	Дитина відтворює меншу кількість ударів ніж було запропоновано					
	Дитина відтворює удари неритмічно					
	<i>Дитина правильно виконує третю серію ударів</i>					
	Дитина відтворює більшу кількість ударів у кожній пачці ніж було запропоновано					
	Дитина відтворює меншу кількість ударів у кожній пачці ніж було запропоновано					
	Дитина між ударами не витримує пауз					
	Дитина відтворює невідповідну загальну кількість ударів (забагато, або замало)					

	<i>Дитина правильно виконує четверту серію ударів</i>					
	Дитина відтворює більшу кількість ударів у кожній пачці ніж було запропоновано					
	Дитина відтворює меншу кількість ударів у кожній пачці ніж було запропоновано					
	Дитина між ударами не витримує пауз					
	Дитина відтворює невідповідну загальну кількість ударів (забагато, або замало)					
	<i>Дитина правильно виконує п'яту серію ударів</i>					
	Дитина відтворює невідповідну загальну кількість ударів (забагато, або замало)					
	Дитина не виділяє акцентовані ритми					
2.	Фонематичне сприймання					
	<i>Точне відтворення складів, які різняться глухістю - дзвінкістю</i>					
	Оглушення дзвінких звуків					
	Одзвінчення глухих звуків					
	<i>Точне відтворення складів, які різняться твердістю - м'якістю</i>					
	Пом'якшена вимови твердих звуків					
	Тверда вимова м'яких звуків					
	<i>Точне відтворення складів, що різняться носовими і ротовими звуками</i>					
	Заміна ротових звуків носовими					
	Заміна носових звуків ротовими					
	<i>Точне відтворення складів, що різняться звуками різними за способом творення</i>					
	Заміна щілинних на зімкнено-щілинні (чи навпаки)					
	Заміна зімкненого щілинним (чи навпаки)					
	Заміна вібранта Р на боковий Л (чи навпаки)					
	<i>Точне відтворення складів, що різняться звуками різними за місцем утворення</i>					
	Заміна верхньоязикових звуків нижньоязиковими (чи навпаки)					
	Заміна передньоязикових задньоязиковими (чи навпаки)					
	Губно-губних передньоязиковими чи задньоязиковими (чи навпаки)					
3.	Контроль за мовленням					
	<i>Правильне розуміння фраз і точне їх відтворення зі зміною окремих слів відповідною до смислу сказаного</i>					
4.	Фонематичний аналіз					

	<i>Правильне виділення першого голосного звуку у слові</i>					
	Виділення замість голосного звуку, першого складу у слові, або комплексу звуків якими починається слово					
	Замість того, щоб назвати звук дитина називає ціле слово					
	Називання будь яких звуків з тих, які є в слові тільки не того, яким починається слово					
	Називання будь яких звуків навіть тих яких в слові немає, вгадування потрібного звуку					
	<i>Правильне виділення першого приголосного звуку у слові при збігові приголосних</i>					
	Виділення замість приголосного звуку, першого складу у слові, або комплексу звуків якими починається слово					
	Замість того, щоб назвати звук дитина називає ціле слово					
	Називання будь яких звуків з тих, які є в слові тільки не того, яким починається слово					
	Називання будь яких звуків навіть тих яких в слові немає, вгадування потрібного звуку					
	<i>Правильне виділення першого приголосного звуку у прямому відкритому складі при збігові приголосних</i>					
	Виділення замість приголосного звуку, першого складу у слові, або комплексу звуків якими починається слово					
	Замість того, щоб назвати звук дитина називає ціле слово					
	Називання будь яких звуків з тих, які є в слові тільки не того, яким починається слово					
	Називання будь яких звуків навіть тих яких в слові немає, вгадування потрібного звуку					
	<i>Правильне виділення останнього приголосного звуку у слові</i>					
	Виділення замість приголосного звуку, комплексу звуків					
	Замість того, щоб назвати звук дитина називає ціле слово					
	Називання будь яких звуків з тих, які є в слові тільки не того, яким закінчується слово					
	Називання будь яких звуків навіть тих яких в слові немає, вгадування потрібного звуку					
	<i>Правильне виділення приголосного звуку усередині слові</i>					
	Виділення замість приголосного звуку комплексу звуків					
	Замість того, щоб назвати звук дитина називає ціле слово					
	Називання будь яких звуків з тих, які є в слові тільки не того, який в середині слова					
	Називання будь яких звуків навіть тих яких в слові немає, вгадування потрібного звуку					
	<i>Правильне послідовне виділення кожного звуку у слові</i>					
	Пропуски голосних звуків в процесі проведення звукового аналізу слова					
	Пропуски приголосних звуків в процесі проведення аналізу слова					
	Перестановка звуків при проведенні аналізу слова					
5.	Слухова пам'ять.					
	Дитина аналізує слова втримуючи їх у пам'яті після першого його називання					

СХЕМА НАПИСАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДИТИНУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

1. Загальні відомості

- ініціали, дата народження; особливості розвитку дитини в сім'ї; (для школяра – чи відвідував заклад дошкільної освіти; для дошкільника – з якого часу перебуває в закладі дошкільної освіти).

2. Особливості пізнавальної сфери:

- уваги, пам'яті, сприймання, мислення; особливості мовлення (з вказівкою мовленнєвого діагнозу).

3. Особливості поведінкової сфери:

- знання і дотримання правил і норм поведінки; рівень загальної культури поведінки; відхилення у поведінці, їхні вірогідні причини тощо.

4. Особливості емоційно-вольової сфери:

- переважання емоційного стану; фактори, які впливають на емоційну сферу; стан довільності.

5. Характеристика особистісної сфери:

- моральні якості; самооцінка; взаємини з однолітками та дорослими; інтереси; переважаючі мотиви тощо.

6. Характеристика діяльнісної сфери:

- доступність різних видів діяльності (відповідно до віку), схильності, вподобання; якість виконання; виконання громадських обов'язків, тощо.

7. Рівень знань, умінь, навичок:

- загальна обізнаність; освітні знання (відповідно до Програм навчання); наявність соціально-значимих умінь та навичок.

8. Ставлення до навчальних видів діяльності, доручень; старанність.

Особливості складання логопедичної характеристики та формування логопедичного висновку

Характеристика може складатися як на вимогу батьків або педагогічного колективу, так і під час підготовки до планового чи позапланового засідання психолого-медико-педагогічного консилиуму освітнього закладу, як один з етапів підготовки документації на засідання інклюзивно-ресурсного центру для обґрунтування потреби у наданні корекційної допомоги дитині в умовах інклюзивного навчання в загальноосвітніх закладах дошкільної освіти або закладах загальної

середньої освіти, для зарахування дитини до спеціалізованих закладів освіти, в яких навчаються діти з мовленнєвими порушеннями.

Оцінка мовленнєвого розвитку проводиться за такими діагностичними критеріями:

1. Спадкові, нервово-психічні, соматичні, хронічні захворювання у батьків: (обов'язково вказується, чи інформація отримана виключно зі слів батьків, чи після вивчення медичних висновків), або таких даних взагалі не існує. Наприклад: спадковість обтяжена нервово-психічними захворюваннями (конкретизувати якими) – неврози, психози, логоневроз тощо; спадковість, обтяжена хронічними захворюваннями (конкретизувати) – серцево-судинні, ендокринні, обмінні та інші захворювання; спадковість, обтяжена соматичними захворюваннями (конкретизувати) – наявність алкоголізму чи наркотичної залежності в батьків; характерологічні особливості матері і батька.

2. Мовленнєве середовище: сприятливе, прискорений темп мовлення у батьків або рідних; затримка мовленнєвого розвитку у батьків; заїкання у батьків, сестер, братів, контакт з рідними чи іншими особами, які заїкаються або особами з іншими мовленнєвими порушеннями; порушення звуковимови у батьків або рідних, наявність двомовності у сім'ї з вказівкою, яка мова переважає під час спілкування.

3. Характер протікання вагітності: від якої за рахунком вагітності дитина, результат попередньої (-іх) вагітності (-ей), токсикоз (1-ої, 2-ої половини вагітності); хронічні захворювання матері (захворювання нирок, печінки, серцево-судинні, ендокринні тощо); простудні та інфекційні захворювання (1-ої, 2-ої половини вагітності), психічні та фізичні травми матері (у 1-й, 2-й половині вагітності): падіння, удари, струси, психози та ін.; застосування медикаментозних засобів (антибіотики, гормональні препарати та їх синтетичні аналоги, жарознижуючі, седативні засоби, протисудомні, антипаразитарні); вплив хімічних речовин, що широко застосовуються в промисловості та побуті (бензин, формальдегід, феноли, кислоти, отрутохімікати тощо); підвищений фон радіаційного випромінювання; вживання алкоголю, нікотину, наркотиків тощо.

4. Характер протікання пологів: нормальні, швидкі, стрімкі, зтяжні (зневоднені), дострокові, термінові; недоношеність плоду, слабкість родової діяльності матері, застосування засобів допомоги при пологах (механічна, хімічна, електростимуляція, накладення щипців, кесарів розтин); травми під час пологів (переломи, крововиливи, черепно-мозкові травми, родові пухлини); наявність асфіксії (біла, синя), реус-фактор (негативний, сумісність, несумісність реус-фактора матері та дитини); вага і зріст дитини при народженні.

5. Коли закричала дитина: відразу, не відразу, характер крику – слабкий, монотонний, не модульований, гучний, модульований.

6. Ранній постнатальний період: характер грудного вигодовування (коли принесли годувати, відмова від грудей, активне смоктання, труднощі утримання соска, засипання під час годування, швидко наступала стомлюваність, часті зригування молока чи сумішей, до якого часу здійснювалося грудне вигодовування, подальше вигодовування (змішане, штучне); характер “життєвого» ритму” дитини (особливості сну, неспання); без особливостей, надмірне рухове занепокоєння, відзначаємо тривалість і глибину сну, порушення засинання і пробудження, постійний і безпричинний плач, стійке порушення сну.

Для вивчення анамнестичних даних проводимо анкетування батьків.

7. Ранній психомоторний розвиток: з якого часу дитина утримує голівку, сидить, стоїть, ходить, час появи перших зубів і їх кількість до року.

8 Нервово-психічний, соматичний стан, стан слуху і зору дитини (відповідно до даних медичної карти відзначити відхилення від типового розвитку).

9 Характер раннього мовленнєвого розвитку дитини: час появи гуління (в типовому розвитку – з 3 міс); час появи белькотіння (в типовому розвитку – з 6 міс); характер лепету (активний, різноманіття звукових комплексів, бідність звукових комплексів, назалізованість голосних); перші слова (в типовому розвитку – близько року); перші фрази (в типовому розвитку – від 1,5 до 2 років); характер перших слів і фраз (наявність порушень складової структури, аграматизми, неправильна звуковимова).

Важливим є дослідження не мовленнєвих психічних функцій. Тут доцільно вказати такі загальні дані, отримані в процесі обстеження:

10. Контактність дитини: легко вступає в контакт, ініціативна або пасивна у спілкуванні, спілкування нестійке, вибіркоче спілкування, вибіркочий негативізм.

11. Характер ігрової діяльності: для дітей від 2 до 4 років – маніпулятивна, предметна, процесуальна, з елементом задуму, сюжетна, рольова.

Нормативні показники: маніпуляція з предметами – до 2 років; процесуальні ігрові дії – з 2-х років (одягає і роздягає ляльку, возить машину); процесуальна гра з елементами задуму – від 2-3 років (катає ляльку; навантажує машину кубиками); сюжетна гра – до 3 років.

Аналіз рівня розвитку гри: використання іграшок (адекватне, неадекватне, неспецифічні маніпуляції з іграшками; предмети-замінники, улюблені іграшки, не використовує); задум ігор (з допомогою дорослого, самостійно, з мовленнєвим супроводом); характер задуму (різноманітний, одноманітний); характер ігрових дій з іграшками (різноманітні, одноманітні, мовленнєвий супровід діяльності); взаємодія в грі (вступає, не вступає; характер мовних реакцій в ході взаємодії); тривалість взаємодії (короткочасна, тривала).

12. Індивідуальні особливості дитини. Особливості емоційно-вольової сфери (фон настрою – типовий, знижений, стійкий афективний, ейфорійний, депресивний, що контрастує, безпричинний сміх, крик, плач. Емоційна лабільність, зниження вольової активності, підвищена емоційна збудливість, дратівливість, млявість, загальмованість; домінуючий настрій на заняттях (у побуті): життєрадісний, пригнічений, без особливостей; настрій стійкий (різкі коливання настрою протягом дня)); особистісно-характерологічні особливості (без помітних відхилень, спокійний, неспокійний, легко вступає в контакт з усіма; конфліктний, проявляє негативізм, невмотивовану упертість, дратівливість, схильність до афектів; агресивність, сором'язливість, вразливість, замкнутість, прагнення до самотності); деякі типологічні особливості (активний, рухливий (інертний), повільний, спокійний, урівноважений, збудливий, неурівноважений; швидкість реакції на словесні подразники (завдання, інструкції, прохання тощо): швидка, уповільнена, потрібно неодноразове підкріплення).

13. Особливості розвитку уваги: обсяг, стійкість, розподіл, розумова працездатність, переключення.

Підвищене відволікання (порушення концентрації уваги); генералізація уваги (залежність уваги від зовнішніх подразників); застрягання уваги (порушення переключення), слабка здатність переходити з одного об'єкта на інший, обмежений обсяг уваги (нездатність сприймати в даний момент потрібний обсяг інформації). Відзначаємо, що увага стійка (нестійка); погляд фіксує (не фіксує); переключення з одного об'єкта на інший легко (уповільнено, швидко, з труднощами, наявне застрягання); з явищами генералізації; загальний рівень розвитку довільної уваги (відповідає віку; низький, не сформований), слабка концентрація уваги, загальний рівень довільної уваги (відповідає віку, низький, довільність уваги не сформована).

14. Особливості протікання мислинневих процесів: пізнавальної активності – високий, знижений, низький, потребує розвитку; сформованість розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, порівняння, причинно-наслідкові зв'язки, абстрагування)

– сформовані, недостатньо сформовані, труднощі у формуванні, вимагають корекції); переважання форми мислинневої діяльності – наочно-дійове мислення, наочно-образне, логічне, словесно-логічне.

15. Особливості пам'яті: запам'ятовування довільне, мимовільне, швидке запам'ятовування, повільне, з прикладанням зусиль, зниження обсягу пам'яті; тривалість запам'ятовування – швидке забування, труднощі в запам'ятовуванні (нових слів, словосполучень, синтаксичних конструкцій, текстового матеріалу); нетривале збереження; неточне відтворення (точне).

16. Працездатність на заняттях: швидко чи повільно включається в роботу, переключення з одного виду роботи на інший (легко чи важко); зосереджується чи часто відволікається, темп роботи (завдання виконує швидко, в середньому темпі, повільно); причини уповільненого темпу роботи (обмірковування, ретельність виконання, зниження психічної активності. млявість, загальмованість, відволікається та ін.); продуктивність роботи (висока продуктивність чи швидка стомлюваність), в чому проявляється стомлюваність (уповільнення темпу, погіршення якості, повне припинення роботи); суб'єктивні та об'єктивні ознаки стомлюваності (скарги на втому, погане самопочуття, млявість, сонливість, відволікання на інші подразники та інше); коли відзначається спад працездатності (середина заняття, кінець заняття).

Стосовно стану розвитку моторики вказуються такі загальні дані, отримані в процесі обстеження.

17. Стан довільної мимічної моторики: відзначаються особливості природної миміки: миміка жива, виразна, що відображає емоційний стан дитини, миміка невиразна, обличчя гіпомімічне, “маскоподібне”, відмічається неврологічна симптоматика в лицьовій мускулатурі.

Досліджуємо: здатність до утримання мимічної пози, здатність до перемикання (з одного руху на інший), рівномірність роботи м'язів, обсяг рухів, тонус м'язів (під час руху і при утриманні пози); темп руху, точність руху, диференціація руху, рухові заміни; синкінезії. Відзначаємо стан тонусу лицьової мускулатури (спастичність, гіпотонія, дистонія, типовий розвиток; гіпомімія (недостатність мимічної моторики), згладженість носогубних складок; оральні синкінезії, асиметрія обличчя, гіперкінези обличчя; збереження функції.

18. Стани артикуляційної моторики: відзначаються особливості артикуляції: артикуляція чітка, рухи активні, точні, диференційовані, відтворюються в повному обсязі; артикуляція “змазана”, нечітка, страждає диференціація і точність рухів, які відтворюються не в повному обсязі, відзначається зниження амплітуди рухів артикуляційних органів, а також слабовираженна неврологічна

симптоматика; артикуляція грубо порушена, обсяг і амплітуда рухів артикуляційних органів значно обмежена, відзначається досить виражена неврологічна симптоматика в артикуляційних органах. Відзначаємо здатність до утримання артикуляційної пози; здатність до переключення (з одного руху на інший), рівномірність роботи м'язів, обсяг рухів, тонус м'язів (під час рухів і при утриманні пози); темп руху, точність руху, диференціацію рухів, рухові заміни; синкінезії. Відзначаємо збереженість функції; стан тонусу м'язів органів артикуляції (типовий розвиток, дистонія, гіпотонія, спастичність); рухливість артикуляційних органів типовий розвиток, недостатня, значно обмежена); наявність проявів неврологічних синдромів в артикуляційній моториці (відсутній, спастичний парез, тонічні порушення у діяльності мовленнєвих органів, тип ригідності, гіперкінези, атаксія, апраксія); стан глоткового і піднебінного рефлексів (типовий розвиток, підвищений, знижений), наявність чи відсутність патологічних рефлексів орального автоматизму (гіперсалівація, слиновиділення в нормі, посилюється при певних умовах; постійна):

- рухливість нижньої щелепи (строго обмежена; недостатня – обсяг артикуляційних рухів неповний, амплітуда рухів знижена; нормальна), відзначається наявність зміщення нижньої щелепи в стані спокою, при закритому роті і зімкнутих щелепах, при широко відкритому роті під час руху);

- рух і тонус м'язів язика (спастичність, гіпотонія, дистонія, типовий розвиток), рухливості (строго обмежена; недостатня – обсяг артикуляційних рухів неповний, амплітуда рухів знижена; нормальна), відзначається наявність гіперкінезів, тремору, дивіації (відхилення в бік) язика;

- тонус м'якого піднебіння (спастичність, гіпотонія, дистонія, типовий розвиток) і рухливості (строго обмежена, недостатня, типовий розвиток), відзначається наявність відхилення всього м'якого піднебіння або його язичка в бік, відсутність або недостатнє змикання м'якого піднебіння із задньою стінкою глотки.

19. Стан розвитку загальної довільної моторики: обсяг рухів (повний, неповний); точність виконання (неточні, точні); самостійність виконання рухів (повна, неповна, зі сторонньою допомогою); координація рухів (типовий розвиток, не координованість, відсутня); темп виконання рухів (типовий розвиток, швидкий, повільний); активність (типовий розвиток, загальмованість, рухове збудження, підвищена рухова активність, розторможеність); якість рухів (моторна напруженість, скутість); переключення (низьке, застрягання, переключення з наявністю зайвих рухами (супутніх). Відзначаємо

особливості загальної довільної моторики: нав'язливі рухи (персеверації – стереотипне повторення дій); моторна незграбність; погане орієнтування, наявність зайвих рухів; застрягання; зісковзування.

Статична координація – позу утримує добре (ледь утримує, балансує, розгойдується, шукає опору); пробу на статичну координацію виконує з 2-го разу (3 спроби). Динамічна координація – пробу виконує з першої спроби або без неї; переключення рухів низьке, відзначаються синкінезії (рухи рукою супроводжуються рухами м'язів обличчя); рухова пам'ять задовільна; відзначені ознаки ліворукості, орієнтування в просторі слабке (достатнє).

20. Стан дрібної моторики: визначається кінетична і кінестетична основа рухів (збереження функцій; недостатність розвитку дрібної моторики; моторна обмеженість).

Досліджується: обсяг, координацію, точність, темп, синхронність рухів правої та лівої руки, переключення від одного руху до іншого, активність.

Висновки: обсяг рухів (повний, неповний), координація (типовий розвиток, не координованість), наявність синкінезій в скелетній, м'язовій, артикуляційній мускулатурі, темп (повільний, швидкий, типовий розвиток), переключення від одного руху на інший (низьке, недостатнє, типове), активність (типовий розвиток, рухове збудження, загальмованість), персеверації (повторення) при виснаженні: виражені персеверації (застрягання на окремих позах); дизавтоматизація рухів при виснаженні.

21. Ведуча рука: віддає перевагу правій чи лівій руці під час графічної (зображувальної) діяльності і на побутовому рівні, дитина – амбідекстр (однаково добре володіє і правою, і лівою рукою в побутових і графічних діях). Можливі варіанти: яскраво виражений побутовий лівша, але графічний амбідекстр; яскраво виражений побутовий правша, але графічний амбідекстр і т.п.

22. Під час характеристики анатомічної будови органів артикуляції відзначається наявність порушень у будові:

– прикусу: оклюзія, тобто особливості співвідношення і змикання верхньої та нижньої щелеп; прямий, глибокий, передньовідкритий, бічний відкритий односторонній або двосторонній, перехресний, прогенія, прогнатія;

– щелеп: особливості розміру і форми, наявність звуження і розширення верхньої та нижньої щелепи, наявність або відсутність зміщення нижньої щелепи у стані спокою або під час виконання рухів, напрямок зміщення: вперед, назад, убік – лівостороннє або правостороннє зміщення;

– зубів: особливості будови, форми, розміру та місця розташування зубів в зубних рядах, при цьому відзначається їх нахил і поворот навколо своєї осі: наприклад, подвійний ряд зубів; рідкі, дуже дрібні зуби – макрогнатія; неправильна форма і розташування зубів, зуби поза зубною дугою; відсутність зубів у відповідності з віковою нормою – адентія, діастеми, трети тощо;

– язика: нормальна будова і розміри язика, складчастий, роздвоєний кінчик, макроглосія, мікроглосія;

– під'язикова вуздечка: нормальна довжина і будова вуздечки, коротка, укорочена, товста, потовщена під'язикова зв'язка, наявність післяопераційного вузла;

– твердого піднебіння: типове, куполоподібне, високе, "готичне"; низьке, плоске, наявність розщелин та їх характер: наскрізна, одностороння, двостороння, повна, неповна, субмукозна;

– м'яке піднебіння: нормальне або вкорочене; відсутність, вкорочення, роздвоєння маленького язичка, рубцеві зміни м'якого піднебіння та бокових стінок глотки, наявність післяопераційних щілин; зрощення м'якого піднебіння з дужками, мигдалинами або із задньою стінкою глотки;

– носоглотки, ротової порожнини і глотки: носові поліпи, аденоїди, пухлини носової порожнини, викривлення носової перегородки, гіпертрофія носових раковин, збільшення парної піднебінної мигдалини, непарної язикової мигдалини, непарної глоткової мигдалини тощо;

– губ: нормальна будова, тонкі, потовщені, укорочення верхньої губи, розщелина верхньої губи: часткова чи повна, одностороння чи двостороння, наявність післяопераційних рубців; коротка або вкорочена вуздечка верхньої чи нижньої губи, наявність післяопераційного вузла після проведення пластики вуздечки губи.

23. Характеризуючи стан звуковимови вказуємо характер порушення:

– фонетичного боку мовлення: фонетичний бік мовлення сформований достатньо / ізолювано вимовляє всі звуки правильно, але при збільшенні мовленнєвого навантаження спостерігається загальна змазаність вимови фонем / фонетичні (антропофонічні) відхилення звуковимови – спотворення: усередненість голосних, порушення вимови свистячих, шиплячих, сонорних, губно-губних та губно-зубних звуків, порушення вимови середньоязикових і задньоязикових звуків, сплутування та взаємозаміни глухих-дзвінких звуків, пом'якшення приголосних звуків;

– ступінь розбірливості мовлення: розбірливість не порушена, дещо знижена, мовлення не чітке, невиразне, змазане, малозрозуміле для оточуючих.

24.Описуючи стан дихальної функції, сформованість процесів жування і ковтання значну увагу приділяємо таким критеріям як:

– вказуючи характер дихальної функції, зазначаємо тип фізіологічного дихання (носовий, ротовий, змішаний), характер незмикання губ – відвисання нижньої щелепи, “аденоїдний” тип обличчя – широка спинка носа, згладженість носогубних складок, мляві крила носа, апатичний погляд, злегка опущене, вимушене положення голови. При визначенні причин орієнтуємось на медичний висновок лікаря-отоларинголога про наявність носових поліпів, аденоїдних вегетацій, пухлин носової порожнини, викривлення носової перегородки, гіпертрофії носових раковин, збільшення парної піднебінної мигдалини, непарної язикової та глоткової мигдалин, деформацію верхньої щелепи або “готичне” піднебіння;

– вид фізіологічного дихання: ключичне, діафрагмальне, черевне, змішане;

– порушення дихання: дихання вільне (N), утруднене, поверхнєве, нерівномірне, неритмічне;

– диференціація ротового і носового видиху: збережена (N); порушена; ротової видих укорочений, вдих неглибокий;

– мовленнєве дихання: обсяг мовленнєвого видиху (нормальний, недостатній); тривалість і інтенсивність (нормальна; недостатня); ритмічність (збережена; порушена); синхронність (збережена; порушена); плавність (збережена; порушена).

Говорячи про характер процесів жування, зазначається:

– відкушування: не порушено – при нормальному змиканні зубів у фронтальному відділі дитина відкушує різцями і відриває шматок іклами, задіяний фронтальний відділ; порушено – за відсутності нормального змикання зубів фронтальний відділ не відкушує, а як би відривати шматок їжі, або виробляється звичка відкушувати бічними зубами з найбільш зручної для дитини сторони;

– вказуючи характер процесів ковтання, зазначається: при нормальному ковтанні губи і зуби зімкнуті, м’язи обличчя не напружені, час нормального ковтання рідкої їжі – 0,2 сек., твердої – 0,5 сек.; при утрудненні ковтання виникає компенсаторне напруження м’язів в області кутів рота, підборіддя, можуть тремтіти і змикатися повіки, витягуватися шия і нахилляється голова; помітне напруження м’язів – точкові оглиблення у кутиках рота, підборіддя, втягування у ротову порожнину губ, щік; при грубому порушенні

ковтання (часто спостерігається при неврологічній симптоматиці) виникає кашляння і заклинання при ковтанні).

25. Характеризуючи голос відзначаємо такі голосові характеристики:

– голос: сильний, дзвінкий, нормальний; надмірно голосний, надмірно тихий, з носовим відтінком, гугнявий, глухий, монотонний;

– здатність модулювати голос: по висоті – високий чи низький, за силою – глухий, здавлений, хриплий, різкий; фальцет на тлі грудного регістру; назалізований; напружений, тремтячий;

– тип голосової атаки: тверда, м'яка.

26. Описуючи просодичну організацію звукового потоку (просодіку) зазначаємо такі її характеристики:

– мелодико-інтонаційний бік: не порушений; слабка вираженість голосових модуляцій (голос монотонний, маломодульований); відсутність голосових модуляцій (голос не модульований), порушення інтонаційного оформлення мовлення;

– темп мовлення: стандартний (N), прискорений (тахіталія); уповільнений (брадіталія); запинки, затинання, заїкання;

– ритм мовлення: стандартний (N), розтягнутий, скандоване мовлення, залежить від прояву гіперкінезів;

– паузації (правильність розстановки пауз в мовному потоці): правильна, порушена (поділ слів паузою на склади, поділ складів на звуки, зайво часта паузація, зайво рідкісна);

– виразність: тембр (емоційне забарвлення висловлювання); інтонування (здатність вживати основні види інтонації: розповідну, окличну, запитальну); вживання наголосу (словесного, логічного).

27. Характеризуючи рівень сформованості фонематических процесів обов'язково зазначаємо:

– стан розвитку фонематичного сприймання: здатність розрізнити і впізнавати на слух фонемі – збережена чи порушена; у власному мовленні дітей змішуються чи ні;

– фонематичний аналіз: (сформований, недостатньо; не сформований): визначення місця наголошеного голосного в слові (на початку, в середині, в кінці), виділення наголошеного голосного на початку слова, визначення місця заданого приголосного звуку в слові (на початку, в середині між голосними або при збігові приголосних, в кінці); визначення приголосного звуку в слові (на початку: перед голосними або при збігові приголосних; в середині: між голосними або при збігові приголосних; в кінці: після голосних або при збігові приголосних); визначення приголосного звуку по відношенню до інших звуків;

– фонематичний синтез: сформований, недостатньо; не сформований; складання слів з послідовно запропонованих звуків;

– фонематичні уявлення: сформовані; недостатньо, не сформовані; знаходження картинки або предмета, в назві яких є заданий звук, підбір слів із заданим звуком; складання речень, всі слова у якому починаються на заданий звук; визначення звуку, що переважає в словах запропонованої фрази (речення, тексту).

28. Визначаємо ступінь і рівень порушення складової структури слова:

– відтворення складової структури слова, його звуконаповненість: парафазії (заміни звуків, складів), елізії (пропуски звуків, складів), ітерації (повторення звуків, складів), контамінації (частина одного слова з'єднуються з частиною іншого), персеверації (відстрочене повторення), перестановки звуків, складів;

– збереженість ритмічного малюнку слова: відтворює правильно чи з помилками.

29. Характеризуючи словниковий запас відзначаємо його обсяг; співвідношення пасивного і активного словника, наявність у словнику різних частин мови (дієслів, прислівників, займенників, прикметників тощо); точність вживання слів, характер труднощів. Визначаємо обсяг словника (обмеженість, бідність, відповідність словника віковому типовому розвитку); різкі розбіжності обсягу пасивного і активного словника, неточність вживання слів, численні вербальні парафразії (змішування слів за родовими чи видовими ознаками, заміна узагальнюючих понять словами конкретного значення), несформованість семантичних полів; труднощі актуалізації слів (особливо предикатів – дієслів, прикметників); труднощі класифікації слів на основі семантичних ознак (семантично далеких і близьких).

30. Даючи характеристику стану сформованості граматичної будови мовлення зазначаємо:

– стан сформованості функції словозміни: зміна іменників за числами, родами та відмінками; вживання прийменників (простих і складних) на матеріалі картинок або демонстрації дій, узгодження прикметників з іменниками та іменників з числівниками;

– стан сформованості функції словотворення: утворення назв дитинчат тварин; іменників зі зменшувально-пестливими суфіксами, відносних та присвійних прикметників; утворення префіксальних дієслів. Відзначаємо морфологічні та синтаксичні аграматизми; чи володіння синтаксичними конструкціями відповідає віковому типовому розвитку; обмежено розуміння і передача в самостійному мовленні смислового зв'язку слів; порушення в оволодінні морфологічними і

синтаксичними одиницями (пропуск членів речення, порушення порядку слів у реченні, порушення граматичних зв'язків між словами; труднощі в словотворенні; труднощі в словозміні); своєрідне вживання граматичних категорій (заміни закінчень; їх нерегулярне використання, неправильне відтворення фонетичного складу граматичних морфем).

31. Оцінюючи стан розвитку імпресивного мовлення відзначаємо розуміння дитиною мовлення на рівні діалогу. Оцінюється: вмiє слухати і розуміти звернене мовлення (неуважна, легко входить в контакт, контакт утруднений, бере участь у спілкуванні з ініціативи інших, користується невербальними засобами спілкування (конкретизувати), вербальними засобами; відзначаємо активність у спілкуванні.

32. Оцінюючи стан розвитку експресивного мовлення відзначаємо стан розвитку діалогічного мовлення, тобто комунікативну функцію мовлення і способів реалізації цих засобів у процесі діалогу:

– аналізуємо та оцінюємо мовленнєву поведінку дітей: вміння брати участь у розмові, відповідати на запитання коротко або поширено, точно дотримуючись змісту запитання, вміння вільно користуватися мовою, вислухати, вчасно вступати в розмову, вміння самостійно задавати питання; оцінюємо різноманітність і точність словника; характеризуємо синтаксичну сторону мовлення, зв'язність і логічність висловлювання, аргументованість відповідей, граматичне і фонетичне оформлення фраз, способи реалізації мовленнєвих засобів.

Аналізуючи стан сформованості монологічного мовлення відзначаємо:

– вміння складати речення з окремих ситуативних картинок: відзначаємо здатність до самостійного вживання смислових предикативних відносин, вміння передати їх у вигляді відповідної по структурі фрази, при відсутності фразової відповіді задаються навідні питання, що безпосередньо вказують на зображену дію (“Що робить хлопчик?”): особливості складання фраз (смислова відповідність, граматична правильність, наявність пауз, характер аграматизмів);

– вміння складати розповіді за картинкою або серією сюжетних картинок: відзначається повнота розповіді; точність відображення в оповіданні основних властивостей предмета, наявність логіко-смислової організації повідомлення, послідовність в описі ознак і деталей предмета, використання мовних засобів;

– вміння переказувати текст (знайомої казки або короткого оповідання): повнота передачі змісту тексту, наявність смислових пропусків, повторів; дотримання логічної послідовності викладу, наявність смислового та синтаксичного зв'язку між реченнями,

частинами розповіді, зв'язність розповіді; відповідність граматичного оформлення висловлювання мовним нормам;

– вміння складати розповідь-опис: високий рівень (в оповіданні відображено всі основні ознаки предмета, дано вказівку на його функції або призначення; дотримується певна логічна послідовність в описі ознак предмета (наприклад, від опису основних властивостей до другорядних тощо); дотримуються смислові та синтаксичні зв'язки між фрагментами оповідання (мікротем), використовуються різні засоби словесної характеристики предмета (визначення, порівняння тощо) задовільний рівень (розповідь-опис досить інформативна, відрізняється логічною завершеністю, в якій відображена велика частина основних властивостей і якостей предмета, відзначаються поодинокі випадки порушення логічної послідовності в описі ознак (перестановка або змішування рядів послідовностей), смислова незавершеність однієї-двох мікротем, окремі недоліки в лексико-граматичному оформленні висловлювань; недостатній рівень (розповідь складена за допомогою навідних питань, недостатньо інформативна – не відображені деякі (2-3) суттєві ознаки предмета, наявна незавершеність ряду мікротем, повернення до раніше сказаного, відображення ознак предмета в більшій частині оповідання носить невпорядкований характер, виявляються помітні лексичні труднощі, недоліки в граматичному оформленні речень; низький рівень (розповідь складений за допомогою повторних навідних запитань, вказувань на деталі предмета, опис предмета не відображає багатьох його істотних властивостей і ознак, не має логічної послідовності у розповіді-повідомлення: простий перелік окремих ознак і деталей предмета має хаотичний характер, відзначаються виражені лексико-граматичні порушення; дитина не в змозі скласти розповідь-опис самостійно).

Формуючи логопедичний висновок доцільно вказувати характер мовленнєвого порушення на основі психолого-педагогічної та клініко-педагогічної класифікацій, оскільки психолого-педагогічна (симптоматична) класифікація враховує, які компоненти мовлення порушені і в якій мірі. У даній класифікації присутні наступні мовленнєві порушення:

– фонетичне недорозвинення (порушення) мовлення (ФНМ) або порушення вимови окремих звуків (ПВОЗ). Порушений фонетичний бік мовлення (звуковимова, звуко-складова структура слова, просодика) в комплексі або будь-які окремі компоненти фонетичного боку (наприклад, тільки звуковимова або звуковимова і звуко-складова структура слова);

– фонетико-фонематичне недорозвинення (порушення) мовлення (ФФНМ). Порушенням звуковимови і недорозвиток фонематичних процесів: фонематичного сприйняття (слухової диференціації звуків), фонематичного аналізу і синтезу, фонематичних уявлень;

– лексико-граматичне недорозвинення мовлення (ЛГНМ). У дітей сформована звуковимова, збережені фонематичні процеси (найчастіше в результаті логопедичного впливу), проте відзначаються обмежений словниковий запас, порушення граматичної будови мовлення;

– загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ I, II, III і IV рівня), а також нерізно виражене загальне недорозвинення мовлення (НВЗНМ). У дітей порушені всі компоненти мовленнєвої системи: фонетико-фонематичний бік мовлення, лексика і граматичний лад.

Клініко-педагогічна класифікація розкриває механізми, форми і види мовленнєвих розладів. При цьому враховуються такі їх форми як: дислалія, дизартрія, ринолалія, розлади голосу, моторна та сенсорна алалія, дитяча афазія, затримка розвитку мовлення (ЗРМ), заїкання, тахілалія і брадилалія.

Отже, використавши обидві класифікації можемо сформулювати логопедичний висновок, охарактеризувавши мовленнєве порушення у якомога повнішій мірі. Наведемо кілька зразків логопедичних висновків:

Загальне недорозвинення мовлення I рівня. Моторна алалія.

Загальне недорозвинення мовлення (I рівень). Сенсорна алалія.

Загальне недорозвинення мовлення II рівня. Стерта форма псевдобульбарної дизартрії.

Фонетико-фонематичне недорозвинення (порушення) мовлення. Відкрита органічна ринолалія.

Фонетичне недорозвинення (порушення) мовлення. Моторна функціональна дислалія.

ЗРАЗОК НАПИСАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Дитина Марина М. (5 років 7 місяців) народилася від першої вагітності. Анамнез дитини обтяжений спадковими хронічними захворюваннями: ендокринні порушення (у двох поколіннях по лінії матері цукровий діабет I типу). Зі слів матері у сім'ї осіб, які б страждали алкогольною чи наркотичною залежністю, немає.

Мовленнєве середовище сприятливе, порушення мовленнєвого розвитку у батьків та молодшої сестри Марини не виявлено. Вагітність матері Марини протікала проблемно, з токсикозами другої половини вагітності. У останній триместр вагітності мати потрапила у лікарню з незначним струсом мозку через падіння зі сходів. Також медиками був поставлений діагноз "забій плоду". Під час пологів застосовувалася хімічна стимуляція, дівчинка народилася з проявами асфіксії, закричала на 2-3-й хвилині після народження, крик був слабкий, ледве чутний.

Головку почала тримати в 4,5 місяця, самостійно сидіти – в 7 місяців, ходити – в 14 місяців. Зі слів матері, у перші місяці дівчинка була збуджена, часто плакала, відмічалось посиніння шкіри, носогубної складки і нижньої губи.

Гуління розпочалося після 6 місяців, перші звукокомплекси – після 1 року. Перші слова у дівчинки з'явилися після 2 років 6 місяців.

Дівчинка контактна, спілкується лише за умови постійної присутності матері. Гра маніпулятивна, обстежує іграшки та інші предмети на столі невпевненими рухами, а потім передає їх матері. Зі слів матері вдома любить гратися сама або з молодшою сестрою (сестричці 3 роки). Ніколи сама ініціативи не проявляє, грається в ігри, які пропонують інші, виконує прості інструкції, допомагає по господарству. Використання іграшок не завжди адекватне, тривалість взаємодії короткочасна, часто відволікається. Переключається на інші предмети, обсяг уваги замалий для її віку, швидко виснажується. Пізнавальна активність потребує розвитку, у своїй діяльності Марина користується наочно-образним мисленням. Обсяг пам'яті знижений, краще запам'ятовує матеріал, який самостійно маніпулятивно обстежила, страждає точність відтворення.

Міміка у дівчинки млява, невиразна, обсяг рухів дещо обмежений, рухи не завжди диференційовані, наявні сінкінезії, згладженість носогубних складок. Артикуляційні рухи змазані, нечіткі, з великими труднощами переключає артикуляційні позиції, наявні невротичні симптоми, змішаний тонус артикуляційних м'язів.

Потребує розвитку дрібна моторика пальців рук: рухи дівчинки не координовані, відмічається застрягання на певних видах рухів, при

сильному збудженні наявні зайві рухи. Недостатньо розвинута як кінетична, так і кінестетична основа рухів, рухи не синхронні.

Анатомічна будова артикуляційних органів без відхилень.

Значно порушена звуковимова: присутні заміни звуків (свистячі-шиплячі, йотовані-сонорні), сплутування та взаємозаміни за глухістю-дзвінкістю та пом'якшення приголосних. Мовлення дівчинки монотонне, змазане, малозрозуміле, з помітним затиханням до кінця фрази. Темп мовлення уповільнений, наявні затинання.

Потребують корекції фонематичні процеси, у дитини наявні спрощення слів, перестановка складів у словах, ритмічний малюнок трискладового слова не відтворює.

Словниковий запас дитини бідний, в основному представлений побутовими словами. Почало формуватися фразове мовлення. Дівчинка будує просте двослівне речення, не узгоджує слова у роді, числі та відмінку. Словник представлений більшою мірою іменниками та дієсловами.

Дівчинка не завжди розуміє звернене до неї мовлення. У власних висловлюваннях більше використовує міміку і жести. При незадоволенні її бажань влаштовує істерики. До своєї поведінки ставиться не критично. У деякій мірі наслідує поведінку молодшої сестрички.

Логопедичний висновок за результатами обстеження: загальне недорозвинення мовлення I-II рівня, екстрапірамідна дизартрія.

Перелік документації вчителя-логопеда, зразки документації для заповнення

1. Медична карта дитини. Форма № 26 – є уніфікованою та законодавчо закріпленою.
2. Витяги з протоколів ІРЦ (інклзивно-ресурсних центрів) на кожну дитину.
3. Книга обліку дітей.
4. Список дітей з порушеннями мовлення.
5. Картка мовленнєвого розвитку кожної дитини.
6. Індивідуальна картка розвитку дитини.
7. Графік роботи, затверджений керівником закладу.
8. Перспективний план корекційно-відновлювальної роботи.
9. Календарний план.
10. План індивідуальної роботи.
11. План занять у підгрупах.
12. Індивідуальний зошит дитини.
13. Журнал відвідування дітьми логопедичних занять.
14. Книга аналізу результативності індивідуальної корекційної роботи з дітьми.
15. Книга взаємозв'язку між вчителем-логопедом і іншими фахівцями.
16. Зошит взаємозв'язку з батьками.
17. Журнал обліку логопедичних консультацій.
18. Паспорт логопедичного кабінету.
19. План самоосвіти вчителя-логопеда.
20. План взаємодії вчителя-логопеда з учасниками корекційно-педагогічного процесу.
21. Перспективний тематичний план взаємодії спеціалістів.
22. Звіт учителя-логопеда за навчальний рік.

2. Витяг з протоколу діагностичного засідання ІРЦ.

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ДІАГНОСТИЧНОГО ЗАСІДАННЯ ІРЦ

№ _____ від _____ . 20____ р.

Виданий _____

Прізвище, ім'я, по батькові дитини _____

Дата народження _____ 20____ р.н.

Опис особливостей виконання завдань дитиною _____

4. Список дітей логопедичної групи

Список дітей з порушеннями мовлення (логопедичної групи) № _____
на _____ півріччя 20____ / 20____ н.р.

№ за/п	Прізвище, ім'я дитини	Дата народження	Логопедичний висновок	Напрями корекційно-розвивальної роботи	Примітка
1					
2					
3					

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

6. Індивідуальна картка розвитку дитини з порушеннями мовлення

ІНДИВІДУАЛЬНА КАРТКА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Прізвище, ім'я дитини _____

Дата обстеження: _____. _____. 20____ р.

Вік дитини _____

Висновок від інклюзивно ресурсного центру _____

(заповнюється медичною сестрою)

Зріст _____

Вага _____

Соматичний стан дитини _____

Родинне навчання та виховання (за даними зошита взаємозв'язку з батьками) _____

Увага батьків до дитини (достатня, недостатня, відсутня) _____

Оцінка батьками стану мовленнєвого та психофізичного розвитку дитини (адекватна, занижена, завищена) _____

Прагнення до співпраці зі спеціалістами (ініціативність, пасивність, байдужість, бажання виконувати домашні завдання з дитиною, дослухатися методичних порад) _____

Дитина і родина (малюнок сім'ї, розповідь про свою родину) _____

Дані спостережень _____

(заповнюється вихователями сумісно з практичним психологом) _____

Ігрова діяльність дитини:

- наявність інтересу до іграшок, ігрові вподобання _____
 - адекватність вибору іграшок _____
 - вміння відтворювати у грі низку послідовних дій _____
 - наявність вольових зусиль (чи доводить гру до кінця) _____
 - супроводження гри мовленням (активно використовує, рідко, не використовує взагалі, володіє навичками діалогу) _____
- _____
- характер ігрової діяльності дитини (маніпулювання з предметами, ігри з уявними предметами, конструктивні, сюжетно-рольові ігри) _____

Поведінка та емоційно-особистісна сфера:

- ступінь комунікабельності _____
- особливості поведінки _____
- адекватність емоційних реакцій, їх стійкість _____
- міжособистісні стосунки (з дорослими, однолітками, адаптація в колективі) - рухливість, ініціативність _____
- становлення предметно-практичної, зображувальної, конструктивної діяльності _____
- сформованість цілеспрямованої діяльності _____
- мотиваційний компонент діяльності (у взаємодії з тими, хто оточує, у процесі занять, ігрової, мовленнєвої діяльності, лідерство) _____
- реакція на нерозуміння дорослими (замикається, плаче, поводить себе агресивно) _____
- здатність до наслідування _____

Обстеження моторної функції

(заповнюється вчителем-логопедом спільно з інструктором із фізичної культури або фізичним реабілітологом).

Загальна моторика (вправи виконує, не виконує, виконує з труднощами):

- ходьба _____
- біг _____
- повороти _____
- нахили _____
- присідання _____
- стрибки _____
- кочення _____
- метання _____
- кидання _____

- ловіння _____
- повзання _____
- лазіння _____

Мімічна моторика (вправи виконує, не виконує, виконує з труднощами):

- губи _____
- щоки _____
- ніс _____
- очі _____
- лоб _____

Ручна моторика (вправи виконує, не виконує, виконує з труднощами) _

Пальчикова моторика:

- виконання вправ (вправи виконує, не виконує, виконує з труднощами)
- маніпулювання дрібними предметами _____

Загальні показники:

- правильність, точність, чіткість, стійкість, пружність, гнучкість, сила _
- диференційованість, симетричність, ритмічність, втомлюваність _____
- темп (нормальний, уповільнений, прискорений) _____
- координованість (правильна, уповільнена, відсутня) _____
- рівновага (наявна, відсутня) _____
- переключення (своєчасне, уповільнене, відсутнє) _____
- наявність синкінезій та насильницьких рухів _____
- обсяг (повний, неповний) _____
- самостійність виконання (повна, з допомогою) _____
- латеральність і міжпівкульна організація _____

Дослідження стану когнітивного розвитку

(заповнюється вчителем-логопедом спільно з практичним психологом).

Сприймання

Зорове сприймання:

- предметний гнозис _____
- кольоровий гнозис _____
- розрізнення основних геометричних форм _____
- сприймання величини _____
- оптико-просторовий гнозис _____

Слухове сприймання:

- слухо-просторове сприймання _____
- тактильне сприймання _____

Увага

Зорова _____

Слухова _____

Пам'ять

Зорова _____

Слухова _____

Мислення

Мисленнєві операції:

- аналізу _____

- синтезу _____

- порівняння _____

- узагальнення _____

Співвіднесення величини, форми та кольору предметів _____

Вміння встановлювати предметно-логічні зв'язки _____

Розумова працездатність (втомлюваність, виснажуваність, здатність переключення з одного завдання на інше) _____

Праксис

Конструктивний _____

Динамічний _____

ВИСНОВКИ

Спосіб вирішення дитиною поставленого завдання (діє цілеспрямовано, звертається за допомогою чи намагається подолати виниклі утруднення самостійно) _____

Рівні допомоги, необхідні дошкільнику (пояснення, вказівка, повторення інструкції, навідні запитання, наочний зразок дій) _____

Запас уявлень дитини про навколишній світ, можливості усвідомлення своєї статевої приналежності _____

Наявність і рівень інтересу до виконання завдань _____

Спостережливість, допитливість, стійкість уваги, пам'яті, втомлюваність, вміння переключатися на інший вид діяльності, критичність в оцінюванні своїх результатів _____

Рівень розуміння дитиною просторових, часових, розмірових понять _____

Особливості навченості дитини (як дитина засвоює навчальний матеріал, набуває відповідних умінь і навичок (швидко, повільно, з труднощами) _____

7. Графік роботи, затверджений керівником

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ (прізвище, ініціали керівника закладу)

_____ . _____ . 20_____ р.

Графік роботи вчителя-логопеда

День тижня	Час проведення занять	Орієнтовні етапи проведення		
		індивідуальних	підгрупових	фронтальних
Понеділок				
Вівторок				
Середа				
Четвер				
П'ятниця				

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

8. Перспективний план корекційно-відновлювальної роботи

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН КОРЕКЦІЙНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ЧЕТВЕРТОГО РОКУ ЖИТТЯ ІЗ ЗНМ

Група _____

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

I. Діагностико-проектна діяльність.

1. Первинне обстеження, оформлення документації
2. Комплектування підгруп
3. Повторне обстеження, заповнення мовленнєвих карток

II. Корекційно-розвивальна робота з формування та розвитку мовлення (за місяцями)

1. Лексична складова:

- а) імпресивного мовлення;
- б) експресивного мовлення.

2. Граматична складова:

- а) імпресивного мовлення;
- б) експресивного мовлення.

3. Фонетико-фонематична складова:

- а) імпресивного мовлення;
- б) експресивного мовлення.

4. Зв'язне мовлення:

- а) на матеріалі імпресивного мовлення;
- б) на матеріалі експресивного мовлення.

III. Корекційно-розвивальна робота з розвитку психічних процесів (сумісно з практичним психологом, інструктором з фізичного виховання та музкерівником) (за місяцями)

1. Моторика:

- а) загальна;
- б) ручна;
- в) пальчикова;
- г) мімічна;
- г) артикуляційна.

2. Сприймання:

- а) зорове;
- б) слухове;
- в) тактильне.

3. Увага:

- а) зорова;
- б) слухова.

4. Пам'ять:

- а) зорова;
- б) слухова.

5. Мисленнєві операції:

- а) порівняння;
- б) аналіз;
- в) синтез;
- г) узагальнення.

IV. Консультаційно-методична діяльність

- 1. Робота з батьками.
- 2. Робота з вихователями.
- 3. Співпраця з практичним психологом.

V. Підвищення фахового рівня

- 1. Участь у семінарах, виступи на педрадах, відвідання курсів, лекцій, методичних об'єднань, обмін досвідом.
- 2. Опрацювання науково-теоретичної та методичної літератури.
- 3. Спостереження за динамікою подолання мовленнєвих порушень на заняттях, за впливом певних логокорекційних методів на мовленнєвий розвиток дітей.

VI. Робота з покращення оснащення логопедичного кабінету

- 1. Виготовлення та придбання наочних і навчально-методичних посібників.

2. Поповнення бібліотечки логопеда методичною та науковою літературою.

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

9. Календарний план

Календарний план на _____ 20__ р.
(назва місяця)

Підгрупи	№ за/п	Прізвище, ім'я дитини	Основні напрями логопедичної роботи
I	1		
	2		
	3		
II	1		
	2		
	3		
	4		
	5		
	6		
III	1		
	2		
	3		
	4		
	5		

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

10. План індивідуальної роботи

План індивідуальної логокорекційної роботи на 20__ / 20__ н.р.

(прізвище, ім'я дитини)

Логопедичний висновок:

№ за/п	Основні напрями роботи	Види занять			
		індивідуальні	підгрупові	фронтальні	
I	Розвиток лексичної складової мовлення	+		+	
					1.
					2.
					3.
II	Удосконалення граматичної складової мовлення				

	1. 2. 3.			
III	Формування фонетико-фонематичної складової мовлення 1. 2. 3.			
IV	Розвиток зв'язного мовлення 1. 2. 3.			
V	Зміцнення психологічної бази мовлення 1. 2. 3.			

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

11. План занять у підгрупах

План занять у _____ підгрупі на 20 ____ / 20 _____ н.р.

Тема: _____

Мета: _____

Обладнання: _____

Мовленнєвий матеріал: _____

Основні етапи заняття: _____

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

12. Індивідуальний зошит дитини

Індивідуальний зошит для логопедичних занять

(прізвище, ім'я дитини)

Група № _____

Дата: _____ . 20 _____ р.

Тема: _____

Завдання:

1. _____

2. _____

13. Журнал відвідування дітьми логопедичних занять

Журнал відвідування дітьми групи № _____ логопедичних занять
на 20___ / 20___ навч. Рік

_____ (назва місяця)

№ п/п	Прізвище, ім'я дитини	Дата											
1													
2													
3													
4													
5													

Відсутність дітей позначається буквою - н

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

14. Книга аналізу результативності індивідуальної корекційної роботи з дітьми

Книга аналізу результативності
індивідуальної логокорекційної роботи з дітьми групи № _____
на 20___ / 20___ навч. рік

_____ (назва місяця)

№ п/п	Прізвище, ім'я дитини	Основні індивідуальні корекційно-розвивальні завдання	Облік труднощів і досягнень
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

15. Книга взаємозв'язку між вчителем-логопедом і вихователями групи

Книга взаємозв'язку між вчителем-логопедом і вихователями групи №

Дата: ____ . ____ . 20__ р.

№ п/п	Прізвище, ім'я дитини	Логокорекційна робота форми результати проведення	
1			
2			
3			
4			
5			

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

16. Зошит взаємозв'язку з батьками

17. Журнал обліку логопедичних консультацій

Журнал обліку логопедичних консультацій
за 20__ / 20__ н.р.

Дата і час проведення консультації	ПІБ проконсультованого	Тема консультації	Підпис проконсультованого

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

18. Паспорт логопедичного кабінету

Паспорт логопедичного кабінету
Спеціальна логопедична література:

1. _____
2. _____
3. _____

Навчально-методична література:

1. _____
2. _____
3. _____

№ п/п	Напрямок корекційно-розвивальної роботи	Перелік обладнання відповідно напрямку (посібники, іграшки, ігри тощо)	Номер папки / коробки

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

19. План самоосвіти вчителя-логопеда **План самоосвіти вчителя-логопеда**

Тема: _____

Опрацьована література з теми:

1. _____
2. _____
3. _____

Виступ на педраді ____ . ____ . 20__ р. з теми: _____

Методичні рекомендації колегам: _____

Висновки: _____

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

20. План взаємодії вчителя-логопеда з учасниками корекційно-педагогічного процесу

Заходи	Терміни	Виконавці
Організаційно-педагогічні заходи Обстеження дітей в ІРЦ	Вересень	Завідувач ДНЗ, учитель-логопед, практичний психолог, медсестра
Комплектування груп згідно логопедичного висновку та віку	Вересень	Завідувач ДНЗ, учитель-логопед, практичний психолог
Складання річного перспективного плану корекційно-розвивальної роботи	Вересень	Учитель-логопед, практичний психолог, вихователі, інструктор з фізичної культури, музкерівник
Проведення семінарів, майстер-класів, методоб'єднань, педагогічних майстерень тощо	Протягом року	Учитель-логопед, практичний психолог

21. Перспективний тематичний план взаємодії спеціалістів.

22. Звіт вчителя-логопеда за навчальний рік.

Звіт вчителя-логопеда _____ логопедичної групи № _____
(прізвище, ініціали)

Освітній заклад типу для дітей із ТПМ № _____
за 20____ / 20____ н.р.

Дата комплектації групи: _____ . 20____ р.

Групи дітей	Логопедичний висновок	Кількість дітей					
		на початок навч. року	протягом року	на кінець навчального року	залишилося на повторний курс	вибуло з вицравленим мовленням зі значним	вибуло без покращення мовлення
Всього							

Вчитель-логопед _____
(прізвище, ініціали)

Схема спостереження за проведенням логопедичного заняття

Дата проведення _____ Тривалість _____

Форма проведення _____
індивідуальне., групове/під групове, фронтальне)

Ініціали дитини, мовленнєвий діагноз _____

_____ (для індивідуальних занять)

Класифікація підгрупи відповідно до комплектації, кількості дітей

_____ (ЗНМ, ФФНМ, ін..)

Тема заняття _____

Мета _____

Хід заняття			
Етапи заняття та їх зміст	Форми, методи і прийоми, використані логопедом	Діяльність дітей на занятті	Примітки

Схема аналізу логопедичних занять

Показники якості проведених занять				
Структурні компоненти	Рівень			
	Недопустимий	Критичний	Допустимий	Оптимальний
Організ. момент	Відсутній	Затягнутий	Замінений постановкою мети	Оптимальний, з використанням цікавих дітям елементів
З'язок з іншим етапом, заняттям, темою	Немає зв'язку з попереднім індивідуальним заняттям і установкою на майбутнє	Формальний, на словах	Виявляється наприкінці заняття	На початку заняття чітко визначено його місце в системі знань
Методи навчання, зміст матеріалу	Немає специфіки ні в змісті, ні в методах навчання	Специфіка декоративна і на заняттях не підтверджується	Специфіка заняття виявляється у змісті матеріалу	Рівень труднощів, методи навчання, зміст матеріалу сприяють спеціалізації
Структур заняття	Обрана спонтанно	Частини заняття витримані в рамках часу	Структура Пробна, складна але гнучка	Логічна, хронологічно виправдана, гнучка
Методична підготовка логопеда	Немає опори на методологію навчального процесу	Інтуїтивно організовується реальний процес пізнання	Використовують наукові обґрунтування моделі і пізнання, хоч і не заявлені логопедом	Цілеспрямоване використання знань з методології, навчас користуватися ними дітей
Види робіт	Одноманітні, непродуктивні	Одноманітні, непродуктивні	Найчастіше Використовуються традиційні види робіт	Різні види робіт чергуються з обліком продуктивності
Зворотній зв'язок «логопед - дитина»	Відсутній, немає диференціації	Авторитарний, однаковий для всіх	Зв'язок різнобічний, проте не завжди продуктивний	Різні види опитування, сучасні продуктивні форми оцінок

Форми роботи	Переважає один вид діяльності	Переважно Використовуються специфічні для цього предмета види робіт	Різноманітність форм роботи не зумовлена необхідністю навчального процесу	Форми роботи актуальні для навчання на цьому занятті і створюють умови для психологічного комфорту
Педагогічний такт	Взаємодія логопеда і дитини не є джерелом активізації роботи на занятті	Слабко проявляється особистість логопеда у позитивному впливі на особистість дитини	Створені умови на занятті для формування взаємовідносин логопеда і дитини	Особистість логопеда позитивно впливає на дітей і сприяє формуванню всебічно-розвинутої особистості

Схема аналізу логопедичного заняття

Дата проведення _____ Тривалість _____

Форма проведення _____
(індивідуальне, групове/підгрупове, фронтальне)

Ініціали дитини, мовленнєвий діагноз _____

(для індивідуального заняття)

Класифікація підгрупи відповідно до комплектації, кількість дітей _____

(ФФМ, ЗНМ, інші)

Тема заняття _____

Мета _____

1. Загальна характеристика заняття: формулювання теми і мети заняття та їх повідомлення дітям; мотивація діяльності дітей на занятті; фіксація логопедом готовності дітей до роботи на занятті. Чіткість структури заняття, відповідність темі і меті заняття; співвідношення окремих структурних частин. Організація вступної і заключної частини.

2. Аналіз змісту заняття: відповідність змісту заняття темі, меті; добір завдань відповідно до етапу заняття та мовленнєвих можливостей та індивідуальних особливостей дітей; зацікавленість дітей у змісті завдань; тощо.

3. Дидактико-методичне забезпечення заняття: реалізація загально-дидактичних і спеціально-дидактичних принципів навчання та

корекції; добір і застосування методів і прийомів логопедичної роботи; наявність і застосування наочних посібників, їх характеристика; особливості використання логопедичного обладнання; співвідношення мовленнєвої діяльності логопеда і дітей на занятті; дозування логопедом навчального навантаження; застосування переключення видів діяльності; проведення фізкультхвилинок (логоритмічних пауз, пальчикового ігротренінгу тощо), інші форми роботи.

4. Висновки: досягнення мети та розкриття теми заняття; реалізація корекційних цілей; наявність домашніх завдань та їх характеристика; дотримання логопедом педагогічної етики, рівень педагогічної майстерності; активність дітей на занятті; емоційне ставлення дітей до заняття та до власних результатів; реалізація виховних цілей.

Власні враження про заняття.

Схема аналізу виховного заходу (заняття)

Дата проведення _____ Вид заходу _____
 Клас / група, кількість дітей _____ Місце і форма проведення _____

Тема, мета виховного заходу _____

1. Актуальність виховного заходу (відповідність рівню розвитку дітей, їхнім інтересам, потребам тощо).

2. Організаційна частина заходу (ознайомлення дітей з темою, метою заходу, експозиція наочності, залучення дітей до підготовки чи участі у проведенні заходу, тощо).

3. Проведення заходу (зацікавленість і активність дітей; використання педагогом різних методів та прийомів роботи, їх доцільність та ефективність; дохідливість змісту заняття та доступність форм його подачі дітям; зв'язок педагога з аудиторією, врахування індивідуальних особливостей дітей; зв'язок змісту заняття з життям дітей; реалізація виховних цілей, інше).

4. Заключна частина заходу (підведення підсумків заходу педагогом; психоемоційний стан дітей після проведення заходу, інше).

5. Корекційна спрямованість заняття.

6. Загальні висновки (педагогічна майстерність педагога стиль педагогічного спілкування, педагогічний такт, організаторські уміння (для позааудиторних форм проведення); виразність та емоційність мовлення; підтримання уваги аудиторії, інше; виховна цінність заходу).

Для аналізу виховного заходу, проведеного студентом: визначення позитивних моментів; недоліки у підготовці та проведенні заходу; пропозиції щодо покращення заходу.

Схема спостереження за дітьми з порушеннями мовлення під час навчальних і корекційних занять

Дата проведення _____ Вид заняття / уроку _____

1. _____ Організованість дітей на занятті /уроці:

- включення в роботу;
- зосередженість;
- орієнтування у змісті роботи;
- потреба у стимуляції, підтриманні уваги з боку педагога.

2. Особливості навчальної діяльності:

- ставлення до заняття / уроку (позитивне, негативне, байдуже, інше);
- ставлення до окремих завдань чи етапів заняття / уроку;
- активність;
- реакція на успіхи чи невдачі;
- потреба у додаткових поясненнях.

3. Особливості поведінки:

- ставлення до вимог педагога, до зауважень;
- прояви гіперактивності, загальмованості;
- дотримання чи порушення дисципліни;
- реакції на зауваження чи схвалення інших дітей;
- культура поведінки.

4. Особливості мовленнєвої діяльності:

- достатня чи недостатня мовленнєва активність;
- прояви патологічних мовленнєвих симптомів;
- здатність контролювати мовлення відповідно до рекомендацій логопеда;
- допомога педагога у виправленні мовленнєвих недоліків (контроль, тощо).

5. Інші параметри спостережень (особливості психічних процесів, емоційної сфери, міжособистісних стосунків, тощо).

Вимоги до написання звіту про проходження практики*

Оформлення титульного листа:

ЗВІТ

Здобувача вищої освіти _____ курсу _____ групи _____
факультету _____

спеціальності _____

Ім'я і прізвище _____

про проходження _____

практики в _____

(назва закладу)

місце знаходження _____

керівник практики від ЗВО _____

керівник практики від закладу _____

Схема звіту студента-практиканта:

1. Загальні відомості про базовий заклад практики, терміни проходження практики.
2. Характеристика обсягу робіт відповідно до передбачених програмою практики завдань. Особливості виконання завдань. Власні враження від якості виконання завдань (чи труднощів у виконанні). Перелік самостійно ініційованих видів робіт.
3. Кількість відвіданих занять (уроків), кількість самостійно проведених занять (уроків).
4. Характер допомоги вчителям-логопедам (підготовка до проведення занять, посильна участь у проведенні занять; виготовлення наочності тощо).
5. Визначення набутих під час практики знань, умінь, навичок; характеристика процесу збагачення власного досвіду (організація і проведення корекційної, розвивальної, навчальної, виховної, методичної роботи, розвитку умінь встановлювати контакт з дітьми, проведення спостережень за ними тощо).
6. Результативність практики. Виявлені недоліки в організації і проведенні практики; пропозиції щодо покращення організації та проведення практики.

Дата _____ Підпис _____

Звіт про проходження практики, підписаний здобувачем-практикантом, подається на розгляд керівнику практики від закладу вищої освіти і заслуховується комісією під час захисту практики. Обсяг

звіту про проходження практики становить 3-4 сторінки, складається у довільній формі формату А4, набраних 14 шрифтом в MS Word через 1,5 інтервали.

Звіт бажано ілюструвати схемами, ескізами, рисунками, фотографіями тощо.

** Здобувач вищої освіти оформляє звіт відповідно до переліку завдань, передбачених тією чи іншою робочою програмою практики.*

Класифікація логопедичних занять

За способом організації:

- індивідуальні, на яких об'єднують дітей одного рівня мовленнєвого розвитку (1-2 дитини);
- підгрупові (3-5 осіб);
- фронтальні (загальногрупові) – з усіма дітьми групи.

За спрямованістю:

- тематичні (або спеціальні) – спрямовані на розв'язання одного мовленнєвого завдання (розвиток словника, формування граматично правильного мовлення, формування звуковимови чи зв'язного мовлення);
 - комплексні, у процесі яких комплексно реалізують три мовленнєвих завдання (наприклад: розвиток зв'язного мовлення, формування звукової культури, граматично правильного мовлення);
 - контрольні, які планують і проводять в усіх вікових групах з метою перевірки мовленнєвих навичок і вмінь дітей протягом кварталу (півріччя), що дає змогу вчасно вносити зміни в індивідуальну мовленнєву роботу з дітьми;
 - інтегровані – ефективний засіб для закріплення набутих дітьми мовленнєвих умінь та навичок і збагачення пізнавального досвіду з метою більш повного і глибокого розкриття теми, успішного розв'язання мовленнєвих та розумових завдань з різних розділів програми.

Загальні вимоги до підготовки та проведення логопедичних занять з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку

1. Ретельна підготовка вихователя до заняття, визначення чіткої мети і завдань кожного мовленнєвого заняття (комплексного чи тематичного) з погляду навчання мови та розвитку мовлення. Оптимальний добір методів і прийомів навчання.
2. Взаємозв'язок із попередніми заняттями з розвитку мовлення та заняттями з інших розділів Програми (ознайомлення з довкіллям, художньою літературою, розвиток сенсорики тощо), з різними видами дитячої діяльності. Наскрізне розв'язання мовленнєвих завдань. Доцільність інтегрованих занять.
3. Мотивація мовленнєвої діяльності дітей (мотив – це те, задля чого говориться); наявність у дітей позитивних емоцій, інтересу до заняття, захоплення побаченим та почутим тощо.
4. Суто мовленнєва спрямованість занять, побудова їх на знайомому, цікавому, близькому й зрозумілому матеріалі.

5. Домінування принципу розвивального навчання, уникнення риторичних запитань до дітей, введення елементів проблемно-пошукового методу.

6. Максимальна мовленнєва активність дітей: чим більше діти говорять – тим ефективніше заняття (співвідношення таке: три частини тривалості заняття говорять діти, дві частини – вихователь).

7. Максимальне використання ігрових прийомів навчання (дидактичних ігор та вправ, народних, рухливих ігор з текстами та діалогом, сюрпризів, ігор-забав, де дитина виступає мовцем тощо).

8. Створення для кожної дитини ситуації успіху, захоплення, спонукання до висловлювання власної думки, прояву мовленнєвої ініціативи.

9. Доцільне використання наочних посібників. Ілюстративний матеріал має бути добре знайомим дітям, естетичним, привабливим.

10. Оптимальне співвідношення частин заняття за тривалістю (рівномірний розподіл часу між трьома частинами комплексного заняття).

11. Диференційований підхід до дітей, урахування їхніх індивідуальних та вікових особливостей. Проведення індивідуальної роботи з вихованцями на закріплення мовленнєвих умінь і навичок, набутих на занятті (не колекціонувати дитячі мовленнєві помилки з попередніх занять).

12. Оптимальна інтенсивність навантаження на дітей задля активізації їхньої розумової діяльності та запобігання втомі; дотримання визначеної тривалості заняття чи її подовження у разі підвищеного інтересу дітей, захоплення матеріалом.

13. Позитивна оцінка будь-якого результату (не допускати погроз, докорів, негативної оцінки мовленнєвої діяльності дітей), не допускати авторитарного впливу дорослих.

14. Забезпечення зворотного зв'язку.

15. Заняття має бути емоційним, давати дітям відчуття задоволення.

16. Забезпечення взаємозв'язку групових, індивідуально-групових та індивідуальних форм роботи з дітьми.

17. Добиватися невимушеності, розкутості дітей на занятті. Давати можливість приймати зручну для них позу, сидіти як за столом, так і на килимку (на стільчиках півколом чи без них).

18. Створення оптимального розвивального мовленнєвого середовища в групі (не обов'язково лише предметного): моделювання ситуацій спілкування; наявність прикладів для наслідування мови та

мовлення; мотивація мовленнєвої діяльності дітей і створення умов для самостійної мовленнєвої діяльності (підтримка, заохочення).

19. Залежно від рівня мовленнєвого розвитку дітей вихователь вирішує, які мовленнєві завдання слід виносити на заняття, а які ватро включати в ігри-заняття, або у невимушене побутове спілкування.

20. Доречно дотримуватися тематичного принципу розподілу лексики та різних мовленнєвих завдань відповідно до нього (по місцях) з метою активізації словника кожної дитини, граматичної правильності мови, звукової культури, збагачення мовленнєвого досвіду.

21. Дотримуватися принципу повторюваності програмових мовленнєвих завдань. Дидактично спрямовані мовленнєві ігри і заняття слід будувати так, щоб діти на кожному наступному занятті могли використовувати мовленнєвий досвід, набутий на попередніх заняттях та на різноманітних зв'язках між заняттями різного спрямування та характеру.

22. Мова вихователя має бути взірцем для наслідування (доброзичлива, м'яка, лагідна, емоційна, виразна, літературна), характер спілкування – щирим, довірливим, невимушеним, демократичним.

23. Дотримання основних правил формування активної мовленнєвої діяльності кожної дитини:

- вести дитину у занятті (грі) від простого до складного;
- не робити за дитину те, що вона може зробити сама;
- створювати на занятті (під час гри) вільну, невимушену обстановку;
- зацікавлювати малюка заняттям (грою), але не примушувати гратися;
- не заважати дитині думати, приймати самостійні рішення;
- частіше хвалити дитину, підбадьорювати її;
- радіти успіхам разом з дитиною.

ВИМОГИ ДО ПІДГРУПОВИХ ТА ФРОНТАЛЬНИХ ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ФФНМ

Для фронтального заняття вибирається звук, який правильно вимовляється всіма дітьми групи.

Мета заняття:

- уточнення артикуляції даного звуку;
 - закріплення правильної вимови його в словах різної складності;
 - виділення на слух даної фонемі.
1. Підібрати вправи на закріплення правильної вимови звуку на доступному лексичному матеріалі.
 2. Пропонувати дітям ізольовано вимовляти цей звук голосно і тихо, довго і коротко.
 3. Пропонувати дітям чітко вимовляти різні слова з цим звуком, уникати вживання недиференційованих і дефектних звуків.
 4. Забезпечити розвиток фонематичного слуху та підготовку до звукового аналізу (виділяти звук із ряду звуків, із слів, вибирати ті предмети, малюнки, назва яких починається вказаним звуком, вставляти пропущений звук і називати все слово).
 5. Пропонувати завдання зростаючої складності.
 6. Вводити вправи на розвиток процесів мислення.
 7. Заняття повинно бути динамічним, багатим на ігрові моменти.
 8. Виховувати у дітей контроль за своїм мовленням, діями та відповідями товаришів.
 9. Заняття має складатися з чотирьох етапів: організації, повторення, навчання та закріплення нового матеріалу.

Логопед до кожного етапу повинен дати чітку інструкцію, а в кінці заняття – диференційовану оцінку роботи кожної дитини, запропонувати вправи, виконання яких переконує, що мета досягнута.

ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ

Логопедичні заняття в залежності від конкретних завдань та етапів корекції мовлення поділяються на такі види.

- I. Заняття з формування лексико-граматичних категорій:
 - заняття для збагачення словника дітей;
 - заняття для формування граматичної будови мови, їх мета: розвиток розуміння мовлення, уточнення, розширення словникового запасу, введення узагальнюючих понять; формування навичок

словотворення і словозміни; навчання побудови простих поширених речень та деяких видів складних синтаксичних конструкцій.

II. Заняття з формування звукової сторони мови

Основні завдання:

- формування правильної вимови звуків;
- розвиток фонематичного сприймання;
- формування вимови слів різної звуко-складової будови;
- розвиток контролю за чіткістю та виразністю мови;
- підготовка до засвоєння елементарних навичок звукового

аналізу та синтезу.

III. Заняття з розвитку зв'язного мовлення

Весь процес корекційного навчання має чітку комунікативну спрямованість. Засвоєні елементи мовної системи повинні вводитись у безпосереднє спілкування. Важливо навчити дітей використовувати відпрацьовані мовні операції в аналогічних нових ситуаціях, творчо використовувати одержані навички в різних видах діяльності.

Логопедичні фронтальні заняття з формування звуковимови будуються з урахуванням завдань та змісту кожного періоду навчання, їх специфіка обумовлює добір лексичного матеріалу із звуковим, що вивчається і правильно вимовляється.

Випускаються звуки, які діти не диференціюють. На кожному занятті обов'язково передбачаються вправи на:

- закріплення вимови певного звуку;
- розвиток фонематичного сприймання;
- оволодіння навичками аналізу, синтезу;
- розвиток слухо-мовленнєвої пам'яті.

Кожне заняття складається з декількох етапів, і до кожного з них логопед дає чітку інструкцію.

Враховуючи, що на фронтальні заняття виносяться звуки, які діти правильно вимовляють, не рекомендується витрачати більше 2-3 хвилин на артикуляційну гімнастику. Передбачається поступове ускладнення завдань для розрізнення мовних звуків. Характерною ознакою цих занять є поступове ускладнення пройдених граматичних категорій, врахування правил фонетичного оформлення.

ОРІЄНТОВНИЙ ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ФФНМ

1. Розвивати рухливість артикуляційного апарату.
2. Розвивати фонематичне сприймання, слухову увагу, вміння чути себе.
3. Розвивати координацію рухів, дрібну моторику.
4. Розвивати всі психічні процеси.
5. Усунути порушення звуковимови:
 - організувати роботу з постановки звуків (вказати, яких саме);
 - автоматизувати поставлені звуки у складах (прямих, обернених, зі збігом приголосних);
 - автоматизувати звуки у словах (з прямими, оберненими складами, зі збігом приголосних);
 - автоматизувати поставлені звуки у реченнях, зв'язному тексті;
 - провести диференціацію звуків (вказати яких).
6. Підготувати до звукового аналізу слів. Вчити:
 - визначати місце звука в слові (на початку, в кінці, в середині слова);
 - визначати кількість складів, виділяти наголошений склад;
 - розрізняти слова, подібні за звучанням;
 - розрізняти слова з парними звуками;
 - розрізняти слова у фразі;
 - запам'ятовувати і відтворювати ряд слів.
7. Збагачувати словниковий запас:
 - розширити, уточнити словник (вказати який);
 - навчити вживати узагальнюючі поняття (вказати які);
 - вправляти у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, у класифікації, вилученні зайвого предмета;
 - навчити вимовляти слова складної структури.
8. Формувати граматичну будову мовлення:
 - навчити дотримуватись порядку слів у реченні;
 - вправляти у вживанні збірних іменників;
 - навчити правильно чергувати звуки в основі при відмінюванні іменників, дієслів;
 - навчити правильно користуватись сполучниками та сполучними словами у складнопідрядних реченнях.
9. Навчити контролювати своє мовлення.

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

1. Період виконання _____

2. Загальні відомості про учня: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) _____

дата народження _____

повна назва закладу загальної середньої освіти, в якому навчається учень _____

рік навчання _____

клас навчання _____

контактні номери телефонів батьків (інших законних представників) для термінового зв'язку _____

3. Індивідуальні особливості розвитку учня:

Наявний рівень знань і вмінь і навичок учня (компетенції)	Опис освітніх труднощів учня, виявлених у закладі освіти	Потреби
Знає Вміє Володіє Розуміє Здатний Засвоїв Застосовує (самостійно, з підказками)	інтелектуальні труднощі функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві) труднощі фізичні труднощі навчальні труднощі	працювати над розвивати формувати вчити

4. Рекомендації щодо організації освітнього процесу особи з особливими освітніми потребами (зазначити необхідне):

1) рекомендований рівень підтримки:

- перший рівень підтримки;
- другий рівень підтримки;
- третій рівень підтримки;
- четвертий рівень підтримки;
- п'ятий рівень підтримки;

2) адаптація та модифікація освітнього середовища:

Назва адаптації/модифікації	Так/ні	Примітка
Пристосування середовища:		
доступність		
освітлення		
рівень шуму		

потреба в усамітненні, його періодичність та місце (ресурсна кімната, медіатека тощо)		
Психолого-педагогічна адаптація:		
використання візуального розкладу		
збільшення часу на виконання завдань		
збільшення обсягу допомоги (навідне питання, демонстрація зразка, нагадування тощо)		
руховий режим		
використання заохочень		
використання засобів для концентрації уваги		
інше		
Адаптація навчального матеріалу:		
картки-підказки, картки-інструкції		
Засоби альтернативної комунікації		
інше		
Модифікація:		
скорочення змісту навчального предмета		
зниження вимог для виконання завдань		
інше		

3) потреба у використанні:

- жестової мови та/або залученні перекладача жестової мови;
- шрифту Брайля;

4) потреба в додаткових заняттях з:

- так
- ні

5) потреба в консультації з:

- фахівцями інклюзивно-ресурсного центру;
- фахівцями спеціальних закладів освіти;
- іншими фахівцями _____

б) наявність індивідуального навчального плану:

- так
- ні.

У разі потреби в індивідуальному навчальному плані зазначити навчальні предмети (інтегровані курси), які потребують адаптації чи модифікації, та відповідального за розроблення індивідуального навчального плану педагогічного працівника:

Навчальний предмет (інтегрований курс)	Адаптація чи модифікація	Відповідальний педагогічний працівник

5. Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (заняття):

Найменування заняття (послуги)	Фахівець, який проводить заняття (надає послугу)	Місце проведення	Розклад занять

6. Навчання:

- за розкладом класу;
- за адаптованим розкладом, з відвідуванням окремих уроків за індивідуальним розкладом відповідно до індивідуального навчального плану, зазначити які: _____
- за модифікованим розкладом.

7. Забезпечення асистента учня (учениці):

1) *потреба в асистентові учня (учениці) (супроводі під час інклюзивного навчання):*

- так
- ні;

2) *асистентом учня (учениці) є:*

- батьки: _____
- інші законні представники _____
- уповноважена батьками особа зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові та контактні дані _____
- соціальний працівник _____

(зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові та контактні дані)

8. Забезпечення допоміжними засобами навчання:

1) *потреба у підручниках:*

- підручники для закладів загальної середньої освіти та матеріали;
- адаптація підручників для закладів загальної середньої освіти та матеріалів;
- підручники для осіб з особливими освітніми потребами та матеріали.

2) *допоміжні засоби для навчання:*

- так
- ні.

Зазначити перелік засобів для навчання, які потребує учень (учениця): _____

9. Потреба в розумному пристосуванні:

- так, зазначити яка: _____
- ні.

10. Особливості проведення оцінювання:

адаптації проведення оцінювання за часом та змістом, зокрема: збільшення часу на виконання завдань; зменшення кількості завдань; використання зручних форм роботи (тести, усні опитування, аудіозавдання тощо) відповідно до потреб;

використання доступних форм викладу інформації для оцінювання (шрифту Брайля, письмових чи усних завдань тощо);

використання окремих карток з завданнями чи адаптованих матеріалів під час оцінювання;

адаптація завдань для оцінювання до особливостей сприйняття інформації (уникнення графічних завдань для осіб з порушенням зору, уникнення або створення комфортних умов для усних опитувань для осіб, які цього потребують, тощо);

інше (зазначити що) _____

11. Потреба у продовженні строків навчання:

- так
- ні.

12. Додаткові напрями роботи:

За сферами розвитку	Ціль	Очікувані результати, яких планується досягнути	Рівень досягнутих результатів (заповнюється після виконання індивідуальної програми розвитку)
Розвиток інтелектуальної сфери			
Розвиток сенсорної, моторної			
Розвиток мовленнєвої сфери			
Розвиток фізичних здібностей			
Розвиток емоційно-вольової сфери			
Розвиток соціальної сфери			
Подолання навчальних труднощів			
Інші			

13. Члени команди психолого-педагогічного супроводу, які склали індивідуальну програму розвитку:

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Посада	Підпис

Індивідуальну програму розвитку погоджено одним з батьків (іншим законним представником) учня: _____

(вказати прізвище, власне ім'я, по батькові одного з батьків (іншого законного представника) учня)

підпис _____ дата _____

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА І (ПЕРШОЇ) КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ КАТЕГОРІЇ

Передмова до посадової інструкції

Джерело:

https://www.borovik.com/index_instruction.php?Gins=iqlw&lang_i=1

0.1. Документ набирає в чинності з моменту затвердження.

0.2. Розробник документу: _____

3. Документ узгоджений: _____

0.4. Періодична перевірка даного документу здійснюється з інтервалом, що не перевищує 3 роки.

1. Загальні положення

1.1. Посада "Вчитель-логопед" відноситься до категорії "Професіонали".

1.2. Кваліфікаційні вимоги - повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) без вимог до стажу роботи.

1.3. Знає та застосовує у діяльності:

- Закон України "Про освіту", Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів";

- державні програми професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями;

- стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН;

- основні відомості з логопедії;

- основні цілі, принципи, зміст навчання, виховання, мовленнєвої корекції дітей з мовленнєвими порушеннями різної етіології і патогенезу;

- загальні та спеціальні психолого-педагогічні дисципліни, анатоμο-фізіологічні та клінічні основи спеціальної освіти;

- психофізіологію розвитку дітей з особливими освітніми потребами;

- методику, форми, принципи організації навчально-виховного, мовнокорекційного й компенсаційного процесу;

- програмно-методичні документи й матеріали для роботи з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку;

- нормативні вимоги до оформлення логопедичного кабінету;

- сучасні досягнення загальної і спеціальної психолого-педагогічної науки в цілому і логопедичної науки та практики зокрема, державну мову.

1.4. Вчитель-логопед призначається на посаду та звільняється з посади наказом по організації (підприємству/організації).

1.5. Вчитель-логопед підпорядковується безпосередньо _ _ _ _ _ .

1.6. Вчитель-логопед керує роботою _ _ _ _ _ .

1.7. Вчитель-логопед під час відсутності, заміщається особою, призначеною в установленому порядку, яка набуває відповідних прав і несе відповідальність за належне виконання покладених на нього обов'язків.

2. Характеристика робіт, завдання та посадові обов'язки

2.1. Розробляє і вдосконалює навчально-корекційні програми.

2.2. Здійснює навчальну, корекційну, компенсаційну, реабілітаційну роботу з дітьми, які мають мовленнєві порушення.

2.3. Забезпечує умови для засвоєння інвалідами компенсаційно-корекційних програм з урахуванням порушень, вікових та індивідуальних особливостей, сприяє їх соціальній реабілітації, профорієнтації.

2.4. Вивчає та фіксує динаміку розвитку хворого.

2.5. Створює сприятливі організаційно-педагогічні умови для дітей з важкими мовленнєвими порушеннями (з ринолалією, заїканням, алалією, афазією, дизартрією).

2.6. Виробляє оптимальну педагогічну й корекційну стратегію; проектує шляхи навчання, реабілітації та соціальної адаптації кожного хворого.

2.7. Обирає ефективні форми, методи, засоби корекційно-реабілітаційного процесу.

2.8. Надає батькам або сім'ям консультативну допомогу щодо виправлення порушень усної і письмової мови їх дітей.

2.9. Проводить з дітьми фронтальні, підгрупові та індивідуальні заняття.

2.10. Виховує в учнів почуття впевненості в собі, усвідомлення своїх досягнень в опануванні методів, що можуть компенсувати обмеження, спричинені мовленнєвими порушеннями.

2.11. Керує асистентами вчителя-логопеда.

2.12. Планує роботу, проводить аналіз її результатів, веде встановлену психолого-педагогічну, реабілітаційну та статистичну документацію.

2.13. Знає, розуміє і застосовує діючі нормативні документи, що стосуються його діяльності.

2.14. Знає і виконує вимоги нормативних актів про охорону праці та навколишнього середовища, дотримується норм, методів і прийомів безпечного виконання робіт.

3. Права

3.1. Вчитель-логопед має право вживати дії для запобігання та усунення випадків будь-яких порушень або невідповідностей.

3.2. Вчитель-логопед має право отримувати всі передбачені законодавством соціальні гарантії.

3.3. Вчитель-логопед має право вимагати сприяння у виконанні своїх посадових обов'язків і здійсненні прав.

3.4. Вчитель-логопед має право вимагати створення організаційно-технічних умов, необхідних для виконання посадових обов'язків та надання необхідного обладнання та інвентарю.

3.5. Вчитель-логопед має право знайомитися з проектами документів, що стосуються його діяльності.

3.6. Вчитель-логопед має право запитувати і отримувати документи, матеріали та інформацію, необхідні для виконання своїх посадових обов'язків і розпоряджень керівництва.

3.7. Вчитель-логопед має право підвищувати свою професійну кваліфікацію.

3.8. Вчитель-логопед має право повідомляти про виявлені в процесі своєї діяльності порушення і невідповідності і вносити пропозиції щодо їх усунення.

3.9. Вчитель-логопед має право ознайомлюватися з документами, що визначають права та обов'язки за займаною посадою, критерії оцінки якості виконання посадових обов'язків.

4. Відповідальність

4.1. Вчитель-логопед несе відповідальність за невиконання або несвоєчасне виконання покладених цією посадовою інструкцією обов'язків та (або) невикористання наданих прав.

4.2. Вчитель-логопед несе відповідальність за недотримання правил внутрішнього трудового розпорядку, охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежного захисту.

4.3. Вчитель-логопед несе відповідальність за розголошення інформації про організацію (підприємство/установу), що відноситься до комерційної таємниці.

4.4. Вчитель-логопед несе відповідальність за невиконання або неналежне виконання вимог внутрішніх нормативних документів організації (підприємства/установи) та законних розпоряджень керівництва.

4.5. Вчитель-логопед несе відповідальність за правопорушення, скоєні в процесі своєї діяльності, в межах, встановлених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством.

4.6. Вчитель-логопед несе відповідальність за завдання матеріального збитку організації (підприємству/установі) в межах, встановлених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством.

4.7. Вчитель-логопед несе відповідальність за неправомірне використання наданих службових повноважень, а також використання їх в особистих цілях.

5. Кваліфікаційні вимоги

5.1. Вчитель-логопед має відповідну педагогічну освіту зі спеціальності «корекційна освіта», «дефектологія (логопедія)», «спеціальна освіта», професійно компетентний, забезпечує нормативні рівні та стандарти корекції мовлення і виховання дітей, результативність та якість своєї роботи.

5.2. Вчитель-логопед із кваліфікаційною категорією «спеціаліст» має повну вищу педагогічну освіту (за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра), зазвичай, зі спеціальності «Корекційна освіта. Логопедія», «Дефектологія (логопедія)», «016.01 Спеціальна освіта. Логопедія»; здатний забезпечувати засвоєння вихованцями освітньо-корекційних програм; знає основи педагогіки, психології, дитячої та вікової фізіології, теоретичні основи та сучасні досягнення логопедії; використовує інформаційно-комунікаційні технології, цифрові освітні ресурси в освітньому процесі; вміє розв'язувати педагогічні проблеми, встановлювати контакт з дітьми, батьками або особами, які їх замінюють, колегами; дотримується педагогічної етики, моралі.

5.3. Вчитель-логопед із кваліфікаційною категорією «Спеціаліст другої категорії» відповідає вимогам, встановленим для працівників з кваліфікаційною категорією «спеціаліст», та постійно вдосконалює свій професійний рівень; застосовує диференційований та індивідуальний підхід до дітей; володіє сучасними освітніми технологіями, методами корекційної роботи, різними формами роботи з дітьми; застосовує інноваційні технології в освітньому процесі; обізнаний з основними нормативно-правовими актами про освіту; користується авторитетом серед колег, дітей та їхніх батьків або осіб, які їх замінюють.

5.4. Вчитель-логопед із кваліфікаційною категорією «Спеціаліст першої категорії» відповідає вимогам, встановленим для працівників з кваліфікаційною категорією «спеціаліст другої категорії», та використовує методи компетентісно орієнтованого підходу до організації освітньо-корекційного процесу; володіє технологіями творчої педагогічної діяльності з урахуванням особливостей навчального матеріалу і здібностей дітей; упроваджує перспективний педагогічний досвід; вміє аргументувати свою позицію.

5.5. Вчитель-логопед із кваліфікаційною категорією «Спеціаліст вищої категорії» відповідає вимогам, встановленим для працівників з кваліфікаційною категорією «спеціаліст першої категорії», та володіє інноваційними формами, методами організації освітньо-корекційного процесу, активно використовує їх; володіє широким спектром освітніх стратегій; продукує оригінальні, інноваційні ідеї; застосовує нестандартні форми організації роботи з дітьми; вносить пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу в дошкільному закладі.

6. Взаємовідносини (зв'язки) за посадою

Для реалізації своїх обов'язків вчитель-логопед взаємодіє із:

- 6.1. Керівником дошкільного закладу.
- 6.2. Вихователем-методистом.
- 6.3. Педагогічними працівниками.
- 6.4. Логопедичними пунктами системи освіти.
- 6.5. Органами охорони здоров'я.
- 6.6. Громадськими та благодійними організаціями.
- 6.7. Батьками дітей або особами, які їх замінюють.
- 6.8. Працівник має нормований робочий день - 4 год. працює згідно графіку виходу на роботу (20 год. навантаження в тиждень).

7. Прикінцеві положення

Робочий час та оплата праці педагогічних працівників інклюзивно ресурсних центрів

Згідно з пунктом 47 Положення про інклюзивно ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545, на педагогічних працівників інклюзивно ресурсних центрів поширюються умови оплати праці, умови надання щорічних відпусток та інші пільги, встановлені законодавством для педагогічних працівників спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Відповідно до пункту 29 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102, посадові оклади (ставки заробітної плати) педагогічним працівникам загальноосвітніх навчальних закладів (або за наявності в них груп) для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, підвищуються на 25 відсотків.

Згідно з пунктом 40 Положення про інклюзивно ресурсний центр тривалість робочого тижня педагогічних працівників інклюзивно ресурсного центру становить 40 годин, що становить тарифну ставку, з яких педагогічне навантаження фахівців інклюзивно ресурсного центру, які надають психолого-педагогічну допомогу дітям з особливими освітніми потребами, становить 18 годин на тиждень для безпосередньої роботи з такими дітьми. Крім того, фахівці інклюзивно ресурсного

центру провадять інші види діяльності, зокрема надають консультації батькам (законним представникам) дітей, педагогічним працівникам, які беруть участь в інклюзивному навчанні, тощо.

Згідно з пунктом 64 Інструкції ставки заробітної плати учителям-логопедам, учителям-дефектологам, практичним психологам спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) виплачуються за 3 години педагогічної (викладацької) роботи на день (18 годин на тиждень).

Тому ставка заробітної плати вчителям-логопедам інклюзивноресурсних центрів виплачуються за 18 годин педагогічної роботи на тиждень, як таким, на яких поширюються умови оплати праці та інші пільги, встановлені законодавством для педагогічних працівників спеціальних закладів загальної середньої освіти, та які надають психолого-педагогічну допомогу дітям з особливими освітніми потребами.

Пунктом 91 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102, керівним працівникам закладів освіти, зокрема спеціальних закладів загальної середньої освіти, передбачено можливість вести викладацьку роботу в цьому закладі, але не більше 9 годин на тиждень (360 годин на рік), якщо вони за основною посадою отримують повний посадовий оклад (ставку).

Цим працівникам за норму годин, визначену у цьому пункті, оплата провадиться понад основний посадовий оклад (ставку) за тарифікацією щомісячно, незалежно від кількості тижнів і робочих днів у різні місяці року, зокрема у канікулярний час (пункти 68, 71 Інструкції № 102).

Тому керівник інклюзивно ресурсного центру може виконувати в основний робочий час роботу вчителя-дефектолога або вчителя-логопеда не більше 9 годин на тиждень та отримувати за виконання цієї роботи заробітну плату, виходячи з норми 18 навчальних годин на ставку заробітної плати вчителя-логопеда чи вчителя-дефектолога.

Згідно з пунктом 91 Інструкції № 102 за години викладацької роботи, виконані, як виняток, у зв'язку з виробничою необхідністю понад норму, зазначену у цьому пункті, провадиться погодинна оплата за фактичну кількість годин, але не більше 240 годин на рік.

Можливість виконання такої педагогічної роботи передбачена наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28.06.1993 № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій». Відповідно до Переліку робіт, які

не є сумісництвом, затвердженого цим наказом, усі працівники, крім основної роботи та роботи за сумісництвом, мають право виконувати роботи, які відповідно до чинного законодавства не є сумісництвом. Пунктом 3 цього Переліку передбачено педагогічну роботу з погодинною оплатою праці в обсязі не більш як 240 годин на рік. Виконання цієї роботи допускається в робочий час з дозволу керівника без утримання заробітної плати (останній абзац Переліку).

Управління соціально-економічного захисту ЦК Профспілки

ОРІЄНТОВНА ПЛАН-СХЕМА ЗАНЯТТЯ З ЛОГОРИТМІКИ

Тема _____

Мета _____

I. Підготовча частина (5-7 хв.)

- вправи для активізації уваги, пам'яті, сприймання
- вправи для нормалізації психо-емоційного та м'язового тону (зняття зайвої напруги / тонізація)
- установка на темп рухів за допомогою музики

II. Основна частина (10-15 хв.)

орієнтовні завдання

- дихальні та голосові вправи
 - артикуляційні, мімічні вправи
 - вправи для регуляції м'язового тону
 - вправи для сприймання музичного темпо-ритму
 - вправи для сприймання моторного ритму
 - вправи для сприймання складового, словесного ритму
 - вправи для розвитку координації рухів кінцівок
 - пальчикові вправи
 - вправи-ігри з музичними інструментами
 - спів; вправи для координації співу з рухами
 - вправи для координації мовлення з рухами
- *інші види вправ у відповідності до теми, мети, мовленнєвого порушення, вікових та індивідуальних особливостей дітей*

III. Заключна частина (2-7 хв)

- врівноваження психо-емоційного стану (дихальні, релаксаційні вправи)
- вправи на розвиток творчої уяви

Навчальне видання

**Гаврилов О.В., Гаврилова Н.С., Глоба О.П., Константинів О.В.,
Мілевська О.П., Ткач О.М.**

**Програми та методичні рекомендації до практик для
здобувачів вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія**

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 14.03.2022 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний
Ум. друк. арк. 10,81. Тираж 30. Зам. 061

Видавець Ковальчук О.В.
32315, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,
вул. Васильєва, 13, корп. А, 37.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7057 від 25.05.2020 р.